

ጥያቄዎች

1. ወደ ኃጢአት የሚገፋፉ ሁኔታዎች ናቸው ተብለው የቀረቡ አራት አርእስት ማን ማን ናቸው?
2. ሁላችንንም የእርሱ ተባባሪዎች ለማድረግ ሰይጣን ምን ያደርጋል?
3. ሰይጣንን ድል ለመንግት የምንችለው እንዴት ነው?
4. ክፉ ሁኔታዎችን ከምናይባቸው ቦታዎች መካከል ቢያንስ ሁለቱን ጥቀስ።
5. ከእነርሱ መካከል ትምህርታዊ ትርኢቶችን ለናይባቸው የምንችል ምን ምን ናቸው?
6. ክፉ ትርኢቶች በኅሊናችን ውስጥ ምን ዓይነት ትውስታን ያሳድሩ ብናል?
7. ሰይጣን እነዚህን ትውስታዎች ምን ያደርጋቸዋል?
8. ሰይጣን ሔዋንን ያግባባት እንደምን አድርጎ ነው?
9. ብዙ ወንጀለኞች በተግባር ላይ የሚያውሉት ምኑን ነው?
10. አንድ ክፉ ነገርን የሚሰማ ሰው ምን ዓይነት ፍላጎት ያድርጋል?
11. የማንን ክፉ ንግግር ነው የመቀበል ዝንባሌ የሚኖረው?
12. አንድን ነገር አለማዳመጥ የሚመረጠው ምን ሲሆን ነው?
13. ክፉ መጻሕፍት የሚባሉት ምን ዓይነቶቹ ናቸው?
14. ክፉዎችን መጻሕፍት ስናነብብ ምን ያጋጥመናል?
15. ደጋጎቹን መጻሕፍት ስናነብብ ምን እናገኛለን?
16. የወረ ሁለት ክፍሎች ምንና ምን ናቸው?
17. ወረ የሚያወራ ሰው በሚያወራበት ሰው ላይ የሚያደርሰው በደል ምንድነው?
18. በኅብረተሰቡ ላይ ስምን በደል ያደርሳል?
19. ጌታችን ከተቀባይ ሰጪ የሚበልጥ መሆኑን የገለጠው ምን ብሎ ነው?
20. ድኾችን በመርዳቱ የተመሰገነ የአንድ ሰው ስም አስታውስ።
21. ደግና ክፉ ነገሮች በድምፅ ብልጫ አይወሰኑም የተባለው ምን ለማለት ተረፈላቸው ነው?

ስድስተኛ ክፍል

ምዕራፍ 1

ትምህርተ ሃይማኖት

የእግዚአብሔር ሕጎች

የእግዚአብሔር ሕግ ሲባል የእግዚአብሔር ትእዛዝ፣ ዐዋጅ፣ ወይም ድንጋጌ ማለት ነው፤ እርሱም አድርጎ ወይም አታድርግ በሚል ትእዛዝ ላይ የተመሠረተ ነው።

ይህም ሕግ የተጀመረው እግዚአብሔር አዳምን ባዘዘው ትእዛዝ ነው።

«እግዚአብሔር አምላክ ሰውን እንዲህ ብሎ አዘዘው፡- በአትክልቱ ቦታ ከሚገኙት ዛፎች ሁሉ ፍሬ ልትበላ ትችላላህ፤ ነገር ግን ከእርሱ በባላህበት ቀን በእርግጥ ስለምትሞት ደጉን ከክፉ ለመለየት የሚያስችል ዕውቀት ከሚሰጠው ዛፍ ፍሬ አትበላ» (ዘፍ.ም.2፡16-17)።

ከዚያ በኋላ ሕግ እግዚአብሔር በጽሑፍ መቅረብ እስከጀመረበት ዘመን ድረስ ሕግጋትና የአምልኮ ሥርዓቶች ከትውልድ ወደ ትውልድ በትውፊት አማካይነት ሲተላለፉ ቈይተዋል። ይህንንም የምንረዳው እንደ አቤል፣ ሔኖክ፣ ኖጎና አብርሃምን በመሳሰሉ የእግዚአብሔር ወዳጆች ምሳሌነት ነው።

አቤል መሥዋዕት የመሠዋዕትን ሥርዓት ከምን ተማረ? ሔኖክ መንገዱን ከእግዚአብሔር ጋር የማድረግን ዘዴ በምን ዐወቀ? አብርሃም ስለመሥዋዕት የማቅረብን ሥርዓት እንዴት ዐወቀ? ለኖጎስ የመሥዋዕትን ሥርዓት ያስተማረው ማነው?

እነዚህና ሌሎችም ሁሉ የአምልኮተ እግዚአብሔርን ሥርዓቶችና የእግዚአብሔርን ሕግጋት ያወቁት በትውፊት አማካይነት ነው።

የሕግ ዓላማ፡- ሕግ የሚደነገገው በአጠቃላይ የሰውን ልጆች ሰብአዊ መብት ለማስከበር ነው። ይህ አባባል የሚያመለክተው ስለዓለማዊው ሕግ ነው። ስለሕግ እግዚአብሔር ስንነጋገር ጎይለኛው በጉልበቱ ተመክቶ ደካ ማውን እንዳያጠቃው የሰብአዊ መብትን ማስከበር ከዓላማዊ አንዱ ቢሆንም የብዙዎቹን ሕጎች፣ ትእዛዞች፣ ድንጋጌዎችና የአምልኮ ሥርዓቶች ምክንያቶች ወይም ዓላማ የሚያውቃቸው እግዚአብሔር ብቻ ነው።

ሕጉን በማከበርና ሕጉን ባለማከበር የሚመጡ ውጤቶች

ሕጉን ያከበርን እንዴሆን ምን ጥቅም እናገኛለን፡- የእግዚአብሔርን ተእዛዞች ብናከብር እግዚአብሔር ምን እንደሚያደርግልን የሚገልጡትን ጥቅሶች ቀጥለን እንመልከት

«በጥምና ቃሌን ብታዳምጡና በፊቴ መልካም የሆነውን ነገር በታዛዥነት ብታደርጉ፤ ሕግጋቴንም ሁሉ ብትጠብቁ፤ በግብጻውያን ላይ ካመጣሁባቸው በሽታዎች በአንዱ እንኳ ልቀጣችሁም፤ ፈዋሻችሁ እኔ እግዚአብሔር ነኝ» (ዘጸ:ም:15፡፳፭)»

«ለአምላክህ ለእግዚአብሔር ብትታዘዝና እኔ ዛሬ የምሰጠህንም ሕግጋት ሁሉ በታማኝነት ብትጠብቅ በምድር ላይ ከሚኖሩ ሕዝቦች ሁሉ በላይ ከፍ ከፍ አደርግሃለሁ» (ዘጸ:ም:28፡1)»

«ለአምላክህ ለእግዚአብሔር ባትታዘዝና እኔ ዛሬ የምሰጥህንም ሕግጋትና ትዛዛት በታማኝነት ባትጠብቅ እነዚህ መርገሞች ሁሉ ይደርሱብሃል» (ዘጸ:ም:28፡15)»

«እግዚአብሔር ሆይ፤ ወደ መኖሪያህ መግባት የሚችል ማነው? በተቀደሰው ተራራህ በጽዮን ላይ ሊኖር የሚችል ማነው? እርሱ ለእግዚአብሔር የሚታዘዝ፤ መደረግ የሚገባውን ነገር የሚያደርግ፤ እውነትን የሚናገር፤ ሌሎች ሰዎችን የማያማ በሰው ላይ ክፉ ነገርን የማይደርግ፤ በጉረቤቱ ላይ አሉባልታ የማያሠራጭ፤ እግዚአብሔር የጠላቸውን ሰዎች የሚንቅ፤ ለእግዚአብሔር የሚታዘዙትን ግን የሚያከብር፤ ምንም ያኽል ከባድ ቢሆን የገባውን ቃል ኪዳን የሚፈጽም፤ ያለ ወለድ የሚያበድር፤ በንጹሐች ላይ በሐሰት ለመመስከር ትቦ የማይቀበል፤ እነዚህን ነገሮች የሚያደርግ ሰው፤ ከማናቸውም ክፉ ነገር ተጠብቆ በሰላም ይኖራል እንጂ ክፉ አይኖርም» (መዝ:15)»

«ወደ እግዚአብሔር ተራራ ማን ይወጣል? በተቀደሰ ስፍራው ማን ይቆማል? ይህን ማድረግ የሚችል እጆቹ ከክፉ ሥራና ልቡ ከክፉ ሐሳብ ንጹሐን የሆኑ፤ ጣዖትን የማያመልኩ፤ ዋሽቶ የማይምል ነው» እንዲህ ዐይነቱ ሰው ከአዳኝ አምላኩ ከእግዚአብሔር በረከትንና ፍትሕን ይቀበላል» (መዝ:24፡3-5)»

«ሰው ጻድቅ፤ ፍትሓዊና ትክክለኛ ቢሆን ለእስራኤል ጣዖታት አይሰግዱም ወይም በተከለከለ ቦታ የተሠዋውን ማንኛውንም ነገር አይመገቡም፤ የሌላ ሰው ሚስት አይደፍርም ወይም ሴትን በወር አበባዋ ጊዜ አይገናኝም ማንንም አይጨቅንም ነገር ግን በመያዣ የያዘውን ይመልሳል፤ አይቀማም፤ ለተራብ ያበላል፤ ለታረዘ ያለብላል» ገንዘቡን በአራጣ አያበድርም፤ ወይም ከፍተኛ ወለድ አይወስድም፤ ክፉ ነገር ከመሥራት ይቈጠባል፤ ጠበኞችን ለማስታረቅ ትክክለኛ ፍርድን ይሰጣል፤ እንዲህ ዐይነቱ ሰው ትእዛዜን ይፈጽማል፤

ሕጌንም ያከብራል፤ ያ ሰው ጻድቅ ሆኖ በሕይወት ይኖራል፤ ይህን የተናገረሁ እኔ ጌታ እግዚአብሔር ነኝ» (ሕዝ:ም:18፡5-9)»

«ወደ ሕይወት ለመግባት ብትፈልግ ግን ትእዛዞችን ፈጽም» (ማቴ:ም:19፡17)»

«እውነት እውነት እላችኋለሁ ማንም ቃሌን የሚጠብቅ ቢኖር ፈጽሞ አይሞትም (የሐ:ም:8፡51)»

«እናንተ እኔ የማዘዛችሁን ብትፈጽሙ ወዳጆቼ ናችሁ» (የሐ:ም:15፡14)

«በሰማይ ያለውን የአባቴን ፈቃድ የሚፈጽም እንጂ ጌታ ሆይ፤ ጌታ ሆይ የሚለኝ ሁሉ መንግሥተ ሰማያት የሚገባ አይደለም» (ማቴ:ም:7፡21)»

«እግዚአብሔር ለያንዳንዱ እንደየሥራው ይሰጠዋል» (ሮሜ:ም:2፡፳፭)»

ሕጉን ባናከብር ምን ይደርስብናል?

«አምላካችሁን እግዚአብሔርን ብትረሱ ሌሎችንም አማልክት ብትከተሉ፤ ብታመልኳቸውም፤ ብትሰግዱላቸውም ፈጽሞ እንደምትጠፉ እኔ ዛሬውኑ አረጋግጥላችኋለሁ» (ዘጸ:ም:8፡19)»

«እግዚአብሔር የሚጠላቸው ሰድስት ነገሮች አሉ፤ እንዲያውም እርሱ የሚጸየፋቸው ሰባት ናቸው፤ እነርሱም ሐሰተኛ ምላሳ፤ ንጹሕን ደም የምታፈስስ እጅ፤ ክፉ ሐሳብን የሚያፈልቅ አእምሮ፤ ወደ ክፉ ለመርጥ የሚችሉ እግሮች፤ በሐሰት የሚናገር ሐሰኛ ምስክር፤ በወዳጆች መካከል ጠብን የሚያነሣ ናቸው» (ምሳ:ም6፡16-19)»

ፈረሳውያን ለጠየቁት ጥያቄ ጌታችን መልስ በሰጠ ጊዜ፤ «ሰውን የሚያረክሱት ከሰው ልብ የሚወጡ ነገሮች ናቸው፤ እነርሱም ክፉ ሐሳብ፤ ዝሙት፤ ስርቆት፤ ሰውን መግደል፤ ምንዝርነት፤ ሰግብግብነት፤ ክፉት፤ አታላይነት፤ ስድነት፤ ምቀኝነት፤ ሐሚተኝነት፤ ትዕቢት፤ ግዴላ ሽነት ናቸው» ብሏል (ማር: ም:7 ፡ 21-22)

«አንተ ንስሐ ባለመግባትህና እልኸኛ በመሆን የእግዚአብሔር ቅጣና ትክክለኛ ፍርድ በሚገለጥበት ጊዜ ቅጣትህ እንዲበዛ ታደርጋለህ» (ሮሜ:ም:2፡5)»

«ዐመፀኞች የእግዚአብሔርን መንግሥት እንደማይወርሱ አታውቁም? በዚህ ነገር አትታለሱ፤ ሌሎች ቢሆኑ ወይም ጣዖትን የሚያመልኩ፤ ወይም አመንዝሮች፤ ወይም ግብረ ሰዶም የሚፈጽሙ፤ ወይም ሌቦች፤ ወይም ሰግብግቦች፤ ወይም ሰካራዎች፤ ወይም የሰው ስም አጥፊዎች፤ ወይም ቀማኞች የእግዚአብሔርን መንግሥት አይወርሱም» (1ኛ: ቆሮ: ም: 6፡ 9-10)»

ሕግን በማክበር፣ ወይም ባለማክበር ምክንያት ስለሚደርሱ ሁኔታዎች የሚያመለክቱት ጥቅሶች ከላይ የተዘረዘሩት ብቻ ሳይሆኑ ሌሎችንም ማቅረብ ይቻላል። እነዚህ ግን ለዐይነት ያኽል ብቻ የቀረቡ ናቸው።

የሕጉ አመሠራረት፡- ቀደም ተብሎ እንደተገለጠው የእግዚአብሔር ሕግ የተጀመረው ለአዳም በተሰጠው የእግዚአብሔር ትእዛዝ ሆኖ እነዚያ ሁሉ ትእዛዞች በጽሑፍ መቅረብ እስከቻሉበት ዘመን ድረስ ቃለ እግዚአብሔር ከትውልድ ወደ ትውልድ ሲተላለፍ የኖረው በትውፊት አማካይነት ነው።

የእስራኤል ሕዝብ ሁሉ እየሰማ እግዚአብሔር ከሲና ተራራ ላይ ያስተላለፋቸው ዐሥር ትእዛዞች የሚከተሉት ናቸው፡-

1. ከእኔ በቀር ሌላ አምላክ አታምልክ።
2. ማናቸውንም ምስል ሠርተህ አትስገድለት።
3. የአምላክህን ስም በከንቱ አታንግ።
4. የሰንበትን ቀን አክብር።
5. አባትህንና እናትህን አክብር።
6. አትግደል።
7. አታመንዝር።
8. አትሰረቅ።
9. በማንም ሰው ላይ በሐሰት አትመስክር።
10. የሌላ ሰው የሆነውን ማንኛውንም ነገር አትመኝ (ዘጸ.ም:20)

እግዚአብሔር በሙሴ አማካይነት በሰጣቸው የምስክር ጽላቶች ላይ የተጻፉት እነዚህ ዐሥር ትእዛዞች ናቸው። እነርሱም ለመንፈሳዊም ሆነ ለዓለማዊ ሕጎች መሠረት ናቸው።

ትእዛዞቹን ብንፈጽም በምድርም፣ በሰማይም ሰላምንና ዕረፍትን እናገኛለን። ነገር ግን እነዚህን ትእዛዞች ብንተላለፍ ምድራዊም ሰማያዊም ቅጣት ያመጡብናል። በምድር በሕገ ሰብእ፣ በሰማይ በሕገ አምላክ መሠረት እንቀጣለን። ልዩነቱ ግን ምድራዊው ቅጣት ጊዜያዊ ሲሆን ሰማያዊው ቅጣት ዘላቃ ለማዊ መሆኑ ነው።

እንዲሁም ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሕግጋትን ፍጹም ሊያደርጋቸው ፈቅዶ በተራራው ላይ ስብከቱ ጊዜ የሚከተሉትን ስድስቱን ቃላት ወንጌል ደንግጎአል።

1. አትግደል የሚለውን ትእዛዝ በወንድምህ ላይ በከንቱ አትቈጣ በማለት ፍጹም አድርጎታል።
2. አታመንዝር የሚለውን ሕግ ሴትን ተመልክቶ የተመኛት በልቡ አመነዘረ በማለት ፍጹም አድርጎታል።

3. ሚስቱን የሚፈታ ሁሉ የፍችዋን ጽሕፈት ይስጣት የተባለውን ካለዝመት ምክንያት ሚስቱን የሚፈታ ሁሉ አመንዝራ ያደርጋታል ብሎአል።

4. በሐሰት አትማሉ የሚለውን ትእዛዝ በፍጹም አትማሉ በማለት ፍጹም አድርጎታል።

5. ዐይን ስለ ዐይን፣ ጥርስ ስለ ጥርስ ተብሎ የተደነገገውን ሕግ በቀልጎ አትበቀሉ በማለት ፍጹም አድርጎታል።

6. ወዳጅህን ውደድ ጠላትህን ጥላ የተባለውን ጠላትህን ውደድ በማለት ፍጹም አድርጎታል።

የእግዚአብሔርን ሕግጋት በትክክል ፈጽመን ብንገኝ በኦሬት ዘዳግም ምዕራፍ 28 ከቍጥር 1 እስከ ቍጥር 14 ድረስ የተዘረዘረው የበረከት ተስፋ ይኖረናል፤ ሕግጋቱን ሳንጠብቅ ብንቀር ደግሞ በዚሁ ከላይ በተገለጠው ምዕራፍ ከቍጥር 15 እስከ ቍጥር 68 ድረስ የተዘረዘረው እርግግን ይደርስ ብናል።

ትውፊት

የክርስትና ትምህርት ምንጩ ምንድነው? የክርስትና ትምህርት ምንጮች፡-

1. መጽሐፍ ቅዱስ፣
2. ትውፊት፣
3. ዲድስቅልያ፣
4. ቅዱሳን አባቶችና ሲኖዶሶቻቸው ናቸው።

በዚህ ትምህርት ውስጥ ግን መግለጫ የሚሰጠው ስለትውፊት ነው። ትውፊት ማለት ምን ማለት ነው?

ትውፊት ማለት በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ተጽፎ የማይገኝ ከአባቶች ሲወርድ ሲዋረድ የመጣ ትምህርት ነው። ሆኖም ከመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ጋር አይቃረንም።

ትውፊትን የማይቀበሉ ወገኖች ከጥንት ተያይዞ የመጣ ትምህርት ባለመቀበላቸው የአባቶችን ትምህርት፣ የቅዱሳን ሲኖዶሶች ውሳኔዎችን፣ የቤተክርስቲያን ቀናናዎችንና ሥርዓቶችን፣ እንዲሁም መሠረተ እምነትን ችላ ማለታቸው ነው።

የትውፊትን የት መጣና ምክንያታዊነቱን በሚከተሉት ዝርዝር ሁኔታዎች ይመለከታል።

ትውፊት ከመጀመሪያው የሰው ልጆች አባት ስለሚጀምር መጽሐፍ ቅዱስ ከመጻፉ በፊት የነበረ ነው። ቃለ እግዚአብሔር በጽሑፍ የተመዘገበው ከክርስቶስ ልደት በፊት በዐሥራ አምስትና በዐሥራ ስድስት መቶ ዓመቶች በሙሴ አማካይነት ሲሆን ሰዎች በጽሑፍ የሰፈረ የሃይማኖት መመሪያ ሳይኖራ

ቸው ሃይማኖታዊ ተግባርን እያከናወኑ ለብዙ ሺህ ዓመታት ኖረዋል ማለት ነው። ይህ ከሆነ ታዲያ፣ ሰዎች እግዚአብሔርን የሚያመልኩት በምን መመሪያ ነበር? በዚያን ጊዜ ሰዎች እግዚአብሔርን ያመልኩ የነበሩት ከትውልድ ወደ ትውልድ ሲወርድና ሲዋረድ በመጣው በትውፊት አማካይነት ነበር።

ለዚህም አባባል የሚከተሉትን ምሳሌዎች እንመልከት።

ሀ. አቤል ከበጎቹ መንጋ በመጀመሪያ የተወለደውን አንድ ጠቦት አመጣ፣ ካረደውም በኋላ የሰባውንና መልካም የሆነውን ክፍል ሁሉ መስዋዕት አድርጎ አቀረበ (ዘፍ.ም.4፡4)።

ለ. በኦሪት ዘፍጥረት ምዕራፍ 8፡፳፡20 ላይ፡-

«ኖኅ እግዚአብሔር መሠዊያን ሠራ፤ ለምግብነት ንጹሕ ከሆኑት እንስሳትና አዕዋፍ ሁሉ ከየዐይነቱ እንዳንድ ወሰደ፤ መስዋዕት እንዲሆኑም ሁሉንም በመሠዊያው ላይ አቃጠላቸው» ሲል የቀድሞዎቹ አባቶች የመስዋዕትንና የመሠዊያን ሥርዓት እንዴት ሊያውቁ ቻሉ? መስዋዕቱስ ከንጹሕ እንስሳት መሆን እንደሚገባው እንዴት ሊያውቁ ቻሉ?

እንደሚታወቀው መስዋዕቶችና የአሠራር ሥርዓቶቻቸው በጽሑፍ ላይ በዝርዝር የቀረቡት ከብዙ ዓመቶች በኋላ በሙሴ ዘመን ነው።

ሐ. በኦሪት ዘፍጥረት ም.14 ፡ 17-20 የላዕል እግዚአብሔር ካህን የነበረው መልክጼዴቅ ከአብርሃም ጋር የመገናኘቱ ታሪክ ይነበባል።

በሙሴ ዘመን በኦሪት የተጀመረው የካህነት ማዕረግ እንዴት በአብርሃም ዘመን ሊከሰት ቻለ? በዚህ በአብርሃምና በመልክ ጼዴቅ መገናኘት ታሪክ ውስጥ አብርሃም ለመልክጼዴቅ ዐሥራት እንዳቀረበለት ተገልጿል።

መልክጼዴቅ አብርሃምን መባረኩና አብርሃምም ለመልክጼዴቅ ዐሥራት መከፈሉ የካህነት ክብርና የዐሥራት ክፍያ ሥርዓት ሕገ እግዚአብሔር በጽሑፍ ከመቅረቡ በፊት በትውፊት ይሠራበት የነበረ መሆኑን ያመለክታል።

መ. በኦሪት ዘፍጥረት ም.5፡24 ላይ «ሔኖክ አካሄዱን ከእግዚአብሔር ጋር ስላደረገ አልተገኘም፤ እግዚአብሔር ወስዶታልና» ተብሏል። ከላይ እንደተገለጠው የሃይማኖት መመሪያዎች በጽሑፍ የቀረቡት በኋላ በሙሴ ዘመን ስለሆነ ሔኖክ አካሄዱን ከእግዚአብሔር ጋር የማድረግ መንገድ እንዴት ተማረ? ሔኖክ የእግዚአብሔርን መንገድ የተማረው በትውፊት አማካይነት መሆኑ ግልጽ ነው።

ሠ. በኦሪት ዘፍጥረት ምዕራፍ 28 ፡ 11-22 ላይ እንደተገለጠው ያዕቆብ ከወንድሙ ከኤሳው ሸሽቶ በሄደ ጊዜ በሕልሙ ከምድር እስከ ሰማይ በሚደርስ መሰላል መላእክት ሲወጡና ሲወረዱበት አይቶአል።

በዚህ ጊዜ ያዕቆብ ምን አደረገ? ያን ራእይ ያየበትን ቦታ ቤቴል ማለት፣ ቤተ እግዚአብሔር ብሎ ሰየመው። ሌሊት ተንተርሶት ተኝቶ የነበረውን ድንጋይ እንደ ሐውልት በማቆም ዘይት አፍስሶበት መታሰቢያ አድርጎታል።

ታዲያ ያዕቆብ የእግዚአብሔር ቤት የሚለው ቃል ከወዴት መጣለት? ለእግዚአብሔር ቤት ሥራስ መሠረት የመጣልን ሐሳብ ከወዴት አገኘው? ያዕቆብ ይህን ሐሳብ ያገኘው ከአባቶች ሲወርድ ሲዋረድ ከመጣው ትውፊት ነው።

ረ. እግዚአብሔር ሕግጋቱን፣ ትእዛዙትንና ሥርዓቱን ለሰው ልጆች በጽሑፍ እንዲደርስ ቢያደርግም እንኳ ትውፊቱም እንዲቀጥል እንጂ እንዲቋረጥ አላደረገም። በየጊዜው ወላጆችን ለልጆቻቸው ትምህርትን እንዲያስተላልፉ አዝዞአቸዋል። ለምሳሌ በኦሪት ዘዳግም ም.4፡9 ላይ፡- «እንግዲህ በምትኖሩበት ዘመን ሁሉ በዐይኖችሁ ያያችሁትን እንዳትረሱና ከአእምሮአችሁ እንዳይጠፋ ተጠንቀቁ፤ ለልጆቻችሁና ለልጅ ልጆቻችሁም አስተምሩአቸው» ብሎአቸዋል።

ሰ. በሐዲስ ኪዳን ውስጥ በብሉይ ኪዳን ተጽፈው የማይገኙ ጉዳዮች ተጠቅሰዋል። እነርሱም በትውፊት ከትውልድ ወደ ትውልድ የተላለፉ ናቸው። ለምሳሌ የሚከተሉትን ማስረጃዎች እንመልከት።

1. ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ ለጢሞቴዎስ ሁለተኛ በጻፈው መልእክቱ ም.3፡8 ላይ ሙሴን የተቃወሙ ኢያኔስና ኢያንበሬስ የተባሉ የሁለት ጠንቋዮችን ስም ጠቅሶአል። ይህ በብሉይ ኪዳን ውስጥ አልተጻፈም።

2. ወደ ዕብራውያን በተላከው መልእክት ም.12 ፡ 21 ላይ፡- «የታየው ድርጊት እጅግ አስፈሪ ከመሆኑ የተነሣ ሙሴ እንኳ እኔ ፈራሁ፤ ተንቀጠቀጥኩ» አለ» ተብሏል። ሙሴ አንደዚህ ማለቱ በብሉይ ኪዳን ውስጥ አልተገለጠም።

ስለዚህ እነዚህ በብሉይ ኪዳን ዘመን ተፈጽመው አፈጻጸማቸው በጽሑፍ ሳይገለጥ ኖሮ አሁን በሐዲስ ኪዳን መነገሩ በትውፊት ይታወቅ ስለነበረ ነው።

ሸ. በሐዋርያት ሥራ ም.1፡34 ይገኛል እንደተገለጠው ጌታችን ከሞት ከተነሣ በኋላ ለደቀ መዛሙርቱ እየተገለጠላቸው አርባ ቀን ሙሉ ስለ እግዚአብሔር መንግሥት እንዳስተማራቸው ተነግሮአል። እንዲሁም በሉቃስ ወንጌል ም24 ፡ 27 ላይ ወደ ኤማሁስ ይሄዱ ከነበሩት ሁለት ደቀ መዛሙርት ጋር ጌታችን እየተጓዘ ሳለ ከሙሴና ከነዚያት መጻሕፍት እየጠቀሰ እንዳስረዳቸው ተገልጦአል። ታዲያ፣ ጌታችን ስለመንግሥተ ሰማያት የሰጠው ትምህርትና ያደረገው ገለጻ በወንጌል ውስጥ አለመጻፋቸው አስፈላጊ ሳይሆኑ ቀርተው ነውን? ብዙዎች ተመሳሳይ ትምህርቶች በጽሑፍ ሳይሆን በትውፊት ይተላለፋሉ።

ቀ. በሐዋርያት ሥራ ምዕራፍ 20 ፡ 35 ላይ፡- ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ፡- «ከሚቀበል ይልቅ የሚሰጥ ብፁዕ ነው» ብሏል ተብሎ በሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ ተጠቅሶአል። ጌታችን በዚህ ዓለም ላይ ሰው ሆኖ በተመላለሰው ዘመናት ያደረጋቸውን ድርጊቶችና የሰጣቸውን ትምህርቶች ከመዘገቡት አራቱ ወንጌላውያን አንዳቸው እንኳ ይህን አባባል አልጠቀሱትም።

ታዲያ፡ ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ ከወዴት አምጥቶ ጠቀሰው? አባባሉን ጌታችን ተናግሮታል። በጽሑፍ ላይ ግን አልሰፈረም። ይህም የሚያመለክተው የሃይማኖት ትምህርቶች ከትውልድ ወደ ትውልድ የሚተላለፉት በጽሑፍ ብቻ ሳይሆን በቃልም ጭምር መሆኑን ነው። በቃልም የሚተላለፈው ትምህርት ትውልድ ይባላል።

በ. በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ያደረጋቸውና የተናገራቸው ነገሮች ሁሉ አልተገለጡም ከተናገራቸው ንግግሮች፤ ከአስተማራቸው ትምህርቶችና ከአደረጋቸው ተአምራት ለምሳሌ ያክል ብቻ ቀረቡ እንጂ ሁሉም ተጽፈው የቀረቡ አይደሉም። ወንጌላዊው ቅዱስ ዮሐንስ በወንጌሉ ማጠቃለያ ላይ የሚከተለውን መግለጫ የሰጠው ያለምክንያት አልነበረም።

«ኢየሱስ ያደረጋቸው ሌሎች ብዙ ነገሮች ደግሞ አሉ። እኔ እንደሚመስለኝ እርሱ ያደረጋቸው ነገሮች ሁሉ አንድ በአንድ ቢጻፉ ኖሮ የሚጻፉትን መጻሕፍት ዓለም ራሱ መሸከም ባልቻለም ነበር» (ዮሐ.ም.21፡25)።

በዚህም መሠረት ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ያስተማራቸውና በወንጌሉ ሆኑ ውስጥ ሳይጻፉ የቀሩ ትምህርቶች በትውልድ መልክ ከአባቶች ወደ እኛ ተላልፈዋል ማለት ነው። ትውልድም ሳይጻፍ የታለፈውን የሚያሟላ እንጂ ትርፍ ትምህርት አይደለም።

ተ- ትውልድን አለመቀበል ማለት ወንጌልን ወይም መልእክትን ያልጻፉ ሐዋርያት ያስተማሩት ትምህርት ዋጋ እንደሌለው መቀጠር ነው። ሐዋርያት በየአይሁድ ጸሎት ቤቶች እየገቡና በሌሎችም ቦታዎች ያስተምሩት የነበረው ትምህርት በጽሑፍ ወደ እኛ አልደረሰም። እነዚያ ትምህርቶች ሁሉ ለመጻፍ ብቃት የሌላቸውና አስፈላጊ ያልነበሩ ሆነው ነው? አይደለም! ሐዋርያቱ ብቻ ሳይሆኑ ጌታችን ራሱ እንኳ ያስተማራቸው ትምህርቶች በጣም ብዙ ስለሆኑ ሊጻፍ የተቻለው የተወሰነው ክፍል ብቻ ነው። ይህ ሲባል ግን ያልተጻፈው ክፍል አይጠቅምም ለማለት ሳይሆን ትምህርቱ በጽሑፍና በትውልድ የሚተላለፍ መሆኑን ለማመልከት ነው።

ቸ - የማስተማሩ ተልእኮ ሐዋርያት ከመጻፍ ይልቅ በቃልና በስብከት የሚያስተምሩት ተልእኮ ነበር። ወንጌልን ወይም መልእክትን በጽሑፍ ያቀርቡ የነበሩት የጌታችን ተከታዮች አጠቃላይ የሆነ መሠረተ እምነትን ለመጻፍ እንጂ የሃይማኖትን ዝርዝር ሁኔታ ለማቅረብ አይደለም። የአምልኮ ደንብንና ሥርዓትን፤ እንዲሁም ዝርዝር ሁኔታዎችን ግን በየአብያተ ክርስቲያኑ ተግባራዊ እንዲሆኑ ተቀዋቸዋል። ስለ እነዚህ ጉዳዮች የቅዱሳን መጻሕፍትን ማስረጃዎች ከዚህ ቀጥላን እንመልከት።

«ስለቀረው ነገር እኔ እዚያ ስመጣ ተጨማሪ መመሪያ አሰጣችኋለሁ» (1ኛ.ቆሮ.ም.11፡34)።

ወንድሞች ሆይ ጸንታችሁ ቁሙ! በቃላችንም ሆነ በመልእክታችን እኛ ባስተማርናችሁ ትውልድ ጽኑ» (2ኛ.ተሰ.ም.2፡15)።

ወንድሞች ሆይ፤ ሥራ ፈት ከሆነውና ከእኛ በተቀበላችሁት ትውልድ መሠረት ከማይኖር ክርስቲያን ሁሉ እንድትለዩ በጌታ በኢየሱስ ክርስቶስ ስም እናነዛችኋለን» (2ኛ.ተሰ.ም.3፡6)።

«ልጽፍላችሁ የምፈልገው ብዙ ነገር ነበረኝ! ነገር ግን ሁሉንም በመልእክት ልገልጸው አልፈልግም! ይልቅስ ደስታችን ፍጹም እንዲሆን ወደ እናንተ መጥቼ ቃል በቃል ላነጋግራችሁ ተስፋ አደርጋለሁ» (2ኛ.ዮሐ.፡12፡3፤ ዮሐ.፡13፡14)።

በእነዚህም ማስረጃዎች መሠረት የሃማኖት ትምህርት በመጽሐፍ ቅዱስ ብቻ ሳይሆን በትውልድም አማካይነት የሚተላለፍ መሆኑን ልንገነዘብ ይገባል።

ነገረ ማርያም

እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም።

ስለ እመቤታችን ስለቅድስት ድንግል ማርያም የተለያዩ አብያተ ክርስቲያን ያላቸውን የተለያዩ አባባል በተመለከተ ዘርዘር የሚያሰረዳው ትምህርት ነገረ ማርያም ይባላል። እመቤታችንም ትንቢት የተነገረላትና በብሉይ ኪዳን የተለያዩ ምሳሌዎች የቀረቡላት ቅድስት እመቤት ነች።

በብሉይ ኪዳን ከቀረቡት ምሳሌዎች መካከል የሚከተሉት ይገኙባቸዋል፡-

1. በአሪት ዘፍጥረት ምዕራፍ 28 ላይ እንደተገለጠው ያዕቆብ ከወንድሙ ከዴሳው ሸሽቶ ወደ አጎቱ ወደ ላባ በሄደ ጊዜ ሉዛ ወደምትባል ሰፈር ሲደርስ ስለመሸበት ድንጋይ ተንተርሶ ተኛ። ተኛቱም ሳለ በሕልሙ አንድ በምድር ላይ ተተክሎ ወደ ሰማይ የደረሰ፤ መላእክት ይወጡና ይወርዱበት የነበረና እግዚአብሔር ከበላዩ ቆሞበት የነበረ መሰላል አይቶአል።

ምድራዊ ትስብእትን ከሰማያዊ መለኮት ጋር ያዋሐደባት አገናኝ በመሆንዋ እመቤታችን ያዕቆብ ባየው መሰላል ትመሰላለች ሲል ቅዱስ ኤፍሬም እመቤታችንን ባመሰገነበት ድርሰቱ ተናግሮአል (የማግስኛ ውዳሴ ማርያም)።

2. በአሪት ዘጸአት ም:3 ላይ እንደተገለጠው ሙሴ ከምድረ ግብጽ ሸሽቶ በምድያም አገር በነበረበት ጊዜ የዐማቱን በጎች ሲጠብቅ በኮሬብ ተራራ ላይ እሳቱ እየነደደ ሳለ የማይቃጠል ቀጥቋጦ ተመልክቶአል። እዚህም ቅዱስ ኤፍሬም ያ እሳቱ እየነደደ ሳይቃጠል ሙሴ ያየው ቀጥቋጦ አንቺ ነሽ ይላታል። ይህንንም ያለው እመቤታችን ጌታችንን ፀንሳ ስትወልድ ማኅተመ ድንግልልናዋ ካለመለወጡ ጋር በማመሳሰል ነው (የሐሙስ ውዳሴ ማርያም)።

3. በአሪት ዘጸአት ም:25 ቍ:10-22 ዕብ ም:9:ቁ4 ላይ የቃል ኪዳን ታቦት አሠራር ከውስጥም፣ ከውጭም በወርቅ የተለበጠ መሆኑ የእመቤታችንን ክብርና ንጽሕና የሚያመለክት ነው። ታቦቱ ከማይነቅዝ እንጨት መሠራቱ የእመቤታችንን ቅድስና የሚያመለክት ነው። በታቦቱ ውስጥ ከሰማይ የወረደው መና መቀመጡ በእምቤታችን ማሕፀን ውስጥ የተወሰነውን የክርስቶስ ሕያው እንጀራነት የሚያመለክት ነው። እንዲሁም በታቦቱ ውስጥ ቃለ እግዚአብሔር የተጻፈበት ጽላት መኖሩ በቃለ እግዚአብሔር፣ በክርስቶስ ይመሰላል(ውዳሴ ማርያም ዘሰንበት ክርስቲያንን ይመለከታል)።

4. በአሪት ዘጸአት ም:17 ቍ:8-11 ላይ የዐሥራ ሁለቱ የእስራኤል ነገድ ተወካዮች ከነበሩት በኩሮች መካከል የኦሮን በትር ብቻ አፄጥቀዋል። ለምልማና አብባ አውጥታ የበሰለ ለውዝ ማፍራትዋ ተነግሮአል።

እመቤታችን ያለወንድ ዘር ጌታችንን ፀንሳ መውለድዋን ለማመልከት ቅዱስ ኤፍሬም እርሱዋን ባመሰገነበት ድርሰቱ ክርስቶስ አምላካችንን የወለድሽ ልን አንቺ ሳይተክሉአት እንደበቀለችው፣ ውሃ ሳያጠጡአት ለምልማና አብባ እንዳፈራችው የኦሮን በትር ነሽ በማለት ምሳሌነትዋን ተገልጦአል (የእሑድ ውዳሴ ማርያም)።

የእመቤታችን ድንግልና:- እመቤታችን ጌታችንን ከመውለድዋ በፊት፣ በምትወልድበት ጊዜና ከወለደችውም በኋላ ድንግልናዋ እንደተጠበቀ የኖረ መሆኑ የቤተ ክርስቲያናችን እምነትና ትምህርት ነው።

ነቢዩ ኢሳይያስ «እነሆ፣ ድንግል ትፀንሳለች፣ ወንድ ልጅም ትወልዳለች፣ ሰሙንም ዐማኑኤል ብላ ትጠራዋለች» በማለት ድንግልናዋን አረጋግጧል (ኢሳ:7:14)።

እንዲሁም ነቢዩ ሕዝቅኤል:- «ወደ ምሥራቅም ወደሚመለከተው በስተ ውጪ ወደ አለው ወደ መቅደሱ በር አመጣኝ! ተዘግቶም ነበር። እግዚአብሔርም ይህ በር ተዘግቶ ይኖራል እንጂ አይከፈትም፣ ሰውም አይገባበትም! የእስራኤል አምላክ እግዚአብሔር ገብቶበታልና ተዘግቶ ይኖራል «በማለት እመቤታችን ሁልጊዜ ድንግል ስለመሆንዋ ተንቢት ተናግሮአል (ሕዝ:ም 44ቍ:1-2)።

እመቤታችን ሁልጊዜ ድንግል ስለመሆንዋ ተንቢት ተናግሮአል (ሕዝ:ም 44ቍ:1-2)።

ወንጌላውያን ማቴዎስና ሉቃስም ከላይ የተነገሩት ትንቢቶች እንዴት በተግባር እንደተተረጉሙ መስከረዋል (ማቴ:ም: 1ቍ:18፣ ሉቃ:ም: 1ቍ:34-35)።

ይሁን እንጂ አንዳንድ ወገኖች የእመቤታችንን የሁልጊዜ ድንግልና በመቃወም የሚከተሉትን ጥቅሶች ያቀርባሉ።

1. በሉቃስ ወንጌል ም:2ቍ:ቍ:7 ላይ:- «የበኩር ልጅዋን ወለደች» መባሉ ሌሎች ልጆች ያሉአት መሆኑን ያመለክታል ይላሉ።

2. በማቴዎስ ም:1ቍ:25 ላይ:- «የበኩር ልጅዋን እስከትወልድ ድረስ አላወቃትም» መባሉ ከወለደች በኋላ ዐውቆአታል ማለት ነው ይላሉ።

3. በተለያዩ ቦታዎች የጌታችን ወንድም ወይም ወንድሞች ተብሎ መጠቀሱ እመቤታችን ሌሎች ልጆች ለመውለድዋ ማስረጃ ነው ብለው ይከራከራሉ (ማቴ:ም:12 ቍ:46፣ ም:13ቍ:5-56፣ ሐ:ሥ:ም:1 ቍ:14፣ ገላ:ም:1ቍ:18-19)።

ለእነዚህ ተቃውሞዎች ቤተ ክርስቲያን የሚከተሉትን መልሶች ትሰጣለች።

በኩር:- በአሪት ዘጸአት ም:13ቍ:2 ላይ:- «በእስራኤል ልጆች ዘንድ ከሰውም፣ ከእንስሳም ማሕፀን የሚከፍተውን በኩር ሁሉ ለእኔ ቀድሰልኝ! የእኔ ነው» ተባለ እንጂ በኩር ለመባል የግድ ሌላ ልጅ መወለድ አለበት አልተባለም። መጀመሪያ የሚወለድ ልጅ ሁሉ በኩር ለመባል ሌላ ልጅ መወለድ አያስፈልገውም። ጌታችን የእመቤታችን የመጀመሪያም የመጨረሻም ልጅ ቢሆንም በኩር ተብሏል። ጌታችን ኢየሱስ ለእግዚአብሔር አብም የበኩር ልጅ ተብሏል። ታዲያ፣ እግዚአብሔር አብ ሌላ ልጅ አለው ማለት አይደለም (ዕብ:1:6)።

እስከ:- የበኩር ልጅዋን እስከወለደች ድረስ በተባለው ጥቅስ ላይ እስከ የሚለው ቃል ፍጻሜ የሌለው እስከ ነው! ለዚህም የሚከተሉትን የመጽሐፍ ቅዱስ ማስረጃዎች እንመልከት:-

በ2ኛ ሳሙኤል:ም:6ቍ:23 ላይ:- «የሳኦል ልጅ ሚልኮል እስከምተችበት ቀን ድረስ ልጅ አልወለደችም ሲል እስከመቼም ድረስ አለመውለድዋን እንጂ ከምተች በኋላ ወለደች ለማለት አይደለም።

በመዝሙር 110 ቍ:1 ላይ:- «እግዚአብሔር ጌታዬን:- ጠላቶችህን ለእግርህ መቀመጫ እስካደርግህ ድረስ በቀኝ ተቀመጥ አለው» ሲል ከዚያ በኋላ በቀኝ መቀመጡ ቀረ ማለት አይደለም።

በእነዚህም ማስረጃዎች መሠረት ስለእመቤታችን የተነገረው እስከ» የሚለው ቃል ፍጻሜ የሌለው እስከ ነው።

የጌታችን ወንድሞች፡- በእስራኤሎች ባህል፣ በዚህ ረገድ ግን በብዙ የምሥራቅ አገሮች ባህል የቅርብ ዘመድ የሆነ ሰው ወንድም ወይም እጎት መባሉ የተለመደ ነው። ለዚህም የሚከተሉትን ማስረጃዎች እንመልከት።

ሉፒ፡- የኦብርሃም የወንድሙ ልጅ መሆኑ በአሪት ዘፍጥረት ም፡11፡31 በአሪት ዘፍጥረት ም፡14፡14 ላይ ግን ወንድሙ ተብሎ እናገኘዋለን።

ላባ፡- የደዕቆብ አጎት መሆኑ በአሪት ዘፍጥረት ም፡29፡10-12 የተገለጸ ሲሆን በዚሁ ምዕራፍ ቁ፡15 ላይ ወንድሙ ተብሎ እናገኘዋለን።

ሴዴቅያስ፡- የኢየሱስን አጎት መሆኑ በ2ኛ ነገሥታት ም፡24 ቁ፡17 የተገለጸ ሲሆን በ2ኛ ዜና መዋዕል ም 36 ቁ፡10 ላይ ወንድሙ ተብሎ እናገኘዋለን።

ከእነዚህም ማስረጃዎች በኋላ ሌሎች ዝርዝር ሁናቴዎችን እንመልከት።

በዮሐንስ ወንጌል ም፡19 ቁ፡25 ላይ፡- «በኢየሱስ መስቀል አጠገብ እናቱና የእናቱ እጎት የቀለዋላ ሚስት ማርያምና መግደላዊት ማርያም ቆመው ነበር» የሚል ሲሆን በማቴዎስ ወንጌል ም፡27 ቁ፡56፣ በማርቆስ ወንጌል ም፡15 ቁ፡40 እና 47፣ በሉቃስ ወንጌል ም፡24 ቁ፡10 ላይ ይህች የቀለዋላ ሚስት የነበረችው የእመቤታችን እጎት ማርያም ደዕቆብና ዮሳ፡ የሚባሉ ልጆች እንደልዋት ተገልጽዋል።

ስለዚህ የጌታችን ወንድሞች የተባሉት በባህሉ መሠረት የአክስቱ ልጆች ናቸው እንጂ የእመቤታችን ልጆች አይደሉም።

እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያምም በድንግልናዋ ጸንታ የኖረች የአምላክ እናት ነች እንጂ ሌሎች ወገኖች እንደሚሉት ጌታችንን ከወለደች በኋላ የሴፍን አግባብ ሌሎች ልጆችን የወለደች አይደለችም።

ለዚህም አባባል ከሚቀርቡት ምክንያቶች መካከል የሚከተሉት ይገኙ ባቸዋል።

1. በማቴዎስ ወንጌል ም፡1፡20 እና 24፣ በሉቃስ ወንጌል ም፡1፡27፣ ም 2 ቁ፡5 ላይ እመቤታችን የዮሴፍ እጮኛ ስትባል ከቄየች በኋላ በማቴዎስ ወንጌል ም፡2፡13፣ 14፣ 20፣ እና 21 ላይ የዮሴፍ እጮኛ መባልዋ ቀርቶ ሕፃኑን ከእናቱ ጋር መባል ተጀመረ። ይህም የሚያመለክተው የሴፍ እመቤታችንን ወደ ቤቱ እንዲወስዳት የታዘዘው እንዲጠብቃት እንጂ እንዲያገባት አለመሆኑን ነው። ታዲያ፣ ለምን በእጮኛነት ስም ተደረገ ተብሎ ይጠየቅ ይሆናል። አዎን በአሪት ዘዳግም ም፡22 ቁ፡23 እና 24 እንደተገለጸው አንዲት ድንግል የዝሙት ኅጢአት ፈጽማ ብትገኝ በድንጋይ ተወግራ እንድትገደል ታዘዘል። እመቤታችን ወደ ዮሴፍ ቤት ገብታ ባትወለድ ኖሮ

ጌታችንን የፀነሰችው በመንፈስ ቅዱስ መሆኑን የማያውቁ ሌሎች ሰዎች በዝሙት ሊከሰሱአትና የሞት ፍርድም ሊፈርዱባት በቃጣቸው ነበር። እጮኛ ካልተባለች ደግሞ ወደ ዮሴፍ ቤት ለመሄድ ምክንያት ባልኖራትም ነበር።

2. ምንም እንኳን የመልአኩን ብሥራት ከመስማትዋ በፊት እመቤታችን የዮሴፍ እጮኛ የነበረች መሆንዋ ቢገለጽ፣ መልአኩ ገብርኤል ወንድ ልጅ ትወልጃለሽ ብሎ ባበሠራት ጊዜ «እኔ ድንግል ነኝ፤ ይህ እንዴት ሊሆን ይችላል? ብላ መጠየቅዋ በድንግልና ለመኖር የነበራትን ቀርጥ ሐሳብ ያረጋግጥላል፤ እንደዚያ ባይሆን ኖሮ ባል ካገባሁ በኋላ ስለምወልደው ልጅ የተነገረኝ ብሥራት ነው ብላ ትቀበለው ነበር እንጂ እንደዚያ ያለ ጥያቄ ባልጠየቀችም ነበር። መልአኩም ቢሆን እጮኛ አያለሽ ለምን እንደዚህ ያለ ጥያቄ ትጠይቂያለሽ ያላት ሳይሆን መንፈስ ቅዱስ ያድርብሻል የእግዚአብሔርም ኀይል ይጋርድሻል ያለው ማኅተም ድንግልናሽ ሳይለወጥ በእግዚአብሔር ተአምር ትወልጃለሽ ማለቱ ነው።

3. በዮሐንስ ወንጌል ም፡19፡26 እና 27 ላይ ጌታችን ተስቅሎ በነበረበት ጊዜ በመስቀሉ አጠገብ እናቱና የሚወድደው ደቀ መዝሙር ቆመው አይቶ እናቱን ለሚወድደው ደቀ መዝሙር ዐደራ መስጠቱና ያም ደቀ መዝሙር ከዚያ ሰዓት ጀምሮ ወደ ቤቱ እንደወሰዳት ተገልጽዋል። በማቴዎስ ወንጌል ም፡13 ቁ፡54 - 56 ላይ የተገለጸውና ተከራካሪዎቹም ያመኑበት አባባል እመቤታችን አራት ወንዶችና ቀጥራቸው ያልተገለጸ ሴቶች ልጆች አልዋት የሚል ነው። ታዲያ፣ እነዚህ ሁሉ ልጆች ያሏት ከሆነ እንዴት አድርጋ ነው ከልጆቿ ተለይታ ልጅዋ ወዳልሆነ ሰው ቤት የሄደችው። ይህ ሊሆን የማይችል ጉዳይ ነው። እንግዲህ ከዚህ የምናገኘው ትምህርት ጌታችን መድኅኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ እናቱን እመቤታችንን ለሚወድደው ደቀ መዝሙር ዐደራ መስጠቱ እና እርስዋም ከዚያ ጊዜ ጀምሮ ወደ ተጠቀሰው ደቀ መዝሙር ቤት መሄድዋ ከጌታችን በቀር ሌሎች ልጆች የሌሏት መሆኑን ነው።

4. ጌታችን ከመወለዱ በፊት ጀምሮ የእግዚአብሔር መልአክ በግንባር ለእመቤታችን፣ ቀጥሎም ለዮሴፍ በሕልሙ የነገራቸው ትንቢት መድኅኒታችን የሚወለደው በመንፈስ ቅዱስ ተአምር ያለወንድ ዘር መሆኑን ነው። ከዚያም በመንፈስ ቅዱስ የተመላችው ኤልሣቤጥ ጌታችን ገና በእመቤታችን ማሕፀን እያለ የጌታዬ እናት በማለት ከእመቤታችን የሚወለደው ጌታ መሆኑን አረጋግጣለች። መልአኩ ገብርኤልም ለእመቤታችን ያረጋገጠላት ብሥራት «ከአንቺ የሚወለደው ቅዱስ የእግዚአብሔር ልጅ ይባላል» ብሎ ነው። ጌታችን በተወለደ ጊዜ የእግዚአብሔር መልአክ ለእረኞች ተገልጦ» ዛሬ በዳዊት ከተማ መድኅኒት እርሱም ክርስቶስ ጌታ ተወልዶላችኋል» ብሎ የነገራቸውን የደስታ ዜና ለዮሴፍና ለእመቤታችን በነገሩአቸው ጊዜ እመቤታችን ይህን ሁሉ በልብዋ እያሰበች ትጠብቀው ነበር ተብሎአል። እመቤታችንና ዮሴፍ በሙሴ ሕግ መሠረት ሕፃን ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስን ወደቤተ

የነገራቸውን የደስታ ዜና ለየሴፍና ለእመቤታችን በነገሩአቸው ጊዜ እመቤታችን ይህን ሁሉ በልብዋ እያሰበች ትጠብቀው ነበር ተብሎአል። እመቤታችንና የሴፍ በመሴ ሕግ መሠረት ሕፃን ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስን ወደቤተ መቅደስ በወሰዱት ጊዜ ስምዖንና ሐና የተባሉ ሁለት የእግዚአብሔር ሰዎች ስለሕፃን ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ማንነት መስከረዋል። እመቤታችንም ስለምትወልደው ሕፃን ማንነት አምና የተቀበለች መሆንዋን የምንረዳው በመንፈስ ቅዱስ ተሞልታ የተናገረችው ኤልሳቤጥ «እንደሚፈጸም ከጌታ የተነገራትን ያመነችው ብሔሪት ናት» በማለትዋ ነው።

እመቤታችን ክርስቶስ ከድንግል እንደሚወለድ በነቢያት የተነገረውን ትንቢት የምታውቅ ከመሆንዋም በላይ ያየችውንና የሰማችውን በልብዋ አኑራ ስለሁናቱው የተነገራትን ሁሉ ያመነችው እንደመሆንዋ እንዴት የአምላክ እናትነትን ከሚያክል ታላቅ ክብር ተነሥታ ባል ወደማግባት ዝቅተኛ ማዕረግ ወረደች ብለን እንገምታለን? የሴፍስ ቢሆን ስለጌታችንና ስለ እመቤታችን ያን ሁሉ ክብር ካየና ከሰማ በኋላ እንዴት አድርጎ የአምላክ እናትን ሚስት የማድረግ ዝንባሌ ዐደረበት ብለን እንገመታለን? የሴፍ ግን ጻድቅ ሰው ስለነበረ ጌታችን የተፀነሰው በመንፈስ ቅዱስ መሆኑን ከማወቁ በፊት እንኳ እመቤታችንን ሊያስማት ያልፈለገ መሆኑ በማቴዎስ ወንጌል ም:14-19 ላይ ተገልጿል። ጻድቅም በመሆኑና ማድረግ የሚገባውንና የማይገባውን ነገር ለይቶ የሚያውቅ በመሆኑ እመቤታችንን ለመጠበቅ እንጂ ሚስት ለማድረግ ወደቤቱ እንዳልወሰዳት እንገነዘባለን።

5. በማቴዎስ ወንጌል ም:13 ቀ: 55-56 ላይ:- «ይህ የዚያ የእንጨት ጠራቢው ልጅ አይደለምን? እናቱስ ማርያም አይደለችምን ወንድሞቿስ ያዕቆብና ዮሳ ስምዖንና ይሁዳ አይደሉምን? እንቶቹስ ሁሉ ከእኛ ጋር አይደሉምን?» የሚለውን የንቀት አነጋገር የተናገሩት በጌታችን መለኮታዊ ክብር የማያምኑት አይሁድ መሆናቸው የታወቀ ነው። ይህ ዐረፍተ ነገር ውሸት እንጂ ምንም እውነት የሌለበት መሆኑን ቤተ ክርስቲያናችን ታምናለች፤ ይህንንም ታስተምራለች። ይሁን እንጂ አንዳንድ ተከራካሪዎች ጌታችን የየሴፍ ልጅ ነው የሚለውን የአይሁድን አባባል የማያምኑ ሲሆኑ እንደያዕቆብ የጌታችን ወንድሞች ናቸው የሚለውን አባባል አምነው ከመቀበላቸውም በላይ ምእመናን ሁሉ በዚሁ እንዲያምኑ ለማድረግ ብዙ ጥረት ያደርጋሉ። ይህን የአይሁድን አባባል እንደ እውነት ቁጥረውና በወገናዊነት መልክ ከቤተ ክርስቲያን መለያ ምክንያቶች አንዱ አድርገው በነቀፉ መልክ ከርከር ያቀርቡበታል። የጌታችንን ክብር ዝቅ ለማድረግ ታስቦ የተነገረውን አሉባልታ የአምነት መሠረት አድርጎ መከራከር በጉዳዩ ከአይሁድ ጋር እንደመተባበር የሚያስቁጥር መሆኑን ተከራካሪዎቹ የተገነዘቡት አይመስልም።

በአይሁድ አባባል እምነታቸውን የሚመሠርቱ ከሆነ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ተአምራትን ያደርግ የነበረው ከብሄል ዜቡል ማለት ከአጋንንት አለቃ ጋር በመስማማት ነው የሚለውን የአይሁድን አሉባልታ ያምኑበታል ማለት

ነውን? (ማቴ.ም:12ቀ:24)። በዮሐንስ ወንጌል ም:9ቀ:24 ላይ አይሁድ ጌታችንን ጋጢአተኛ ነው ብለው የተናገሩትን አሉባልታ እውነት ነው ብለው ያምኑታል ማለት ነውን? እንደገናም አይሁድ የጌታችን ከሞት መነሣት ባስፈራቸው ጊዜ አስከሬኑን ደቀ መዛሙርቱ መጥተው ሰረቁት ብለው ያስወሩትን ወሬ እውነት ነው ብለው ይቀበሉታል ማለት ነውን? (ማቴ ም: 28 ቀ: 11-15)። ከነዚህም ምሳሌዎች ሌላ አይሁድ በጌታችን ላይ የተናገሩአቸው የሐሰት ንግግሮች አሉ። ታዲያ እንዴት የእነርሱን አባባሎች ለእምነታቸው መሠረት ለማድረግ ፈቀዱ?

ቤተ ክርስቲያናችን ግን በእመቤታችን የሁልጊዜ ድንግልና ላይ ያላት እምነት የአይሁድን አሉባልታ በተመረከብ ዐረፍተ ነገር ሊለወጥ የማይችል መሆኑን ታረጋግጣለች።

6. የእመቤታችንን የሁልጊዜ ድንግልና በሚመለከት የቅዱሳን አባቶች ምስክርነት ቀጥሎ ይቀርባል።

ቅዱስ ቴዎዶሮስ የዕንቁራ ኤጲስ ቆጶስ:- «ዛሬ እግዚአብሔር ከቅድስት ድንግል ተወልዶ ታየ። ድንግልም እንደ ቀድሞዋ በድንግልና ጸንታ ኖረች። እናትም ተባለች፤ ሕይወትን የሚለውጥ በድንግል ተፈትሶ ማሕፀንን አላመጣም» (ሃይ:አበ:ገጽ:172)።

ቅዱስ ጎርጎርዮስ የእንዚያዙ:- «ሥጋ የሌለው እርሱ ሥጋዋን ተዋሕዶ እንደ ሰው ሁሉ ዘጠኝ ወር ከአምስት ቀን በጌትነቱ ሳለ በማሕፀኗ ተወሰነ፤ ዘጠኝ ወር ከአምስት ቀንም ከተፈጸመ በኋላ የሚወለድበት ቀን ቢደርስ በማይመረመር ግብር በጎቱም ድንግልና ተወለደ፤ ማኅተመ ድንግልናዋ አልተለወጠም፤ ማኅተመ ድንግልናዋ ሳይለወጥ ተወለደ እንጂ» (ሃይ: አበ: ገጽ:212)።

ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ:- «ከአዳም ጉን የጉድን አጥንት እንደነሣ አዳምንም አካል እንዳልጉደለው እንዲሁ ከድንግል የምትናገር፣ የምታውቅ ነፍስ ያለችው ሥጋን ነሣ፤ ማኅተመ ድንግልናዋ አልተለወጠም፤ አዳም የጉድን አጥንት ከእርሱ ከተነሣ በኋላ አካል ሳይጉደለው ፍጹም ሆኖ ኖረ፤ ድንግልም ሕፃን ክርስቶስ ከእርስዋ ከተወለደ በኋላ እንዲህም ያለመለወጥ በድንግልና ጸንታ ኖረች (ሃይ:አበ:ገጽ:240)።

ቅዱስ ሳዊሮስ የአንጾኪያ ሊቀ ጳጳሳት:- አምላክን የወለደች ማርያም ለዘለዓለሙ ድንግል እንደሆነች መውለድዋም የማይመረመር ድንቅ እንደሆነ ከወለደችም በኋላ በድንግልና ጸንታ እንደኖረች አስረዳን» (ሃይ: አበ: ገጽ: 375)።

የአምላክ እናትነትዋ:- ማንኛውም ክርስቲያን ነኝ የሚል ሰው ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የባሕርይ አምላክ መሆኑን የማያምን የለም። እርሱም በቤተልሔም ከቅድስት ድንግል ማርያም መወለዱ የታወቀ ነው።

እመቤታችን የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ እናት በመሆንዋና ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ደግሞ የባሕርይ አምላክ በመሆኑ እመቤታችን የአምላክ እናት መሆንዋ ምንም ሊከድ የማይችል እውነት ነው። በ431 ዓ.ም. በኤፌሶን በተሰበሰበው ጉባኤ ውሳኔ መሠረት ንስጥሮስ ከተወገዘባቸው ምክንያቶች መካከል ዋነኛው ምክንያት የእመቤታችንን የአምላክ እናትነት በመከዳ ነው።

የእመቤታችንን የአምላክ እናትነት ከሚገልጹት የቅዱሳን መጻሕፍት ማስረጃዎች መካከል የሚከተሉት ይገኙባቸዋል፡-

«ከአንቺ የሚወለደው ቅዱስ የእግዚአብሔር ልጅ ይባላል» (ሉቃ፡ ም፡1 ቀ፡35)።

«ኤልሣቤጥም በመንፈስ ቅዱስ ተሞልታ በታላቅ ድምፅ እንዲህ አለች፤ አንቺ ከሴቶች መካከል የተባረክሽ ነሽ፤ የማሕፀንሽም ፍሬ የተባረከ ነው። የጌታዬ እናት ወደ እኔ ትመጣ ዘንድ እንዴት ይሆንልኛል?» (ሉቃ፡ ም፡1 ቀ፡41-43)።

«ነገር ግን የተወሰነው ዘመን በደረሰ ጊዜ እግዚአብሔር ልጁን ላከልን፤ እርሱም ከሴት ተወለደ፤ ለሕግም ታዛዥ ሆነ» (ገላ፡ም፡4 ቀ፡4)።

ስለ እመቤታችን የአምላክ እናትነት የቅዱሳን አባቶች ምስክርነት ቀጥሎ የተመለከተው ነው፡-

የእስክንድርያው ቅዱስ ቄርሎስ፡- «ዳግመኛም በኋላ ዘመን ቅድስት ድንግል እርሱን በሥጋ ወለደችው፤ ስለዚህም ቅድስት ድንግልን ወላጇ ተአምላክ እንላታለን» (ሃይ፡አበ፡ገጽ፡305)።

የአንጾኪያው ቅዱስ ሳቂሮስ፡- «ንጽሕት ድንግል በውነት አምላክን የወለደች እንደሆነች እንናገራለን፤ እግዚአብሔር ቃል ከእርሷ ሥጋን ተዋሕዶአልና (ሃይ፡አበ፡ገጽ፡372)።

ክብርዋ፡-

1. ተመላልሶ እንደተገለጸው ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ከጎጢአት በቀር በሁሉም ነገር እንደሰው ልጅ ሆኗል። የሰው ልጆች ሁሉ አባትና እናታቸውን እንዲያከብሩ መታዘዛቸው የሚታወሰ ነው። ጌታችንም ለእናቱና ለአባዳጊው የሴፍ ይተዘዛቸው እንደነበረ በሉቃስ ወንጌል ም፡2 ቀ፡51 ላይ ተገልጾአል።

እኛ የምንወደውን ሌላም ሰው እንዲወድድልን፤ እኛ የምናከብረውን ሌላም ሰው እንዲያከብርልን ሰብአዊ ስሜታችን የሚያስመኝን እንደመሆኑ ጌታችንም ሰው የሆነ አምላክ በመሆኑ እናቱን እንድናከብርለት ፈቃዱ እንደሚሆን ግልጽ ነው። ዓለማዊ ምሳሌ እንኳ ብንወስድ የአንድን ንጉሥ እናት የምናከብርበት ምንክንያት ንጉሡን ራሱን በማክበራችን ነው። ታዲያ፤ በሞት ወይም በሽረት ሊያልፍ የሚችለውን የምድራዊ ገዢ እናት የምናከብር

ከሆነ የዘለዓለማዊውን የጌታችን የአምላካችንን እናት ምንኛ ማክበር እንደሚገባን እንገምት። በዚህም መሠረት እመቤታችንን ማክበር ጌታችንን ራሱን ማክበር እንደሆነ በማመን የተለማኝ እናት የሆነችውን አማላጃችንን ማክበር የሚገባን መሆኑን አንዘንጋ።

2. ጌታችን ከእርሷዋ አንደሚወለድ ለማብሰር፤ መልአኩ ገብሮአል ወደ እመቤታችን ተልኮ በመጣ ጊዜ «ጸጋን የተመላሽ ማርያም ሆይ፤ እግዚአብሔር ካንቺ ጋር ነውና ደስ ይበልሽ፤ አንቺ ከሴቶች መካከል የተባረክሽ ነሽ» ብሎአታል። እነሆ ትፀንሺአለሽ፤ ወንድ ልጅም ትወልጃለሽ ባላት ጊዜ ወንድ የማላውቅ ድንግል እንደመሆኔ ይህ እንዴት ሊሆን ይችላል ብትለው መንፈስ ቅዱስ እንደሚያድርባትና የልዑል ጎደልም እንደሚጋርዳት በመዘር ዘር በአክብሮት መልስ ከመስጠቱ በቀር እርሷ በጠየቀችው ጥያቄ ቅር ያልተሰኘው አክብሮት የሚገባት የአምላክ እናት በመሆንዋ ነው። በተመሳሳይ ሁኔታ ከስድስት ወር በፊት መልአኩ ቅዱስ ገብሮአል ወደ ዘካርያስ ተልኮ ሚስቱ እንደምትወልድለት በነገረው ጊዜ በዚህ ዕድሜአችን እንዴት ልንወልድ እንችላለን ብሎ በመጠየቁ ልጁ እስከተወለደበት ጊዜ ድረስ በድዳነት እንዲቀጣ ተደርጎአል። ዘካርያስ በጠየቀው ጥያቄ የተወቀሰና የተቀጣ ሲሆን እመቤታችን ግን በጠየቀችው ጥያቄ አለመወቀስዋ የተከበረች የአምላክ እናት በመሆንዋ ነው።

3. እመቤታችን ዘመድዋን ኤልሣቤጥን ለመጠየቅ በሄደች ጊዜ የጌታዬ እናት ወደ እኔ ትመጣ ዘንድ እንዴት ይሆንልኛል ብላ በመንፈስ ቅዱስ የተመላችው ኤልሣቤጥ እመቤታችንን በማክበር የትሕትና አነጋገር ከመናገርዋም በላይ እመቤታችንን ከማክበሩ የተነሣ ፅንሰ እንኳ በኤልሣቤጥ ማሕፀን ውስጥ ዘልሎአል። ይህም በመንፈስ ቅዱስ ቀስቃሽነት የተፈጸመው ሁኔታ እመቤታችን ምን ያኽል ክብር የሚገባት መሆኗን ያመለክተናል።

4. ከመልአኩ ከቅዱስ ገብሮአል ብሥራትና ኤልሣቤጥ በመንፈስ ቅዱስ ተሞልታ የአክብሮት ምስጋናዋን ካቀረበችላት በኋላ እመቤታችን እግዚአብሔርን ባመሰገንችበት ጸሎትዋ እነሆ፤ ከዛሬ ጀምሮ ትውልድ ሁሉ ያመሰግኑኛል ብላ ተንቢት ተናግራለች። በዚህም ትንቢት መሠረት እመቤታችንን እናከብራታለን እንጂ ተከራካሪዎቹ እንሚያደርጉት ክብር የምንነሣት አይደለንም።

5. ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ እንዴት አድርጎ እናቱን እንደሚያከብርና አማላጅነትዋን እንደሚቀበል በየሐንሰ ወንጌል ምዕራፍ 2 ላይ ተመልክቶአል። ምንም እንኳ የተአምራት ማድረጊያ ጊዜው ገና የነበረ ቢሆን ለእርሷ ክብርና አማላጅነትዋን ለመቀበል ሲል የመጀመሪያ የነበረውን ታምራቱን አድርጎአል፤ ይህም ማለት ውሃን ወደ ወይን ጠጅነት ለውጦአል።

ጥያቄዎች

1. የእግዚአብሔር ሕግ በምን ላይ የተመሠረተ ነው?

2. የእግዚአብሔር ሕግ የተጀመረው በምንድነው?
3. የእግዚአብሔር ሕግ በጽሑፍ መቅረብ እስከቻለበት ጊዜ ድረስ ሰዎች የእግዚአብሔርን ሕግ እንዴት ያውቁ ነበር?
4. ሕግ የሚደነገገው ለምንድነው?
5. እግዚአብሔር በሲና ተራራ ላይ ለእስራኤል ሕዝብ ያወጀው ሕግ ምን የሚባለው ነው?
6. ይህን ሕግ መጀመሪያ በምን ላይ ተጻፈ?
7. ሕግጋቱን ብንፈጽም ምን እናገኛለን?
8. ሕግጋቱንስ ባንፈጽም ምን ይደርስብናል?
9. ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የሰጣቸው ስድስት ቃላት ወንጌል ከቀድሞው ሕግ ጋር ያላቸው ግንኙነት ምን ዐይነት ነው?
10. በኦሪት ዘዳግም:ም:28 ላይ ስለ ሕግ አፈጻጸም የተገለጠው አጠቃላይ ሐሳብ ምን የሚል ነው?
11. የክርስትና ትምህርት ምንጮች ምን ምን ናቸው?
12. ትውፊት ማለት ምን ማለት ነው?
13. ትውፊትና መጽሐፍ ቅዱስ በምን ይለያያሉ?
14. በብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ተጽፈው የማይገኙና ሐዲስ ኪዳን ከጠቀሳቸው ጉዳዮች ቢያንስ አንዱን አቅርብ።
15. ጌታችን ተናገረው ተብሎ በወንጌል ውስጥ ያልተገኘ ነገር ጌታ እንደተናገረው በሐዋርያት ሥራ ውስጥ የተጠቀሰው ጥቅስ ምን የሚለው ነው?
16. ስለትውፊት ጠቃሚነት በሐዲስ ኪዳን ውስጥ አንዱን አቅርብ።
17. ስለ ቅድስት ድንግል ማርያም የሚሰጠው ትምህርት ምን ይባላል?
18. በብሉይ ኪዳን ከቀረቡ ጉዳዮች ለእመቤታች ምሳሌ የሆነ ቢያንስ አንድ አቅርብ።
19. በኩርና፥ እስከ ለተባሉት ቃላት መልስ ስጥ።
20. ወንድም ለተባለው ቃል መልስ ስጥ።
21. ድንግል ማርያም በድንግልና ጸንታ የኖረች ለመሆንዋ ማስረጃ አቅርብ።
22. ስለ እመቤታችን ክብር ተናገር

መጽሐፍ ቅዱስ

ብሉይ ኪዳን

ሁለቱ ጽላቶች:- እግዚአብሔር እስራኤላውያን ሁሉ እየሰሙት ዐሥሩን ትእዛዛት ካስተላለፈ በኋላ የነጐድጓድና የመለከቱ ድምፅ ስላስፈራቸው አንተ ተናገረን እንጂ እግዚአብሔር ቢናገረን እንሞታለን ብለን እንፈራለን ብለው ለሙሴ ነገሩት። ከዚያ በኋላ እግዚአብሔር በቀጥታ ለሕዝቡ ሳይሆን በሙሴ አማካይነት ትእዛዙን ያስተላልፍ ጀመር።

በመጀመሪያ ስለመሠዊያ አሠራር ሕግ፥ ቀጥሎ የባሪያዎችን አያያዝ በመተመለከት፥ ዐመፅ የሚፈጽሙ ሰዎች ስለሚቀጡበት ሕግ፥ ስለባለ ንብረቶች ጎላፊነት፥ የንብረት አጠባበቅ ሕግ፥ ስለግብረ ገብነትና የእምነት ሕግ፥ ስለትክክለኛ ፍርድ፥ ስለሰባተኛው ዓመትና ሰባተኛው ቀን፥ ስለ ሦስቱ ታላላቅ በዓላት፥ ስለ ተስፋ ቃሎችና መመሪያዎች እግዚአብሔር በሙሴ አማካይነት ለሕዝቡ ተናገረ።

ከዚህ በኋላ ሙሴ ሁለቱን የድንጋይ ጽላቶች ይረከብ ዘንድ ወደ ሲና ተራራ እንዲወጣ ታዘዘ። የነዌ ልጅ ኢያሱም ከእርሱ ጋር ነበረ። ሙሴ ለእስራኤል ማገበረሰብ እንዲህ አላቸው:- «ተመልሰን እስክንመጣ በዚህ ቁዩን። በመካከላችሁ አንዳች ጥልና ክርክር ቢነሣ አሮንና ሐር አሉላችሁና ወደ እነርሱ ሄዳችሁ እነርሱ ዳኝነትና ፍርድ ይስጡአችሁ።» ሙሴ ወደ ተራራው በወጣ ጊዜ ተራራውን ደመና ሸፈነው። የእግዚአብሔርም ክብር በሲና ተራራ ላይ ተቀመጠ። ደመናው ተራራውን ስድስት ቀን ሸፈነው። ከሰባተኛው ቀን በኋላ እግዚአብሔር ሙሴን ጠራው። ሙሴም በደመናው ውስጥ አርባ ቀንና አርባ ሌሊት ተቀመጠ።

እዚያም በደመናው ውስጥ እንዳለ ለቤተ እግዚአብሔር ስለሚቀርብ ስጦታ፥ ስለቃል ኪዳን ታቦት አሠራርና አጠቃቀም፥ ስለመባው ጎበስት ማስቀመጫ ጠረጴዛ አሠራርና አጠቃቀም፥ ስለመብራቱ መቅረዝ አሠራር፥ ስለ ተቀደሰው ድንኳን አሠራር፥ ስለመሠዊያው፥ ስለድንኳኑ አደባባይ፥ ለመብራት ስለሚደረግ ጥንቃቄ፥ ስለ ልብስ ተክህና ስለ ክህነት ሥልጣን፥ ስለ ሠርክ መሥዋዕት፥ ስለ ዕጣን መሠዊያ፥ ስለ ቤዛነት ክፍያ፥ ስለመታ ጠቢያው ሳሕን፥ ስለቅባት ዘይት፥ ስለ ዕጣን ዝግጅት፥ ስለ ሰንበት የተለያዩ የእግዚአብሔር መመሪያዎች በሙሴ አማካይነት ለእስራኤል ልጆች ተላልፈዋል።

ሙሴ በተራራው ላይ ለአርባ ቀናት ያኽል በመዘግየቱ የእስራኤል ልጆች ትዕግሥት አጡ። ተሰባስበውም ወደ አሮን መጥተው በመክበብ ከግብጽ

ምድር መርቶ ያወጣን ሙሴ ምን እንደደረሰበት አናውቅም፤ አሁንም በፊት በፊታችን እየሄዱ የሚመሩን አማልክት ሥራልን አሉት። እርሱም ምንም ሳያመነታና ቅሬታ ሳያሳይ የጀሮ ወርቅ ማግኘታችን እንዲያመጡለት ጠየቀ። ሰዎች ሁሉ የወርቅ ጉትቻዎቻቸውን አመጡለት። የመጣለትን የወርቅ ጉትቻ ሁሉ ወስዶ በእሳት ካቀለጠው በኋላ የወርቅ ጥጃ አድርጎ ሠራው መሠዊያም ሠርቶ ሕዝቡ ለወርቁ ጥጃ እንዲሰግድለት አደረገ። እስራኤላውያንም ከግብጽ ምድር መርቶ ያወጣን አምላካችን ይህ ነው አሉ። ለወርቁ ጥጃም መሥዋዕት አቅርበው ከበሉና ከጠጡ በኋላ ተነሥተው መዝፈንና መጨፈር ጀመሩ።

ሙሴ በተራራ ላይ እርባ ቀኖችን ስለዘገየ ሕዝቡ የወርቅ ጥጃ ጣዖት አመለከ (ዘጸ. ም 32)።

በዚህ ጊዜ እግዚአብሔር ሙሴን ከግብጽ ምድር መርተህ ያወጣኸው ሕዝብ ጣዖት ሠርቶ በማምለክ ረከሶአልና ፈጥነህ ከዚህ ተራራ ውረድ አለው። እነዚህ ሰዎች ትእዛዞችን በመጣስ ዘወትር እልኸኞች ስለሆኑ እነርሱን ፈጽሜ ልደመስላቸው ወስኜአለሁ፤ እንተን ግን ታላቅ ሕዝብ አደርግሃለሁና ተወኝ አለው።

ሙሴ ግን፡- «አምላክ ሆይ፤ በታላቅ ኃይልና በታላቅ ከንድህ ከግብጽ ምድር ያወጣኸውን ሕዝብህን እስከዚህ የምትቁጣው ለምንድነው? ግብጽ ውያን ይህን ሕዝብ ከግብጽ ምድር ያወጣኸው በተራራዎች ላይ ልትገድላቸው እንደሆነ አድርገው እንዲዘባበቱብን ለምን ትፈቅዳለህ? ባረያዎችህን አብርሃ ምን፤ ይስሐቅንና ያዕቆብን አስበህ ከቅጣህ ተመለስ፤ ለእነርሱ የገባኸውንም ቃል ኪዳን አስብ ብሎ በመጸለዩ እግዚአብሔር ሊያመጣ የነበረውን መቅሠ ፍት እንዲገታ አደረገ።

ከዚህ በኋላ ሙሴ ሁለቱን የድንጋይ ጽላቶች ይዞ ከተራራው ወረደ። እነዚህ ጽላቶች የእግዚአብሔር ሥራ ሲሆኑ በላያቸው ተቀርጾ የነበረው ጽሑፍም የእግዚአብሔር ሥራ ነበር። ሙሴ ወደ ሰፈሩ ተጠግቶ የወርቁን ጥጃ ምስልና የሕዝቡን ጭፈራ ሲያይ በጣም ተቈጥቶ ይዞአቸው የነበሩትን ጽላቶች ወርውሮ ሰባበራቸው።

ያንንም የወርቅ ጥጃ ሰባብሮ በማድቀቅ እስራኤላውያን ከውሃ ጋር ቀላቅለው እንዲጠጡት አደረጋቸው። አሮንም ለምን ይህን ሕዝብ ይህን ኃጢአት እንዲሠራ አደረግኸው ብሎ በቀጣ ተናገረው። ሙሴ በሰፈሩ ደጃፍ ቆሞ የእግዚአብሔር ወገን የሆነ ሁሉ ወደ እኔ ይምጣ ብሎ ድምፁን ከፍ በማድረግ ተናገረ። ሌዋውያን ሁሉ ወደ እርሱ መጡ። እርሱም ሌዋውያንን ሰይፋችሁን መዝዛችሁ ከዚህ እስከ ወዲያኛው በር ድረስ በመመላለስ ያለም ንም ምሕረት ወንድሞቻችሁን፤ ወዳጆቻችሁንና ጉረቤቶቻችሁን እንድ ትገድሉ የእስራኤል አምላክ እግዚአብሔር እዝዞአል አላቸው። እነርሱም ለቃሉ ታዛዥ ሆነው በዚያን ቀን ሦስት ሺህ ሰዎችን ገደሉ።

ሙሴም እንደገና ስለ ሕዝቡ ወደ እግዚአብሔር ሲጸልይ፡- «እባክህ ኃጢአታቸውን ይቅር በል፤ ይቅር የማትላቸው ከሆነ ግን የሕዝብህ ሰሞች ከተጻፉበት መዝገብ የእኔን ስም ደምስስ» አለ። እግዚአብሔር ግን፡- «ስሞ ቻቸውን ከመዝገቤ የምደመስሰው ኃጢአት በመሥራታቸው ያሳዘኑኝን ሰዎች ነው» አለው።

የወርቅ ጥጃ ጣዖት እንዲሠራላቸው አሮንን በማስገደዳቸው እግዚአብሔር በሕዝቡ ላይ ከባድ በሽታ ላከ።

እግዚአብሔር ሙሴን እንተ የሰበርካቸውን ጽላቶች የሚመስሉ ሌሎች ሁለት ጽላቶች ሥራ፤ እኔም በቀድሞዎቹ ጽላቶች ላይ የነበሩትን ቃላት እጽፍባቸዋለሁ አለው። ሙሴም የታዘዘውን ሁለት ጽላቶች አዘጋጅቶ ወደ ተራራው ወጣ። እዚያ እንደገና እርባ ቀንና እርባ ሌሊት ቆይቶ፤ ጌታ በጽላቶቹ ላይ ዐሥሩን ትእዛዛት ከጻፈባቸው በኋላ ሙሴ እነዚያን ጽላቶች ይዞ ወደ ሕዝቡ ተመለሰ። እርሱም ከተራራው ላይ ሲወርድ ፊቱ ያበራ ነበር። ፊቱ እንደሚያበራ እርሱ ባይታወቀውም አሮንና ሕዝቡ ሁሉ ፊቱ እንደሚያበራ ተመልክተው ወደ እርሱ ለመቅረብ ፈሩ። ፊቱም ለተመልካች በጣም ያንጸ ባርቅ ስለነበረ ግንባሩን በሻሽ ይሸፍን ነበር። ፊቱንም የሚገልጠው ወደ ተቀደሰው ድንኳን ሲገባ ብቻ ነበር (ዘጸ.ም.32 እና 34)።

እግዚአብሔር ለሙሴ ጸላቱን እንደሰጠው (ዘጸ. 24 ቀ. 12 -18)።

ኦሪት ዘሌዋውያን፡- በዚህ መጽሐፍ ውስጥ በተለየ የሚቀርበው ስለካህናትና ለእስራኤላውያን የአምልኮ ሥርዓት ትምህርት ነው።

ከምዕራፍ 1 እስከ ምዕራፍ 7 ድረስ ስለመሥዋዕት አቀራረብ ህግ ተዘርዘረ። አንድ ሰው ለእግዚአብሔር የሚቃጠል መሥዋዕት ለማቅረብ ቢፈልግ ከቀንድ ከብት ከሆነ ምንም ነውር የሌለበት አንድ ኮርማ መርጦ ያምጣ፤ መሥዋዕት አቅራቢውም በእንስሳው ራስ ላይ እጁን ይጫን፤ ለኃጢአት ማስተሰረያም የሰመረ መሥዋዕት ይሆንለት ዘንድ በተቀደሰው ድንኳን መግቢያ በኩል ያቅርበው። የእንስሳውንም የሥጋ ክፍሎች ቁራርጠው በእሳት ያቃጥሉአቸው። ይህ ዐይነት መሥዋዕት መዓዛው እግዚአብሔርን ደስ የሚያሰኝ ይሆናል።

1. አንድ ሰው ለእግዚአብሔር የሚቃጠል መሥዋዕት ለማቅረብ ቢፈልግ ምንም ነውር የሌለበት አንድ ኮርማ መርጦ ያምጣ የሚቃጠል መሥዋዕት አቅራቢው የሚያቀርበው ከበግ ወይም ከፍየል ቢሆን ምንም ነውር የሌለበት ተባዕት ይሁን። እርሱም ከመሠዊያው በስተ ሰሜን በኩል በእግዚአብሔር ፊት ይረደው። ብልቱ ሁሉ ተቁራርጦ በሙሉ ይቃጠል። ይህም ዐይነት መሥዋዕት መዓዛው እግዚአብሔርን ደስ የሚያሰኝ ይሆናል።

ወይም ደግሞ የሚቃጠል መሥዋዕት አቅራቢው ለማቅረብ የሚፈልገው ከወፎች ወገን ከሆነ የርግብ ጫፎት ወይም ሞኖስ መሆን ይችላል። ካህኑም ተቀብሎ አንገቱን ይቁልምመው። ከንፎቹም ይዞ ሳይከፋፍል አካሉን በመከፋፈል በመሠዊያው ላይ በሚገኘው እሳት በሙሉ ያቃጥላው። ይህም ዐይነት መሥዋዕት መዓዛው እግዚአብሔርን ደስ የሚያሰኝ ይሆናል።

2. ሌላው የመሥዋዕት ዐይነት ደግሞ የእህል መባ ነው። አንድ ሰው ለእግዚአብሔር የእህል መባ በሚያቀርብበት ጊዜ የላመ ዱቄት መሆን አለበት፤ በእርሱም ላይ የወይራ ዘይትና ዕጣን ይጨምርበት። በአገልግሎት ላይ ያለው ካህን ከዚያ መባ በእፍኙ ሙሉ ወሽዶ ሁሉም ለእግዚአብሔር የቀረበ መሆኑን ለማሳወቅ በመሠዊያው ላይ በእሳት ያቃጥላው። ይህም ዐይነት የምግባ መባ ሽታው እግዚአብሔርን ደስ የሚያሰኝ ሆኗል። ከእህል መባውም የተረፈው ለካህናቱ ይሰጥ። እርሱም ለእግዚአብሔር ከቀረበው መባ ተከፍሎ የተወሰደ በመሆኑ የተቀደሰ ነው። ዳቦውም ሲጋገር ቂጣ ይሁን። ካህኑም ከዚያ መባ ከፈሉን ወሽዶ በሙሉ ለእግዚአብሔር የቀረበ መሆኑን ለማስታወስ በመሠዊያው ላይ በሚገኘው እሳት ያቃጥላል። ይህም መዓዛው እግዚአብሔርን ደስ የሚያሰኝ ይሆናል።

3. ማንም ሰው የደኅንነት መሥዋዕት አድርጎ የሚያቀርበው ኮርማ ወይም ጠበት ቢሆን ነውር የሌለበት ሆኖ መሥዋዕት አቅራቢው እጁን በእንስሳው ራስ ላይ ይጫንና በተቀደሰው ድንኳን ደጃፍ ይረደው። ካህናቱ ደሙን ተቀብለው በመሠዊያው ጉኖች ሁሉ ላይ ይርጩት። እንዲሁም የሆድ ዕቃውን የሚሸፍነውን ሰብ በሙሉ፣ ኩላሊቶቹንና በእነርሱ ላይ የሚገኘውን ሰብ፣ እንዲሁም እንደ መረብ ሆኖ ጉበቱን ከሚሸፍነው ሰብ ምርጥ የሆነውን ወሰደው በመሠዊያው ላይ ያቃጥሉት፤ ይህም ዐይነት መሥዋዕት መዓዛው እግዚአብሔርን ደስ የሚያሰኝ ይሆናል።

4. ባለማወቅ ስለተፈጸመ በደል የሚቀርብ መሥዋዕት፡- ኃጢአተኛው ሊቀ ካህናት ቢሆን አንድ ኮርማ፣ ወይም ከእስራኤል ግንበረ ሰብእ አንዱ ቢሆን አንድ ወይፈን፣ ወይም የሕዝቡ መሪ ቢሆን አንድ ተባዕት ፍየል አቅርቦ መሥዋዕት አቀራቢው እጁን በእንስሳው ራስ ላይ ይጫንና የሚቃጠል መሞቅ በሚታረድበት በኩል ይረድ፤ ካህኑም ደሙን በሚቃጠል መሥዋዕት ጉጦች ላይ ያኑር፤ ከዚያም የተረፈውን በመሠዊያው ላይ ያፍሰሰው። ከዚያ በኋላ ስለ ደኅንነት መሥዋዕት በሚደረገው ዐይነት ይደረግ። በመጨረሻም ካህኑ ያስተሰርዳለትና ኃጢአቱ ይቅር ይባላለታል።

አንድ ሰው በፍርድ አደባባይ የሚያውቀውን ባይመሰክር፣ የእንስሳትን በድን በመንካት ቢረከስ፣ ከሰውነት የሚፈስስ አንዳች ርኩስ ነገር ቢነካ፣ ለከፋም ሆነ ለደግ በግደለሽነት ስእለት ቢሳል፣ እነዚህ ሁሉ ድርጊቶች በደል መሆናቸውን ካወቀበት ጊዜ ጀምሮ በደል ስለሚሆንበት የበደል መሥዋዕት አቅርቦ ካህኑ ያስተሰርዳለታል።

እግዚአብሔር ሙሴን እንዲህ አለው፡- ማንም ሰው በዐደራ የተሰጠውን ንብረት ባለመመለስ እግዚአብሔርን ቢበድል፣ ወይም የሰውን ንብረት በመቀማት፣ ወይም አታልሎ በመውሰድ፣ ወይም የጠፋ ነገር አግኝቶ አላየሁም ቢል፣ ወይም በሐሰት ቢምል፣ ማንም ሰው እነዚህን በደሎች ፈጽሞ ኃጢአተኛ ቢሆን፣ በቅድሚያ፣ በማታለል፣ በዐደራ የተቀበለውንና ጠፍቶ ያገኘውን ንብረት ይመልስ፤ ወይም በሐሰት ምሉ የወሰደውን ሁሉ ቫያ በመቶ

ጨምሮ ለባለቤቱ ይክፈል። ለበደሉም ምንም ነውር የሌለበት ተባዕት በግ መሥዋዕት አድርጎ ለእግዚአብሔር ያቅርብ።

5. የጋጢአት ስርየት መሥዋዕት፡- ለጋጢአት መሥዋዕት የሚቀርበው እንስሳ የሚታረደው የሚቃጠል መሥዋዕት በሚታረድበት ስፍራ በእግ ዚአብሔር ፊት ነው። ይህም መሥዋዕት እጅግ ቅዱስ ነው። እንስሳውን የሚሠዋው ካህን በመገናኛው ድንኳን አደባባይ ባለው የተቀደሰው ስፍራ ይባላል።

እነዚህ ከላይ የቀረቡት የመሥዋዕት ዐይነቶችና የአቀራረብ ደንቦች ለዐይነት ያኽል ቀረቡ እንጂ የመሥዋዕት ዐይነቶችና አቀራረባቸው እነዚህ ብቻ አይደሉም።

ከምዕራፍ ስምንት አስከ ምዕራፍ ዐሥር ድረስ የአምልኮ ሥርዓት አመሠራረቶች ተዘርዝረዋል። በዚህም ክፍል ስለ ክህነት አመሠራረት፣ በአርጌ ልጆች በናዳብና በአቢሁ ላይ የተሰጠው የእግዚአብሔር ፍርድ ተግባራዊ መሆኑ፣ እንዲሁም ካህናት የሚያስከር መጠጥ ጠጥተው ወደ መገናኛው ድንኳን እንዳይገቡ ማስጠንቀቂያ ተሰጥቶአቸዋል።

በምዕራፍ 8 ላይ የአርጌና የልጁ የክህነት ሹመት ሥነ ሥርዓት ተካሄዷል። በምዕራፍ 9 አርጌ ስላቀረበው መሥዋዕት ተዘርዝሮአል። በምዕራፍ ዐሥር የአርጌ ልጆችና ዳብና አቢሁ ያልተቀደሰ እሳት በማቅረባቸው በምት መቀጣ ታቸው ተገልጦአል።

ከምዕራፍ ዐሥራ አንድ እስከ ምዕራፍ ዐሥራ ስድስት ድረስ ስለመንጸት ሕግ ተዘርዝሮአል። በምዕራፍ 11 ንጹሕ የሆኑና ንጹሕ ያልሆኑ እንስሳት ተለይተው ተገልጸዋል። ምዕራፍ 12 ልጅ ከወለደች በኋላ የሴትን የመንጸት ሥርዓት ይዘረዝራል። በምዕራፍ 13 እና 14 ደግሞ ስለቆዳ በሽታ ምርመራና የመንጸት ሥርዓት ተዘርዝሮአል። በእነዚህ ምዕራፎች በቤት ላይ ስለሚታይ ሻጋታም ተዘርዝሮአል። በምዕራፍ 15 ከሰውነት በመፍሰስ ርኩሶትን ስለሚያመጣ ፈሳሽ ተገልጦአል። በተለየ ከወንድና ከሴት አባላዘር ስለሚፈስስ ፈሳሽ ትኩርት ተሰጥቶበታል።

በምዕራፍ 16 ስለ ስርየት ቀን ሥርዓት በተለየም የተቀደሰውን ድንኳን ስለማንጸት የታቀደ ነው። ይህም የሚሆነው ማገበረሰቡን በማንጸት ነው።

ከምዕራፍ 17 እስከ ምዕራፍ 26 ድረስ የተዘረዘረው ስለ ቅድስና ሕግ ነው። በምዕራፍ 17 ላይ የመሥዋዕት ማቅረቢያ በታ ከመወሰኑም በላይ ነፍስ ያለው ፍጡር ሕይወቱ በደሙ ውስጥ ስለሆነ ደም መብላት ተከልክሎአል። ደሙም በመሬት ላይ እንዲፈስስ ታዝዟል። በምዕራፍ 18 በሰፊው ትምህርትና ማስጠንቀቂያ የተሰጠበት ማንም ሰው ከዘመድ ጋር ወሲባዊ ግንኙነት ማድረግ የሌለበት መሆኑ ነው። እነዚህን ትእዛዞች ቢጠብቁ የእስራኤል ልጆች ቅድስናቸውን ከሚጠብቁባቸው አንዱ መንገድ ይሆናል ማለት ነው።

በምዕራፍ 19 የተለያዩ ሕጎችንና ደንቦችን በመዘርዘር እነዚያን ጠብቆ መኖር የፍትሕንና የቅድስናን ሕግ ማክበር መሆኑን ያመለክታል። በምዕራፍ

20 ላይ ለሕግጋቱ አለመታዘዝ የሚያስከትለው ቅጣት ተዘርዝሮአል። በተለያዩ የበደል ሥራዎች ላይ የሚገኙትን ሰዎች እግዚአብሔር የሚያመጣቸው የቅጣት ዐይነት ከመገለጹም በላይ ኅብረተሰቡ ደግሞ በአንዳንድ የበደል ዐይነቶች ላይ ምን ማድረግ እንደሚገባው ታዝዟል።

በምዕራፍ 21 ላይ የቅድስናን ኑሮ በተመለከተ ካህናቱ ምን ማድረግ እንደሚገባቸው ትእዛዝ ተላልፎአል።

በምዕራፍ 22 ላይ ለእግዚአብሔር የሚሰጡ ሰጦታዎች እንዴት በቅድስና መጠበቅ እንደሚገባቸው መመሪያ ተሰጥቶበታል።

በምዕራፍ 23 ላይ ስለሃይማኖት በዓላት አከባቢር መመሪያ ተሰጥቶበታል። በዚህ ምዕራፍ የተጠቀሱት በዓላት፡- የፋሲካና የቂጣ በዓል፣ የመከር በዓል፣ የዓመት መጣቻ ቀን በዓል፣ የጋጢአት ስርየት ቀን በዓል፣ የዳስ በዓል ናቸው።

በምዕራፍ 24 ላይ የተሰጡት መመሪያዎች ስለመብራት የሚደረግ ጥንቃቄ፣ ለእግዚአብሔር ስለሚቀርብ መባ፣ አንዳንድ በደሎችን የሚበድሉ ሰዎች ምን ዐይነት ቅጣት መቀጣት እንዳለባቸው የሚዘረዝር ነው።

በምዕራፍ 25 ውስጥ ስለሰባተኛው ዓመት ማለት የምድር ሰንበት፣ ስለኢየሱያው ማለት 49 ዓመት 50ኛ ዓመት፣ ለድኻ ብድር ስለመስጠት መመሪያዎች ቀርበዋል። ገበሬው ስድስት ዓመት ሠርቶ በሰባተኛው ዓመት ምድሪቱን እንዲያሳርፋት ታዝዟል። በኢየሱያው ዓመት ደግሞ ንብረቱን ሽጦ የንበረሰው ዕዳውን ከፍሎ መሬቱን ሊያስመልስ ይችላል። በባሪያነት የተሸጠ ሰው በኢየሱያው ዓመት ነጻነትን ያገኛል። ገንዘብ ተበድሮ የነበረም ሰው ዕዳው ይሰረዝለታል።

በምዕራፍ 26 በመታዘዝ ስለሚገኘው በረከትና አለመታዘዝ የሚያስከትለው ቅጣት ተገልጦአል።

በምዕራፍ 27 ስለ ስእለት፣ ዐሥራትና በዙራት የተዘረዘረ ሲሆን ለእግዚአብሔር የተሰጠውን ለመዋጀት ምን መደረግ እንዳለበት በዝርዝር ተመልክቶአል።

ሐዲስ ኪዳን

የኢየሱያው ጉባኤ፡- አንዳንድ ሰዎች ቅዱስ ጳውሎስና ቅዱስ ቦርናባስ የክርስትናን ትምህርት በሰፊው ያስተምሩበት ወደነበረው ወደ አንጾኪያ ከይሁዳ መጡ፣ እነርሱም በሙሴ ሕግ ካልተገረዛችሁ በቀር አትድኑም እያሉ ከአረመኔነት የተመለሱትን ክርስቲያኖች ማስቸገር ጀመሩ። ቅዱስ ጳውሎስና ቅዱስ ቦርናባስም በዚህ ጉዳይ ከሰዎቹ ጋር በጣም ተከራክሩ። ከዚያ በኋላ ቅዱስ ጳውሎስና ቅዱስ ቦርናባስ በአንጾኪያ ከሚገኙ ከሌሎች ወንድሞች ጋር

ሆነው ወደ ኢየሩሳሌም በመሄድ ጉዳዩን ለሐዋርያትና ለሽማግሌዎች እንዲያቀርቡ ተወሰነ። እነርሱም በውሳኔው መሠረት ወደ ኢየሩሳሌም ሄዱ። ኢየሩሳሌምም በደረሱ ጊዜ ቤተ ክርስቲያን ተቀበለችው። መልእክተኞቹ እግዚአብሔር ያደረገላቸውን ነገር ሁሉ ዘርዘረው አስረዱ። ከፈረሰው ያን ወገን የሆኑ አንዳንድ አማኞች ግን ተነሥተው አረማውያን የነበሩ ክርስቲያኖች የግድ መገረዝና የሙሴን ሕግ መጠበቅ አለባቸው አሉ። ከዚህ በኋላ ሐዋርያትና ሽማግሌዎች ይህን ጉዳይ ለመመርመር ተሰበሰቡ። ብዙ ክርክርም ከተደረገ በኋላ ሐዋርያው ቅዱስ ጴጥሮስ ተነሥቶ እርሱ ያገኘውን ልምምድ ለጉባኤው አሰማ። ከአረመኔነት ወደ ክርስትና የተመለሱትን ምእመናን ከአይሁድነት ወደ ክርስትና ከተመለሱት ምእመናን የማያንስ ተቀባይነት እንዳላቸው ገለጠ። እግዚአብሔርም በሁለቱ ወገኖች መካከል ምንም ልዩነት እንደማያደርግ የዐይን ምስክርነቱን ሰጠ። እንደ ሐዋርያው ቅዱስ ጴጥሮስም አባባል እግዚአብሔር በሁለቱ ወገኖች መካከል ልዩነት ያላደረገ ከሆነ አይሁድ ወገኖችና አባቶቻቸው ሊሸከሙ ያልቻሉትን ቀንበር በአረማውያን ተመላሾች ላይ መጫን ተገቢ አለመሆኑን ሲያብራራ የጉባኤው አባሎች ጸጥ ብለው ያዳምጡት ነበር።

ሐዋርያው ቅዱስ ጴጥሮስ ንግግሩን እንዳቆመ ቅዱስ በርሃባስ እና ቅዱስ ጳውሎስ በእነርሱ አማካይነት እግዚአብሔር በአረማውያን መካከል ያደረገውን ተአምርና ድንቅ ነገር ሁሉ ተናገሩ።

ከቅዱስ በርሃባስና ከቅዱስ ጳውሎስ ቀጥሎ የኢየሩሳሌም ኤጲስ ቆጶስ የነበረው ቅዱስ ያዕቆብ ከአረመኔነት ተመላሾች ክርስቲያኖችን ማስጨነቅ አይገባም የሚለውን ሐሳብ በመደገፍ የነቢያትን መጻሕፍት እየጠቀሰ ተናገረ። እርሱም ያቀረበው ሐሳብ ስምምነትን እግኝቶ ሁሉም ተቀብሎታል።

ቅዱስ ያዕቆብም ሐሳቡን ሲያቀርብ እንዲህ በሏል፡- «እኛ ልንነግራቸው የሚገባው ለጣሦት የተሠዋ ምግብ እንዳይበሉ፤ ከዝሙት እንዲርቁ፤ ሳይታረድና ደሙ ሳይፈስስ ታንቆ የሞተ እንስሳ እንዳይበሉ፤ ደም እንዳይበሉ ነው።»

በዚህም መሠረት ጉባኤው የቅዱስ ያዕቆብን አነጋገር አጽድቆ ይሁዳንና ሲላስን ከቅዱስ በርሃባስና ከቅዱስ ጳውሎስ ጋር ሆነው የጉባኤውን ውሳኔ ለምእመናን ለማቅረብ እንዲሄዱ መረጣቸው። ለምእመናን የተጻፈውም ደብዳቤ እንዲህ የሚል ነበር።

«እኛ ሐዋርያትና ሽማግሌዎች ወንድሞቻችሁ፡ በእንጾኪያና በሶርያ፡ በኪልቅያም ለምትኖሩ ከአረማውያን ወገን ለሆኑት ወንድሞቻችን ሰላምታ እናቀርባለን፤ ከእኛ መካከል አንዳንድ ሰዎች እኛ ሳናዝባቸው ወደ እናንተ መጥተው በነገሩአችሁ ቃል እንዳስቸገሩአችሁና ግራ እንዳጋቡአችሁ ስም ተናል፤ ስለዚህ በአንድነት ከተሰበሰብን በኋላ መልእክተኞችን መርጠን ከተወደዱት ወንድሞቻችን ከበርሃባስና ከጳውሎስ ጋር ወደ እናንተ ልንልካቸው ተስማማን። በርሃባስና ጳውሎስ ስለ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሕይወት

ታቸውን አሳልፈው የሰጡ ናቸው። ውሳኔአችንን በቃልም ጭምር እንዲነግሩአችሁ ይሁዳንና ሲላስን ልከናል። ከሚከተሉት አስፈላጊ ነገሮች በስተከር ሌላ ከባድ ሸክም እንዳንጭንባችሁ መንፈስ ቅዱስና እኛ መልካም ሆኖ አግኝተንዋል፤ ለጣሦት በመሠዋቱ ምክንያት የረከሰ ምግብ አትብሉ፤ ሳይታረድና ደሙ ሳይፈስስ ታንቆ የሞተ ሥጋ አትብሉ፤ ደም አትብሉ፤ ከዝሙት ራቁ፤ ከእነዚህ ነገሮች ሁሉ ብትጠበቁ መልካም ታደርጋላችሁ፤ ደኅና ሁኑ» (የሐ.ሥ.ም. 15 ቀ. 23-29)።

መልእክተኞቹ ተሰናብተው ወደ አንጾኪያ ሄዱ፤ አማኞችንም ሰብስበው ደብዳቤውን ሰጡአቸው። ምእመናን መልእክቱን ባነበቡ ጊዜ እጅግ ደስ አላቸው። በመልእክቱም ተጽናኑ።

የሐዋርያት ጉባኤ (የሐ.ሥ. ም. 15 ቀ. 1-35)።

ወደ ዕብራውያን ሰዎች የተላከ መልእክት፡- የዚህን መልእክት አዘጋጅ በተመለከተ ከቀድሞ ዘመን ጀምሮ የተለያዩ አስተያየቶች አሉ። ይህን መልእክት የጻፈው ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ አይደለም የሚሉት ሰዎች ከሚያቀርቡአቸው ምክንያቶች መካከል የሚከተሉት ይገኙባቸዋል።

1. ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ ሌሎችን መልእክቶችን ሁሉ የሚጀምረው ማንነቱን ማለት ስሙን በመግለጥ ሰላምታ አቅርቦ ነው። ይህ መልእክት ግን በቀጥታ ትምህርቱን ይጀምራል እንጂ የአዘጋጁን ስም ጠቅሶ ሰላምታ አያቀርብም።

2. የአጻጻፉ ዘይቤና የዐረፍተ ነገሮች አመሠራረት ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ በሌሎች መልእክቶች ላይ ከአቀረባቸው አሠራሮች የተለየ ነው።

3. የዐረፍተ ነገሮች አመሠራረት የዕብራይስጥ ቋንቋ ዐረፍተ ነገር አመሠራረት ሳይሆን የግሪክ ቋንቋ ዐረፍተ ነገር አመሠራረት ነው። መልእክቱ ለዕብራይውያን ሰዎች የተላከ እንደመሆኑ ጽሑፉም በዕብራይስጥ ቋንቋ መሆን ነበረበት፤ የመልእክቱ ይዘት እንደሚያመለክተው ከሆነ ይህ መልእክት የተጻፈው በግሪክ ቋንቋ ነው።

መልእክቱን ያዘጋጀው ቅዱስ ጳውሎስ ነው የሚሉት ወገኖች ደግሞ የሚከተሉትን ምክንያቶች ያቀርባሉ።

1. እንደሚታወቀው ቅዱስ ጳውሎስ በአይሁድ ዘንድ እንደ የአሪት ሕግ ጠላት ተደርጎ ይታይ ነበር። ቅዱስ ጳውሎስ ስሙን ቢጽፍ ኖሮ ማንኛውም ይሁዳዊ የእርሱን ስም በማየቱ ብቻ መጽሐፉን ከማንበብ ይገታ ይሆናል ብሎ በመፍራት ስሙን ሳይጽፍ ቀርቶአል። ከብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ብዙዎች አዘጋጆች ስማቸውን ያልገለጡ እንደመሆናቸውና አይሁድም በዚያ ዐይነት የለመዱት በመሆኑ ለአይሁድ አዲስ ነገር አይሆንባቸውም። በሐዲስ ኪዳንም ቢሆን ለምሳሌ የመጀመሪያው የቅዱስ ዮሐንስ መልእክት የቅዱስ ዮሐንስን ስም ባይጠቅስም የቅዱስ ዮሐንስ መልእክት መሆኑን ግን ማንም የዛደ የለም።

2. በሌሎች መልእክቶች ከሚጽፋቸው አጻጻፎች ይለያል የሚለው ግን ትክክል አይደለም። ለምሳሌ የደቀ መዝሙሩን የጢሞቴዎስን ስም ማንሣቱ ከሌሎች መልእክቶች አጻጻፍ ያልተለየ መሆኑን ያመለክታል (ምዕ 13፡23)።

3. ከላይ የቅዱስ ጳውሎስን አዘጋጅነት በማስተባበል በተራ ቍጥር 2 እና 3 ላይ በቀረቡት ተቃውሞዎች በዕብራይስጥ ቋንቋ ያልተጻፈ መሆኑ ተገልጿል። መልእክቱ የተጻፈው በዕብራይስጥ ቋንቋ ቢሆንም ቅዱስ ሉቃስ ወደግሪክኛ በተረጉመው ጊዜ የግሪኮችን አጻጻፍ አስመስሎታል።

4. ቅዱስ ጳውሎስ በሌሎች መልእክቶች ሁሉ በእርሱ እንደተጻፉ ማረጋገጫ አድርጎ የተናገረው የሰላም ቃል በዚሁ መልእክት 13፡25 ላይ ተገልጾል (ቆላ. 4፡18)።

የዕብራይውያን መልእክት 13 ምዕራፎችን የያዘ ሲሆን አራት ዐላማዎች አሉት።

እንደኛ የአሪቱ ሕጋቸው በመላእክት አማካይነት በመሰጠቱ እግዚአብሔር ምን ያኽል ያከበራቸው መሆኑን በማሰብ አይሁድ በኩራት ይመኩ ነበር። በዚህ መልእክት ውስጥ ግን ከነዚያት መጻሕፍት በመጥቀስ ክርስቶስ ምን ያኽል ከመላእክት በላይ መሆኑና ልዩነቱም በፈጣሪና በፍጡር መካከል እንደሆነ ተገልጾል።

ሁለተኛ/እስራኤላውያን ሕግ የተሰጠው ለአኛ ነው በማለት ይመኩ ስለነበረ ቤትን የሚሠራ ሰው ከቤቱ ይልቅ ክብር እንዳለው ሁሉን የፈጠረው ጌታችን ኢየሱስ ከሙሴ ይበልጣል ብሎአል።

ወደፊት መባል ለሚገባው ነገር ምስክር እንዲሆን ሙሴ በእግዚአብሔር ቤት ሁሉ እንደ አገልጋይ ሆኖ ታማኝ ነበር። ክርስቶስ ግን በእግዚአብሔር ቤት ታማኝ የሆነው እንደ ልጅ ሆኖ ነው ተብሎአል።

ሦስተኛ/ እስራኤላውያን የሌዊ ልጆች የሆኑትን ካህናትን ማሞገስ ይወድዱ ነበር። ነገር ግን አብርሃምና የሌዊ ልጆች ለመልከጼዴቅ ተገዙለት። የክርስቶስ ክህነት በመልከ ጼዴቅ ክህነት እንደሚመሰልና የነገድ አባት የሆነው አብርሃም ዐሥራት እንደከፈለው ተገልጾል። ስለዚህም የሌዊ አያት አብርሃም ዐሥራት መክፈሉ በራሱና በሌዊውያን ቦታ ሆኖ ነው። ከሕዝቡ ዐሥራት የሚቀበሉት ካህናት በአብርሃም አማካይነት ለመልከጼዴቅ ዐሥራት ከፍለዋል። በዚህም መሠረት የክርስቶስ ክህነት ከሌዊውያን ክህነት የበለጠ ክብር ያለው ነው።

አራተኛ/ አይሁድ እንደ መሥዋዕትና ቍርባን ባሉት የአምልኮ ሥርዓታቸው ይመኩ ነበር። ይህ ዋጋ የሌለው ትምክሕት ነው በማለት እነዚያ ሥርዓቶች ምሳሌ (ጥላ) ብቻ መሆናቸው ተገልጾላቸዋል። የጋጢአቱ ስርየትም በክርስቶስ መሥዋዕትነት የተገኘ መሆኑን በመልእክቱ ተገልጿላቸዋል።

በዚህም መሠረት የዕብራውያን መልእክት በሕገ አሪት፣ በነቢዩ ሙሴ፣ በካህናት ሥርዓትና በአሪቱ ያምልኮ ሥርዓት ይመኩ ለነበሩትና የክርስቶስን አዳኝነት ላልተቀበሉት እስራኤላውያን ትምህርት እንዲሆናቸው የተጻፈ ነው። ክርስቶስም ከቀድሞ ጀምሮ ትንቢት የተነገረለት እንጂ ሳይታሰብ ድንገት የመጣ አለመሆኑን ያብራራል። ከዚያም በላይ የአሪቱ የአምልኮ ሥርዓት ለሐዲሱ ምሳሌ (ጥላ) መሆኑን ዘርዘሮ የሚያስረዳ ትምህርት ነው። በመልእክቱም መጨረሻ ምክርና ማስጠንቀቂያ ተሰጥቶበት መልእክቱ ይጠናቀቃል።

ከዚህ ምዕራፍ የምናገኘው ትምህርት

እግዚአብሔር እንደ አምላክ፣ እንደ ታዳጊ ጌታ፣ እንደ ንጉሥ፣ እንዲሁም እንደ ወላጅ አባት ሆኖ የእስራኤልን ሕዝብ ከግብጽ ባርነት ነጻ ካወጣቸው በኋላ በምድረ በዳ የመራቸው አስፈላጊዎቹን ነገሮች ሁሉ እያመቻቸላቸው ነው። በምድረ በዳው ጉዞ ጊዜ ከተሰጡአቸው የአምላክ ስጦታዎች መካከል ሃይማኖታዊና ዓለማዊ መተዳደሪያ ሕጎች ይገኙበታል። ከእነዚህም ሕጎች መካከል ዐሥሩ ትእዛዛት ከሕግ ስብሰቦች አንዱ ነው።

ከእነዚህም ከዐሥሩ የመጀመሪያዎቹ አራቱ ትእዛዛት በሰውና በእግዚአብሔር መካከል ያለውን ግንኙነት የተመለከተ ሲሆን የቀሩት ስድስቱ ትእዛዛት በሰዎች መካከል ያሉትን ግንኙነቶች የተመለከተ ነው።

እግዚአብሔር የሚያደርጋቸው ድርጊቶችና የሚሰጣቸው ትእዛዞች ሁሉ ለሰው ልጆች ደኅንነት የታቀዱ ናቸው። በእግዚአብሔርና በሰው ልጆች መካከል ባሉት ግንኙነቶች ላይ የተመሠረቱትን ትእዛዞች በሚያስተላልፍበት ጊዜ ሰዎች ሕግጋቱን ፈጽመው የዘላለምን ሕይወት እንዲወርሱ ስለፈቀደ መሆኑን ያመለክታል። በሌላ በኩል ደግሞ በሰዎች መካከል ባለው ግንኙነት ላይ የተመሠረተ ትእዛዝ በሚያስተላልፍበት ጊዜ በአንድ በኩል ኅይለኛው ደካማውን እንዳያጠቃው የአምላክ ጥንቃቄ ሲሆን ኅይለኛው ደግሞ ደካማውን እንዳያጠቃና በእግዚአብሔር ፍርድ እንዳይቀጣ የአምላክ ፈቃድ ስለሆነ ነው። እግዚአብሔር ትክክለኛ ዳኛ በመሆኑ ለሰው ሁሉ እንደየተግባሩ ዋጋውን የሚሰጠው መሆኑ ግልጽ ነው።

1. እግዚአብሔር አንድ ብቻ ስለሆነ እንደ ባዓል ያሉ የጣዖት አማልክት ተጨማሪ ተመላኪዎች መሆን የለባቸውም።
2. እግዚአብሔር መንፈስ በመሆኑ ተቀርጸው የተሠሩ ጣዖታት የእግዚአብሔርን ቦታ ይዘው ሊመለከቱ አይገባም።
3. እውነትን አጥፍቶ ሐሰትን እውነት ለማስመሰል በሐሰት የእግዚአብሔርን ስም መጥራት ምሕረት የማይደረግለት ኃጢአት ነው።
4. የሰንበትን ቀን ማክበር፣ ለበጎ ተግባር ግን ማዋል ተገቢ ነው።
5. አባትንና እናትን ማክበር ሲባል ትእዛዛቸውን መፈጸም ብቻ ሳይሆን መጦርን የመሰለ ተግባርን ይጨምራል። ይህም ማኅበራዊና (ብሔራዊ) ግለሰባዊ ምችት ሳይጓደል መቀጠል ነው።
6. አትግደል በሚለው ትእዛዝ የሰው ሕይወት ክቡርነት ይንጸባረቃል። ጊዜው ደርሶ፣ በአደጋ ወይም በጦርነት መምት ግን ከዚህ የተለየ ነው።
7. አታመንዝር በሚልበት ጊዜ የጋብቻን ክቡርነት ያመለክታል። ይህም የኅብረተሰብ መሠረትና ሥርዓት ነው።
8. አትስረቅ በሚልበት ጊዜ የግለሰብ ሀብትና ንብረት የማፍራት መብትን ያመለክታል። ይህንንም መብት ማግኘት ሊጋፋው የማይገባ መሆኑን ለማመልከት አትስረቅ ተብሎአል።
9. በሐሰት መስክር አንዱን መጥቀምና ሌላውን መበደል ይቅርታ የሌለው ኃጢአት ነው።
10. ከላይ በቀ. 8 የቀረበውን የሚመስለው የሌላውን ሰው ሀብትና ንብረት መመኘት የማይገባ መሆኑ ነው።

ለሙሴ የተሰጠው ጽላት በታቦቱ ውስጥ ሆኖ የእግዚአብሔር ክብር የሚገልጥበት ነበር። እግዚአብሔርም የሚገልጥበት ስለነበረ ለታቦቱ ታላቅ ክብር ይሰጠው ነበር። ሊቀ ካህናቱ እንኳ በዓመት አንድ ጊዜ በቀር ታቦቱ ወደሚገኝበት ቅድስት ቅዱሳን መግባት አይፈቀድለትም ነበር። ያም ቢሆን ከሊቀ ካህናቱ በቀር ለማንም ለሌላ ሰው አይፈቀድም ነበር።

በካህኑ በዔሊ ዘመን ታቦቱ በፍልስጥኤማውያን በተማረከ ጊዜ እግዚአብሔር ፍልስጥኤማውያንን በከባድ ቅጣት ስለቀጣቸው ወደ እስራኤላውያን መመለስ ግድ ሆኖባቸዋል።

ይህ የቃል ኪዳን ታቦት ከአሚናዳብ ቤት ወደ ኢየሩሳሌም በተወሰደበት ጊዜ ሠረገላውን የሚሰቡት በፊዎች በመደናቀፋቸው ታቦቱ እንዳይወድቅ እጁን ዘርግቶ የደገፈውን ዑዛን በድፍረት እግዚአብሔር ተቈጥቶበት ወዲያው ገድሎታል (2ኛ.ሳሙ.ም6ቀ.7)። ስለዚህ ታቦቱ የእግዚአብሔር መገኛ ወይም የእግዚአብሔር መገለጫ ነበር።

የዚህን የጽላቱን አመጣጥ መለስ ብለን ስንመለከት ብዙ ጠቃሚ ጉዳዮችን እናስተውላለን። ሙሴ ዐሥሩ ትእዛዛት የተጻፉበትን ጽላትና የተለያዩ መመሪያዎችን ለመቀበል በሲና ተራራ ላይ አርባ ቀንና አርባ ሌሊት በቂ የ ጊዜ እስራኤላውያን ጣዖት በማምለክ ኃጢአት ስለሠሩ እግዚአብሔር ተቈጥቶ ሊያጠፋቸው ማቀዱን ለሙሴ ነገረው። ሙሴንም የአንድ ትልቅ ሕዝብ አባት እንደሚያደርገው ቃል ገባለት። ሙሴ ግን ሁለት ምክንያቶችን በማቅረብ ወደ እግዚአብሔር ጸለየ። ምክንያቶቹም የእግዚአብሔር ክብርና የእስራኤል ሕዝብ ደኅንነት ነበሩ።

የእግዚአብሔርን ክብር በተመለከተ ሌሎች ሕዝቦች እግዚአብሔር እስራኤላውያንን ከምድረ ግብጽ ያወጣቸው በምድረ በዳ ሊያጠፋቸው ፈልጎ ነው ይላሉ፤ ከዚያም በላይ ለአባቶቻቸው ለአብርሃም፣ ለይስሐቅና ለያዕቆብ የገባውን ቃል ኪዳን ሳይፈጽምስ እንዴት ይቀራል በማለት ተከራከረ። የእስራኤላውያንን ደኅንነት በተመለከተ ወደ እግዚአብሔር ሲጸልይ እባክህ የሕዝቡን ኃጢአት ይቅር በል፤ የእነርሱን ኃጢአት ይቅር የማትል ከሆነ ግን የሕዝቡስ ስሞች ከተጻፉት መዝገብ የእኔን ስም ደምስስ አለ።

እግዚአብሔር ሙሴን አንተንና ዘርህን ታላቅ ሕዝብ አደርጋለሁ ያለው ተስፋ አንጉቶት ራስ ወዳድ አልሆነም። ነገር ግን እግዚአብሔር በሰጠው ተስፋ እንዲጸና አረማውያን መዘባበቻ ምክንያት እንዳያገኙ ለእግዚአብሔር ክብር በማሰብና በመጨነቅ፣ እንዲሁም የእስራኤል ሕዝብ ከሚጠፋ እርሱ በእነርሱ ቦታ ሆኖ ከክብር መዝገብ ቢፋቅ እንደሚመርጥ መናገሩ ምን ያኽል ለእግዚአብሔር የሚያስብና ለሕዝቡም የፍቅር ጭንቀት እንዳለው ያመለክታል። ይህ የሙሴ ቅን አስተሳሰብ ለሁላችንም ትልቅ ትምህርትን ይሰጠናል።

በአራት ዘሌዋውያን ውስጥ የቀረቡትን የተለያዩ የአምልኮ ሥርዓቶች ትክብሩ በመመልከት የምንማረው እግዚአብሔር አምላክ በሥርዓት እንድናመልከው የሚፈቅድ መሆኑን ነው። እግዚአብሔር በሙሴ አማካይነት ለእስራኤል ሕዝብ ዝርዝር የአምልኮ ሥርዓቶችን ያስተማረው በዚህ በአራት ዘሌዋውያን ነው።

ብዙዎቹ የሥርዓት መመሪያዎች በሐዲስ ኪዳን ላሉ ሁኔታዎች ምሳሌ (ጥላ) ናቸው። ለምሳሌ ብዙዎቹ የመሥዋዕት ዐይነቶች ለኃጢአት ስርየት

እንደመሆናቸው፡ ለጌታችን ለኢየሱስ ክርስቶስ መሥዋዕትነትና ቤዛነት ምሳሌ (ጥላ) ናቸው። እንስሳቱ ምንም እንኳን የሌላባቸው መሆናቸው የጌታችንን ቅዱስነትና ፍጹምነት የሚያመለክቱ ናቸው።

ዓለማዊ አስተሳሰብ የክርስቶስን ቤተ ክርስቲያን አንድነት ለመፈታተን ሰርጎ ከመግባቱ በፊት ለማንኛውም የቤተ ክርስቲያን ችግር መፍትሔ የሚገኝለት የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ተሰባስበው በሚያሳልፉት ውሳኔ ነበር። እነርሱም ለተቀደሰው የቤተ ክርስቲያን አንድነት ዓላማ ይሠሩ ስለነበረ መንፈስ ቅዱስ አይለያቸውም ነበር። ለምሳሌ የመጀመሪያዎቹ የቤተ ክርስቲያን አባቶች በ51 ዓ.ም በኢየሩሳሌም በአደረጉት ስብሰባ ከአረማዊነት ወደ ክርስትና የተመለሱትን ምእመናን በማስጨነቅ፣ የመጡትን ለማስደንበርና ለማባረር፣ ያልመጡትን እንዳይመጡ ለማድረግ የሰው ልጅ ጣሳት ያደርግ የነበረውን የሽምቅ ውጊያ አከሽፈዋል። ብዙዎቹ የኦሪት ሥርዓቶች ለሐዲሱ እንደ ጥላ ሆነው የቀረቡ እንጂ በራሳቸው ድኅነት የማይገኝባቸው መሆናቸው ግልጽ መሆኑን በመንፈስ ቅዱስ እርዳታ ዐውቀውና አስተምረው ውሳኔ አሳልፈዋል። በዚያን ጊዜ የተነሣው ዋናው ክርክር ከአረመኔነት ወደ ክርስትና የገቡት አረማውያን መገረዝና ሌሎችንም የኦሪት ሥርዓት መፈጸም አለባቸው የሚል ነበር። ለምሳሌ ግዝረት ለሐዲስ ኪዳን ጥምቀት በጥላነት የቀረበ ሥርዓት ነበር። በዚህም መሠረት በኢየሩሳሌም ጉባኤ የተሰበሰቡት ሐዋርያትና ሽማግሌዎች ከአረመኔነት ወደ ክርስትና የተመለሱት ምእመናን ለክርስትና ሃይማኖት ጥላ የነበሩትን የኦሪት ሥርዓቶች የመፈጸም ግዴታ የለባቸውም ብለው በመወሰን በጊዜው ለተነሣው ችግር መፍትሔ አስገኙለት።

በእርግጥ አንዳንድ ጊዜ ጸላኤ ሰናይ በተሰባሳቢዎቹ መካከል እየገባ ለቤተ ክርስቲያን አንድነት ሳይሆን ለቤተ ክርስቲያን መለያየት ውሳኔ እንዲያሳልፉ ያደረገበት ጊዜ አለ። መንፈስ ቅዱስ የማይለየውና የሚጠብቀው ደግሞ የሰብስባው ዓላማ የመንፈስ ቅዱስን ዓላማ የተከተለ እንደሆነ ብቻ ነው።

ጥያቄዎች

1. እስራኤላውያን እግዚአብሔር ሲናገራቸው ምን እንሆናለን ብለው ነው ለሙሴ የነገሩት? በምንስ ምክንያት ነው?
2. ከዚያ በኋላ እግዚአብሔር እንዴት ተናገራቸው?
3. ሙሴ የድንጋይ ጽላቶቹን የተረከበው ከወዴት ነው?
4. ሙሴ በሄደ ጊዜ ጎሳፈነቱን ለማን አስረከበ?
5. ከሙሴ ጋር አብሮት የሄደ ማነው?
6. ሙሴ በደመናው ውስጥ ስንት ጊዜ ቁየ?
7. እግዚአብሔር ሙሴን የጠራው ከስንት ቀን በኋላ ነው?
8. እስራኤላውያን በምን ምክንያት ትዕግሥት አጡ?

9. ትዕግሥት አጥተውስ ምን አደረጉ?

10. አሮን እስራኤላውያንን ምን እንዲያደርጉ ጠየቃቸው?

11. ከዚያስ በኋላ አሮን ምን አደረገ?

12. በዚህ ጊዜ እግዚአብሔር ሙሴን ምን አለው?

13. ሙሴ እግዚአብሔርን የለመነው ምንድነው?

14. ሙሴ ወደ ሕዝቡ ሲመለስ ምን አደረገ?

15. ሙሴና ኢያሱ ድምፅ ሲሰሙ ምን ተባባሉ?

16. ሙሴ ሌዋውያንን ምን ብሎ አዘዛቸው?

17. እግዚአብሔር ለሙሴ ስምቻቸውን ከመዝገቤ የምደመስሰው ጋጢ አት በመሥራት ያሳዘኑኝን ሰዎች ነው ያለው በምን ምክንያት ነው?

18. ሙሴ ሌሎች ሁለት ጽላቶችን እንዲሠራ የታዘዘው በምን ምክንያት ነው?

19. ሙሴ በሲና ተራራ ላይ ስንት ጊዜ ቁየ?

20. ሙሴ ከሲና ተራራ ላይ ሲመለስ በፊቱ ምን ምልክት ታየ?

21. ኦሪት ዘሌዋውያን ምን ትመህርት ይገኝበታል?

22. በኦሪት ዘሌዋውያን ከሚገኙት የመሥዋዕት ዐይነቶች ሦስቱን ጥቀስ፡

23. የአሮን ልጆች ናዳብና አቢሁ ለምን ተቀሠፉ?

24. የኢየሩሳሌም ጉባኤ ምክንያት ምን ነበር?

25. የጉባኤውን ሂደቶች በአጠቃላይ ግለጥ።

26. በጉባኤው ውሳኔ መሠረት አራቱ የተከለከሉ ነገሮች ምን ምን ነበሩ?

27. ከጳውሎስና ከባርናባስ ጋር ወደ እንጾኪያ የተላኩት ሁለት ሰዎች ማንና ማን ናቸው?

28. በዕብራውያን መልእክት አጻጻፍ ሁለቱ አስተያየቶች ምንና ምን ናቸው?

29. ሁለቱ አስተያየቶች በየበኩላቸው የሚያቀርቡአቸው ማስረጃዎች ምን ምን ነበሩ?

30. የዕብራውያን መልእክት ስንት ምዕራፎች አሉት?

31. የኦሪቱ ሕግ በመላእክት የተሰጠ ለመሆኑ አይሁድ በሚያቀርቡት ትምክሕት ላይ ምን መልስ ተሰጠ?

32. በሙሴ ላይ ስለሚያደርጉት ትምክሕትስ ምን መልስ ተሰጠበት?

33. የሌዊ ነገዶች በሆኑት ካህናት ላይ ስለሚደረገው ማሞገስ ምን መልስ ተሰጠበት?

34. በአምልኮ ሥርዐቶቹ ረገድ ምን መልስ ተሰጠበት?

35. እስራኤላውያን በምድረ በዳው ጉዞአቸው ጊዜ ምን እንክብካቤ ተደረገላቸው?

36. ዐሥሩ ትእዛዛት በሁለት ክፍሎች የሚከፈሉት በምንና በምን ነው?

37. እግዚአብሔር ለሰው ልጆች የሚሰጣቸው ሕጎችና ትእዛዞች ለምን የታወቁ ናቸው?

38. ዐሥሩ ትእዛዛት በመጀመሪያ በጽሑፍ የቀረቡት እንዴትና መቼ ነው?

39. እስራኤላውያን ከወርቅ ጣዖት አምልኮ ኃጢአታቸው እንዴት ይቅርታ አገኙ?

40. ሙሴ ሁለት ምክንያቶችን በማቅረብ ጸለየ፤ ምክንያቶቹ ምንና ምን ናቸው?

41. ሙሴ ከእግዚአብሔር የተሰጠውን የትኛውን ክብር ነው እንቢ ያለው?

42. በምትኩ ግን ምንን ለምነ?

43. ለኢየሩሳሌም ጉባኤ ያበቃው የሰይጣን ውጊያ ምን ነበር?

44. አንዳንድ ጊዜ ሰይጣን በተሰብሳቢዎች መካከል እየገባ ምን ያደርጋል?

ምዕራፍ 3

ጌታችን አምላካችን ኢየሱስ ክርስቶስ

የጌታችን ትምህርት

ጌታችንና ዘኪያስ :- በኢያሪኮ ከተማ የሚኖር አንድ ዘኪያስ የተባለ የቀራጮች አለቃ ነበር። ይህም ሰው ስለጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሰምቶ እርሱን ለማየት ይመኝ ነበር። አንድ ጊዜ እንደ አጋጣሚ ሆኖ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በኢያሪኮ በኩል የሚያልፍ መሆኑን ሰማ። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስን ብዙ ሰዎች ይከተሉት ስለነበረና ዘኪያስ ደግሞ ቁመቱ አጭር ስለነበረ ምን ማድረግ ይቻላል ብሎ ማሰብ ጀመረ። በዚህ ጊዜ አንድ መላ ተከሠተለትና እንዲህ አለ። ይህን ብዙ ነገር ያደርጋል የሚሉትን ኢየሱስን የግድ ማየት አለብኝ። ከሚያልፍባቸው መንገዶች በአንድ ቦታ ቆሜ ብጠብቅ ከሕዝቡ ብዛት የተነሣ በዚህ በአጭር ቁመቱ ላይው አልችልም። ስለዚህ የሚያልፍበትን መንገድ ካየሁ በኋላ ከእርሱ ቀድሜ እሄድና ወደ አንድ ዛፍ ላይ ወጥቼ በመቁየት ላየው እችላለሁ ብሎ ዐቀደ። በዚህም መሠረት ጌታችን የሚያ

ልፍበትን አቅጣጫ ካስተዋለ በኋላ ወደፊት ሮጦ ሄደና ወደ አንድ የጸላ ዛፍ ላይ ወጥቶ ይጠባበቅ ጀመር። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ዘኪያስ ይጠብቅበት ወደ ነበረው ዛፍ አጠገብ ሲደርስ ቀና ብሎ ተመለከተና ዘኪያስ ሆይ፥ «ዛሬ በአንተ ቤት መዋል ይገባኛልና ፈጥኝ ከዛፉ ውረድ» አለው። ዘኪያስም በፍጥነት ከዛፉ ወርዶ ጌታችንን በቤቱ ተቀበለው። ይህን የተመለከቱ ሰዎች ሁሉ ይህ ሰው ወደ ኃጢአተኛ ቤት ሊጋበዝ ገባ ብለው በጌታችን ላይ አጉረመረሙ። ዘኪያስ ግን ቆሞ ጌታችንን እንዲህ አለው፡- «ጌታ ሆይ፥ እነሆ ካለኝ ሀብት ሁሉ እኩሌታውን ለድሸች እሰጣለሁ፤ በማታለል ከሰው ላይ የወሰድሁት ገንዘብ ቢኖር አራት እጥፍ አድርጌ እመልሳለሁ።» በዚህ ጊዜ ጌታችን እንዲህ አለ፡- «ይህ ሰው የአብርሃም ዘር ነውና ዛሬ ደኅንነት ለዚህ ቤት ሆኗል፤ የሰው ልጅም የመጣው የጠፋውን ሊፈልግና ሊያድን ነው (ሉቃ. 19: 1-10)።»

ጌታችን ዘኪያስ (ሉቃ. 19: 1-10)

የጌታችን ተከታዮች ምን መሆን አለባቸው? እንደ ጊዜ አንድ የሙሴ ሕግ መምህር ወደ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ዘንድ መጥቶ፡- «መምህር ሆይ ወደምትሄድበት ሁሉ ልከተልህ» አለው። ጌታችን ግን ለቀበሮዎች ጉድጓድ አላቸው፤ ለሰማይ ወፎችም የሚያርቱበት ጎጆ አላቸው፤ የሰው ልጅ ግን ራሱን አስጠግቶ የሚያሳርፍበት ቦታ የለውም። ብሎ መለሰለት።

ሌላውን ሰው ግን ተከተለኝ አለው። ይሁን እንጂ ሰውዬው፡- «ጌታ ሆይ፥ መጀመሪያ ሄጄ አባቴን ጠሬ እንድቀብር ፍቀድልኝ» አለው። ጌታችንም ሙታንን ተዋቸው ሙታናቸውን ይቅበሩ፤ አንተ ግን ሂድና ስለ እግዚአብሔር መንግሥት አስተምር አለው።

አንድ ሌላ ሰው ደግሞ፡- «ጌታ ሆይ፤ እኔ ልከተልህ እፈልጋለሁ፤ ነገር ግን መጀመሪያ ሄጄ ቤተሰቤን እንድንሰናበት ፍቀድልኝ» አለው። ጌታችን ግን «ለማረስ በእጁ ዕርፍ ይዞ ወደኋላ የሚመለከት ሰው ለእግዚአብሔር መንግሥት የተገባ አይደለም ብሎ መለሰለት።

በሌላ ጊዜ ጌታችን ለደቀ መዛሙርቱ እንዲህ አላቸው፡- «ለከተለኝ የሚወድድ ቢኖር ራሱን ይካድ፤ በየቀኑም መስቀሉን ተሸክሞ ይከተለኝ፤ ከእኔ ይልቅ ለሕውቱ የሚሳሳ ሁሉ ያጠፋታል፤ ስለእኔ ሕይወቴን አሳልፎ የሚሰጥ ግን ያድናታል። ሰው የዓለምን ሀብት ሁሉ ቢያገኝ ነፍሱን ግን ቢያጠፋ ምን ይጠቅመዋል? በእኔና በቃሌ የሚያፍር ሁሉ የሰው ልጅም በራሱ ክብርና በአባቱ ክብር፤ እንዲሁም በመላእክቱ ክብር በሚመጣበት ጊዜ በእርሱ ያፍርበታል (ማቴ. 9:8-18-22)።

የጌታችን ተአምራት

የዐሥር ለምጻሞች መፈወስ፡- አንድ ጊዜ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ወደ ኢየሩሳሌም ሲሄድ እግረ መንገዱን በሰማርያና በገሊላ በኩል ያልፍ ነበር። በዚያም በኩል ሲያልፍ ወደ አንዲት መንደር ደረሰ። በዚያችም መንደር ዐሥር ለምጻሞች ወደ እርሱ መጥተው ራቅ ብለው ቆሙ። በቆሙበትም ቦታ እንዳሉ ድምፃቸውን ከፍ አድርገው ጌታ ሆይ፤ እባክህ ራራልን ብለው ጮኹ። ጌታችንም መሐሪና ርኅሩኅ ነውና ራርቶላቸው ሂዳና ሰውነታችሁን ለካህን አሳዩ ብሎ ለዘዛቸው። ሰውነታቸውን ለካህን ለማሳየት እየሄዱ ሳለ ከለምጻቸው ነጹ። ከእነርሱ አንዱ ከለምጽ በሽታው መዳኑን ባየ ጊዜ ወደ ጌታችን ተመልሶ በእግሩ ሥር በግንባሩ በመደፋት ምስጋናውን አቀረበ። ይህም እንደዚህ ያደረገው የሰማርያ ሰው ነበር። ጌታችንም ይህን በከፍተኛ ድምፅ እግዚአብሔርን እያመሰገነ የተመለሰውን ሰው ተመልክቶ ከለምጽ በሽታ የነጹት ሰዎች ዐሥር አልነበሩምን? እግዚአብሔርን ለማመስገን የመጣ ይህ የባዕድ አገር ሰው ብቻ ነውን? ዘጠኙስ የት አሉ? አለ።

ከዚያ በኋላ ጌታችን ያን ሰው ተነሥና ሂድ፤ እምነትህ አድናሃል አለው (ሉቃ. 9:17-19)።

የአልዓዛር ከሞት መነሳት፡- ቢታንያ በምትባል መንደር የሚኖሩ ማርታና ማርያም የተባሉ እገትማማች አልዓዛር የተባለ ወንድም ነበራቸው። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ለዚያ ቤተሰብ በጣም የቅርብ ወዳጅ ነበር። ጌታችን ከቢታንያ ራቅ ብሎ ሄዶ በነበረበት ጊዜ አልዓዛር በጠና ታመመ። ማርታና ማርያም ወንድማቸው መታመሙን የሚነግር መልእክተኛ ወደ ጌታችን ላኩ። እርሱ ግን ከተላከበት በኋላ ዋለ ዐደረ እንጂ በፍጥነት አልሄደም። በዚህ ጊዜ አልዓዛር ሞተ። ጌታችንም አልዓዛር ከሞተ ከአራት ቀን በኋላ ወደ ቢታንያ መጣ። ይህም በመሆኑ ማርታና ማርያም ስለወንድማቸው ስለ አልዓዛር በፍጹም ተስፋ ቈርጠው ስለነበረ ወደ ጌታችን ቀርበው፡- «አንተ በዚህ ብትሆን ኖሮ

ወንድማችን ባልሞተም ነበር» በማለት የተስፋ መቀረጥ ንግግር ተናገሩ። እርሱም አይዘለቅም ወንድማችሁ ከሞት ይነሣል ብሎ ቃል ገባላቸው። እነርሱ ግን ስለትንሣኤ መታን ትምህርት የሚነግራቸው መሰላቸው እንጂ አሁን እርሱ የሚያስነግው መሆኑ አልገባቸውም ነበር። ማርታ ወንድምሽ ከሞት ይነሣል ባላት ጊዜ አዎ ጌታ ሆይ፤ በመጨረሻው በትንሣኤ ጊዜ ከሞት እንደሚነሣ ዐውቃለሁ አለችው። እርሱም ትንሣኤና ሕይወት እኔ ነኝ፤ በእኔ የሚያምን ቢሞት እንኳ በሕይወት ይኖራል፤ በሕይወት የሚኖርና በእኔም የሚያምን ሁሉ ከቶ አይሞትም አላት። እርሱም አዎ ጌታ ሆይ፤ አንተ ወደ ዓለም የሚመጣው መሲሕ የእግዚአብሔር ልጅ መሆንህን አምናለሁ። አለች። ከዚያም በኋላ ማርያም መጥታ በጌታችን እግር ሥር ወደቀችና በዚያው ተስፋ በቈረጠ አነጋገር ጌታ ሆይ፤ አንተ እዚህ ብትሆን ኖሮ ወንድሜ ባልሞተም ነበር አለችው። ጌታችንም ማርያምና አብረዋት የነበሩት ሰዎች ሲያለቅሉ ባየ ጊዜ በመንፈሱ አዘነና እንባውን አፈሰሰ። ከዚያም በኋላ አልዓዛር የተቀ በረበትን ቦታ ጠየቀና ወደዚያ ሄደ። እዚያም ሄዶ ድንጋዩን አንሁት አለ። ጌታችን ድንጋዩን አንሁት ባለ ጊዜ ማርታ ከሞተ አራት ቀን ስለሆነ ይሸታል አለችው። ጌታችንም ብታምኚስ የእግዚአብሔርን ክብር እንደምታዩ አልነገርኩሽምን አላት። ጌታችንም ወደ አባቱ ከጸለየ በኋላ አልዓዛር ና ብሎ በታላቅ ድምፅ ጮኸ። በዚህ ጊዜ ሚቅ በመገንዣው እንደተጠቀለለ ከመቃብር ወጣ። ጌታችንም ፍቅርና ይሄድ አላቸው (ዮሐ. 9:11-44)።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ አልዓዛርን ከሞት እንዳስነሳው (ዮሐ. 9:11)።

የሹመ ልጅ መፈወስ፡- በቅፍርናሆም አንድ የመንግሥት ሹም ልጁ በጠና ታሞበት ነበር። ጌታችን ከይሁዳ ወደ ገሊላ መምጣቱን ስለሰማ ወደ እርሱ ሄዶ ልጁ በጠና ስለታመመብኝ እባክህ መጥተህ ፈውስልኝ ብሎ ለመነው። ጌታችንም እናንተ መቼም ተአምራትና ድንቅ ነገር ካላያችሁ በቀር አታምኑም አለው። ሹሙ ግን ጌታ ሆይ፤ እባክህ ልጄ ሳይሞት በቶሎ ሄደህ ፈውስልኝ አለው። ጌታችንም ልጅህ የዳነ ስለሆነ ወደቤትህ ሂድ አለው። በዚህ ጊዜ

ሰውዬው ጌታችን የተናገረውን አምና ሄደ። ወደ ቤቱ ለመሄድ በመንገድ ላይ እያለ አገልጋዮቹ አገኙትና ልጁ መጻኑን ነገሩት። እርሱም የጻገበትን ሰዓት ጠየቃቸው። እነርሱም ትናንትና በሰባት ሰዓት ትኩሳቱ ለቀቀው አሉት። ጌታችን ልጅህ ድናኦል ያለው በዚያን ሰዓት ነበር። ስለዚህም ከዚያን ቀን ጀምሮ እርሱና ቤተሰቡ በጌታችን አመኑ (ማቴ. 9:13-15)።

የጌታችን ምሳሌዎች

የሚያድግ ዘር፡- ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ስለመንግሥተ ሰማይ ከተናገራቸው ምሳሌዎች መካከል የሚያድግ ዘር ምሳሌ ይገኝባቸዋል። ምሳሌውም እንዲህ የሚል ነው፡- የእግዚአብሔር መንግሥት በምድር ላይ ዘር የሚዘራውን ሰው ትመስላለች። ሰውዬው ሌሊት ይተኛል፤ ቀንም ይነቃል፤ እንዴት እንደሆነም ሳያውቅ ዘሩ ይበቅላል፤ ያድጋልም። ምድሪቱም በገዛ ራሱ በመጀመሪያ ቡቃያውን፣ ቀጥሎም ዛላውን ታሳያለች። በኋላም በዘላው ፍሬ ይገኛል። ሰብሎም በደረሰ ጊዜ መከር በመሆኑ ሰውዬው ወዲያው ማጭድ ያዘጋጃል (ማር. 4:26-29)።

ሰውር መብራት፡- ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ከተናገራቸው ምሳሌዎች መካከል ቀጥሎ ያለው አንዱ ነው። «ሰው መብራትን አብርቶ በእንቅብ ውስጥ ወይም በአልጋ ሥር ያስቀምጠዋል? የሚያስቀምጠው ብርሃኑ በሚታይበት በመቅረዝ ላይ አይደለም? እንዲሁም የተሸሸገ ሳይገለጥ፣ የተሰወረም ሳይታወቅ አይቀርም። እንግዲህ ሰሚ ጀሮ ያለው ይሰማ። ስለምትሰሙት ነገር ተጠንቀቁ፤ በምትሰፍሩበት መስፈሪያ ለእናንተም ይሰፈርላችኋል፤ በይበልጥም ይጨመርላችኋል። ላለው ይሰጠዋል፤ ከሌለው ግን ያው ያለው እንኳ ይወሰድበታል (ማቴ. 5:14-16)።

ከዚህ ምዕራፍ የምናገኘው ትምህርት

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ወደ ኢያሪኩ በደረሰ ጊዜ የተገናኘው ማንን ነው? የተገናኘው ተራ ቀራጭ ሳይሆን የቀራጮችን አለቃ ነው። ቀራጮች በአይሁድ ዘንድ በጣም የተጠሉ ነበሩ። ለዚህም በሕዝብ ዘንድ ለነበረው የጥላቻ ስሜት ሁለት ምክንያቶች ይሰጣሉ። የመጀመሪያው ምክንያት በዚያን ጊዜ የአይሁድ ሕዝብ የሚገዛው በሮማውያን ነበር። ሮማውያንም ቅኝ ገዢዎች ስለነበሩ በአይሁድ ዘንድ በጣም የተጠሉ ነበሩ። ቀራጮች የእነርሱ ተቀጣሪዎች በመሆናቸው የጠላት፣ ያውም የጣዖት አምላኪ ተባባሪዎች ናቸው። በመባል ይጠሉ ነበር። ሌላው የሚጠሉበት ምክንያት ደግሞ ለራሳቸው ሀብት ለማከበት ብለው በመንግሥት ከተፈቀደላቸውና ከታዘዙት በላይ ሕዝቡን አስገድደው ያስከፍሉ ነበር። በእነዚህም ምክንያቶች ቀራጮች በእስራኤል ሕዝብ ዘንድ በጣም ኃጢአተኞች እንደሆኑ ተደርገው ይታሰቡ ነበር። በዚህም ምክንያት ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ከቀራጮች ጋር በተገናኘ ቁጥር የኃጢአተኞች ወዳጅ ሆኑ ተብሎ በአይሁድ ይወቀስ ነበር። የቀራጮች አለቃ

የነበረው ዘኪያስ ያን በሕዝብ ዘንድ ስሙ እየገነነ የመጣውን ጌታችንን ኢየሱስን የማየት ፍላጎት ዐደረበት። በዚህም ምክንያት ለእርሱ እንደመለሰው በዛፍ ላይ ወጥቶ እርሱ ሳይታይ ለማየት ሞከረ። ጌታችን ግን ምንም ከዚያ በፊት ያልተገናኘው ቢሆን በዛፍ አጠገብ ሲደርስ ራሱን ቀና በማድረግ በስሙ ጠርቶ ዘኪያስ ሆይ፣ እኔ ዛሬ በቤትህ መዋል ይገባኛልና ፈጥህ ውረድ አለው። ይህም የሚያመለክተው ጌታችን ለዐዋቂነቱ ውሳኔነት የሌለው መሆኑን ነው። አንደኛ ያ ሰው ዘኪያስ የሚባል ስም እንዳለው፣ ሁለተኛ በሻላው ዛፍ ላይ ወጥቶ ተቀምጦ የነበረ መሆኑ፣ ሦስተኛ ዘኪያስ በኃጢአቱ ተጸጽቶ ከልቡ የተመለሰ መሆኑን ሁሉን ዐዋቂው ጌታችን ዐወቀው። ፈጥህ ከዛፍ ላይ ውረድ ባለው ጊዜ ፈጥኖ ወርዶ በደስታ ጌታችንን በቤቱ ማስተናገዱ የሚያመለክተው ነፍሱን፣ ልቡን፣ ጎሊፍውንና ስሜቱን አድሶ በጌታችን አማካይነት ለንስሐ የተዘጋጀ መሆኑን ነው። ከጌታችን ጋር የነበሩት ሰዎችም ሁሉ ከአስተሳሰባቸው ጉድለት የተነሣ ወደ ኃጢአተኛ ቤት ተጋብዞ ገባ ብለው አጉረመረሙ። እነርሱ በዚህ ዐይነት በጌታችን ላይ በሚያጉረመሩበት ጊዜ ጌታችን በሉቃስ ወንጌል ም. 15 ቍ. 3-7 ባቀረበው የመቶ በቶ ምሳሌ ንስሐ ከማያስፈልጋቸው ከዘጠና ዘጠኝ ጻድቃን ይልቅ ንስሐ በሚገባ በአንድ ኃጢአተኛ በሰማይ ደስታ ይሆናል ያለውን አባባል ትክ ብለው አልተመለከቱትም ማለት ነው። የቀራጮቹ አለቃ ዘኪያስ ግን ቆሞ፡- ጌታ ሆይ፣ ካለኝ ሁሉ አኩሴታውን ለድኸች እሰጣለሁ፤ ማንንም በሐሰት ከሰጄ አንዳች ነገር ወስጄበት ከሆነ አራት እጥፍ እከፍላለሁ አለ። ይህም አባባሉ ለኃጢአቱ ነዛዜ ነበር። ጌታችንም ዛሬ ለዚህ ቤት ደኅንነት ሆነ አለ። የዘኪያስ አባባልና የጌታችን መልስ የሚያመለክቱት የዘኪያስ ንስሐ ተቀባይነት ያገኘ መሆኑን ነው።

የንስሐ መሠረቶች አራት ናቸው። የመጀመሪያው ስላለፈው ኃጢአት ከልብ መጸጸት፣ ይኸውም በኃጢአት ተግባር ላይ የዋለውን ያለፈውን የራስ ማንነት መናቅና ኃጢአትን መጥላት፣ ሁለተኛው ስምንና ዝናን ለማደስ ቁርጥ ሐሳብ ማድረግ፣ ሦስተኛ የሰውን ጸሎት ስምቶ ፈጻሚነቱ እርግጠኛ በሆነው በእግዚአብሔር መተማመን፣ በመሐሪነቱና ንስሐ ለሚገቡም ይቅርታ የሚያደርግ በመሆኑ መተማመን፣ አራተኛ ከልብና በአንደበትም ኃጢአትን መናዘዝ፣ በዛህን አማካይነት ለእግዚአብሔር መናዘዝ፣ ከዚሁም ጋር ለንስሐው አስፈላጊ የሆነውን ተግባር ለመፈጸምና ኅላፊነቱን ለመቀበል ዝግጁ መሆን፣ ኃጢአትን በተግባር ማረምና ውጤቱን መቀበል ናቸው።

እነዚህ አራት የንስሐ መሠረቶች በዘኪያስ ንስሐ ውስጥ ተትረፍረው ይገኛሉ። በኃጢአቱ ተጸጽቶአል፣ ስሙንና ዝናውን ለማደስ ቁርጥ ሐሳብ አድርጎአል፤ ጌታችንም እንደሚቀበለው በደስታ ሙሉ ተስፋ አድርጎታል። ካለው ሀብት ግማሹን ለድኸች በመስጠትና ያታለለውም ሰው ካለ አራት እጥፍ በመክፈል የንስሐውን ግዴታ ለመቀበል ዝግጁነቱን ገልጦአል። በዘኪያስ ንስሐ ውስጥ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ጌታም ካሆነም ሆኖአል። እንደዚህንኑ

የዘኪያስን ኑዛዜ አዳምጠዋል፤ እንደ አምላክነቱ ደግሞ ዛሬ ለዚህ ቤት መዳን ሆኖአል በማለት ለጋጢአት ይቅርታ አድርጎአል። ጌታችን ለዚህ ቤት መዳን ሆነ ባለ ጊዜ ጌታችን ሞቶ የአዳኝነት ቤዛነቱን ከማከናወኑ በፊት ዘኪያስ ድኅነትን አገኘ ማለት ሳይሆን ዘኪያስ ለመዳን የተገባ ሆነ ማለት ነው።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ከደቀ መዛሙርቱ ጋር በመገንድ ላይ ሲሄድ ሳለ አንድ የሕግ መምህር ወደ እርሱ መጥቶ በምትሄድበት ሁሉ ልክተልህ አለው። ያ የሕግ መምህር ጌታችንን ልክተልህ ያለው ብዙዎች ሰዎች ሲከተሉት አይቶና እርሱንም በመከተል ዓለማዊ ጥቅም የሚያገኝ መስሎት ነው። ጌታችን ልብ ያለበውን ጠልቆ የሚያውቅ በመሆኑ ለቀበሮዎች ጉድ ጓድ፣ ለሰማይ ወርቅም የሚያርፉበት ጎጆ አላቸው፤ የሰው ልጅ ግን ራሱን የሚያሳርፍበት ቦታ የለውም ብሎ መልስ ሰጠው በዚህም አባባሉ የሰውዬው አስተሳሰብ ከጌታችን ተልእኮ ጋር ስለማይስማማ ሊያባርረው ፈልጎ ነው። እንዲሁም የእርሱ ሀብት መንፈሳዊ እንጂ ሥጋዊ፣ ሰማያዊ እንጂ ምድራዊ አለመሆኑን አመልክቶአል። በሌላ በኩል ደግሞ የእርሱ ሀብት በተወሰኑ ንብረቶች የሚቈጠር ሳይሆን ዓለሙ ሁሉ የእርሱ መሆኑን ለማመልከትና በአንድ በተወሰነ ቦታ ብቻ የማይኖር መሆኑን ለመግለጥ የሰው ልጅ ግን ራሱን የሚያሳርፍበት ቦታ የለውም ብሎታል። የእርሱ ያልሆነ ምንም የለም ለማለት ነው።

ጌታችንም ለተከታይነት ብቃት ያልነበረውን የዚህኛውን ሰው ተከታይነት አይቀበል እንጂ ለተከታይነት ተገቢ ሆኖ ያገኘውንና እርሱ ራሱ የመረጠውን ሰው ግን ተከተለኝ ብሎታል። ይህኛው ሰው፡- ጌታ ሆይ፣ እባክህ ፍቀድልኝና አባቴን ቀብራልምግ አለው። እርሱም ምናልባት አባቱ በዚያን ጊዜ ሞቶአል፤ ወይም በጣም አርጅቶ ስለነበረ እስኪሞት ድረስ ልጡረው ማለቱ ነው። በዚህም ሆነ በዚያ ይህ ድርጊት በጎ ተግባር መሆኑ አይካድም። ነገር ግን ጌታችን ሙታንን ተዋቸው ሙታናቸውን ይቅበሩ፤ አንተ ግን ሄደህ ስለ እግዚአብሔር መንግሥት አስተምር ሲለው የተጠራበት አገልግሎት ከማንኛውም ከሌላ አገልግሎት ማለት ለምድራዊ አባቱ ከሚሰጠው አገልግሎት ቅድሚያ ሊሰጠው ይገባል ማለቱ ነው። ሙታንን ተዋቸው ሙታናቸውን ይቅበሩ ሲል በመንፈስ ሙታን የሆኑት በሥጋ የሞቱትን ይቅበሩ፤ ወይም በሌላ አባባል ለምድራዊ ነገር የሚጨነቁት ሰዎች እንደሞቱ የሚቈጠሩ ናቸውና በሥጋ የሞቱትን ይቅበሩ ለማለት ነው። ስለ መንግሥት ሰማይ ማስተማርን ለመሰለ ዘለዓለማዊ ሕይወትን ለሚያሰጠው ሰማያዊ ተግባር ምንም ያኽል መሥዋዕትነት የሚከፍሉ ቢሆን ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሲመርጣቸው ከማንኛውም ሌላ ነገር ሁሉ ራሳቸውን አግልለው ለጥሪው ብቻ ራሳቸውን የተለዩ ማድረግ ይኖርባቸዋል ማለት ነው።

ሌላው ሰው ደግሞ ልክተልህ እፈልጋለሁ፤ ነገር ግን አስቀድሜ ቤተሰቤን ተሰናብቼ እንድመጣ ፍቀድልኝ አለው። ይህም ሰው ቤተሰቡን ተሰናብቶ ለመምጣት ማሰቡ በጎ ተግባር እንጂ ከፋ ተግባር አይደለም። ጌታችን ግን ያ

ሰው የተጠራበት ተልእኮ ከሌላ ከማንኛውም ተግባር የላቀ መሆኑንና ሰማያዊ አገልግሎትን የመረጠ ሰው ለዚያ ሲል ምድራዊ አገልግሎትን ሁሉ መተው ያለበት መሆኑን ለማመልከት ብሎ ለማረስ በእጁ ዕርፍ ይዞ ወደ ጓላ የሚመለከት ሰው ለእግዚአብሔር መንግሥት የተገባ አይደለም ሲል መልስ ሰጥቶታል።

እንዲሁም ጌታችን ለደቀ መዛሙርቱና ለሌሎችም እኔን ለመከተል የሚፈልግ ቢኖር ራሱን ይካድ መስቀሉንም ተሸክሞ ይከተለኝ ብሎአቸዋል። ይህም ማለት የጌታችን ተከታይ ለመሆን የሚፈልግ ሰው ሥጋዊ ፍላጎቱን ሁሉ መግታት አለበት ለማለት ነው። ስለምድራዊ ሕይወቱ ምንም መጨነቅ አይኖርበትም። መስቀሉን መሸክም አለበት ማለት ነው። ምድራዊ ሕይወቱ ማለት ሥጋዊ ሕይወቱን ለማዳን ብሎ ሰማያዊ ሕይወቱን ማጣት የለበትም። መስቀሉን መሸክም አለበት ማለት ለሰማያዊው ሕይወት ሲባል ሕማማትን ትግርንና መሥዋዕቶችን ችሎ መኖር አለበት ማለት ነው።

አንድ ጊዜ ጌታችን በሰማርያና በገሊላ በኩል አድርጎ ወደ ኢየሩሳሌም ሲሄድ ወደ አንዲት መንደር ውስጥ ደረሰ። እዚያም ዐሥር ለምጻሞች አገኙትና ድምፃውን ከፍ አድርገው እባክህ ራራልን እያሉ ጮኹ። ጌታችንም ባያቸው ጊዜ ራራላቸውና ሄዳችሁ ራሳችሁን ለካህን አሳዩ አላቸው። እነርሱም በትእዛዙ መሠረት ሲሄዱ ሳለ ከለምጽ በሽታ በመዳናቸው ከእነርሱ አንዱ ጌታችንን ለማመስገን ወደጓላ ተመለሰ። ጌታችንም በወቀሳ መልክ የዳት ዐሥር አልበሩምን? ዘጠኙ የት አሉ? እግዚአብሔርን ለማመስገን የአይሁድ ወገን ካልሆነ ከዚህ በቀር ተመልሶ የመጣ የለምን? አለ።

ከዚህ ተአምርና ከጌታችን አነጋገር የምንማረው ምንድነው?

አንደኛ ጳምንት ለድኅነት ምክንያት ከሚሆኑ መሠረቶች አንዱ መሆኑን እንማራለን። እነዚያ ለምጻሞች መምህር ሆይ፣ እባክህ ራራልን ብለው መለመናቸው እርሱ ከፈቀደ ሊያድናቸው የሚችል መሆኑን እንዳመኑ ያመለክታል። ወደ ካህን ሄደው ራሳቸውን እንዲያሳዩ በታዘዙ ጊዜ ያለምንም ማወላወል መሄዳቸው እምነታቸውን ይመለከታል። ይሁን እንጂ በእዚህ በእምነታቸው ውስጥ ተግባርም ታክሎበታል። ወደካህን ሄዳችሁ ራሳችሁን አሳዩ ተብለው የታዘዙትን ትእዛዝ ባያከብሩ ኖሮ ባልዳትም ነበር።

ሁለተኛ ጌታ በዚህ ዓለም ላይ በነበረበት ዘመን ሁሉ ሕገ ኦሪትን እየፈጸመ የኖረ መሆኑን የሚያመለክተው በኦሪቱ ሕግ አንድ ለምጽ የያዘው ሰው ከለምጽ በሽታው የዳነ መሆኑ የሚረጋገጠው በካህን ምስክርነት ስለነበረ እነዚያን ዐሥር ለምጻሞች ሄዳችሁ ራሳችሁን ለካህን አሳዩ ማለቱ ነው (ዘሌ.ም. 14፡1-14፣ ገላ.ም. 4፡4)።

ሦስተኛ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ካዳናቸው ዐሥር ለምጻሞች መካከል እግዚአብሔርን ለማመስገን ተመልሶ የመጣው አንድ ብቻ በመሆኑ ቅሬታውን የገለጠው እግዚአብሔር ለሚያደርግልን ድርጊት ሁሉ ምስጋና ማቅረብ እንደሚገባን ሊያስተምረን ብሎ ነው።

የቢታንያው አልዓዛር ታሞሞ እጎቶቹ ማርያምና ማርታ መጥቶ እንዲረዱ ውሰው ወደ ጌታችን በላኩበት ጊዜ የእግዚአብሔር ልጅ በእርሱ እንዲከብርበት ለእግዚአብሔር ከብር ነው እንጂ ይህ ሕመም ለሞት አይደለም ብሎአል። የአልዓዛር መታመምም መልእክት ከመጣለት በኋላ ዘንድ እንጂ በፍጥነት ተነሥቶ አልሄደም። ይህንንም ማድረጉ የሚወድደውን አልዓዛርን ችላ በማለት፤ የእጎቶቹ ጭንቀት ሰይሰማው ቀርቶ ሳይሆን ለበለጠፍ ለተሻለ መለኮታዊ ዕቅድ ነው። ከፍተኛ ተአምር በማድረግ ብዙዎች እንዲያምኑና የደቀ መዛሙርቱም እምነት እንዲጠናከር ነው።

ወዳጆችን አልዓዛር አንቀላፍቶአል፤ እኔ ግን ከእንቅልፉ ላሰነሣው እሄዳለሁ ሲል የዚህ ዓለም ሞት በመጨረሻው ዘመን ለመነሣት እንደ እንቅልፍ መሆኑን ያመለክታል። እንዲሁም ሞት በዚያን ጊዜ ሰው ከሥጋዊ ስሜት የሚላቀቅበትና ነፍሱም በዚያን ጊዜ የምድራዊ ፍላጎት መሣሪያ ከመሆን የምታርፍበት ጊዜ በመሆኑ ምድራዊ ሞት አንድ የእንቅልፍ ዐይነት ነው። በመጨረሻው ዘመን ግን መንቃት አለ (ትንሣኤ መታን)። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሞትን እንቅልፍ ሲለው ይህ የመጀመሪያው ጊዜ አይደለም። የኢየሱስ ልጅ ተኝታለች እንጂ አልሞተችም ብሎአቸዋል (ሉቃ ፡፱: 31)።

ጌታችንም የአልዓዛር እጎቶችና ሌሎችም ሰዎች ሲያለቅሱ ባዩ ጊዜ አዘነና አለቀሰ። እዚህ ላይ የጌታችንን ሥጋዊና መለኮታዊ ባሕርይ እናስተውላለን። ምንም እንኳን ከሞተና ከተቀበረ አራት ቀናት ያለፈውን አልዓዛርን ከሞት የሚያስነሣው መሆኑን ቢያውቅ፤ በመለኮታዊ ኃይሉም ከሞት ሊያስነሣው እንደሚችል ምንም የሚያጠራጥር ነገር ባይኖር፤ በተወዳጅ ድንገተኛ ሞት ጊዜ ሊከሰት የሚችለውን ጥልቅ ስሜት በእርሱ ዘንድ እናያለን። ወዳጆችን አልዓዛር አንቀላፍቶአልና ሄጄ እስነሣለሁ ያለው ጌታችን የአልዓዛር እጎቶች ሲያለቅሱ ባዩ ጊዜ በመንፈሱ አዘነና አለቀሰ።

ወዴት ነው የቀበራችሁት የሚለው ጥያቄ ተራ ጥያቄ አልነበረም። ይህ ጥያቄ የሚያመለክተው አልዓዛር በሞተ ጊዜ ጌታችን በዚያ እንዳልነበረና የተቀበረበትን ቦታ እንዳላየውና እንደማያውቀው ሲሆን ይህም ከየርዳናስ ማዶ በነበረ ጊዜ ለደቀ መዛሙርቱ እኔ እዚያ ባለመሆኔ ስለ እናንተ ደስ ብሎችል ያለውን ለማረጋገጥ ነው። ከሞተና ከተቀበረ አራት ቀን ሆኖት የነበረ በመሆኑ በአይሁድ ዘንድ ትክክለኛ ተአምር መሆኑ ተረጋግጦአል።

ጌታችን አለቀሰ የሚለውን በምናንብበት ጊዜ የጌታችን ማልቀስ ሰብአዊ ባሕርዩን የሚያመለክት ነውን? ወይስ በጋጢአት ምክንያት በፍጡሩ ላይ በተፈረደው የሞት ፍርድ ምክንያት ለፍጡሩ በማዘን ነውን? ብለን መጠየቃችን አይቀርም። ወይስ ደግሞ ከአዘኑ ሰዎች ጋር የሐዘን ተካፋይነትን ለመግለጥ ይሆን? ከሚያለቅሱ ጋር አልቅሱ (ሮሜ: 12: 15)። ወይስ በእነዚህ ሁሉ ምክንያቶች ነው? ይህም ከሰዎች ጋር በችግራቸውና በሐዘናቸው ጊዜ እንድንተባበር ለእኛ ትምህርት ነው። ይህም ደግሞ የሰው ልጅ ተግባር

ነው። ይህን ስናደርግ በዳግማዊ አዳምነቱ ምሳሌ ስለሆነልን እርሱን እንመስለዋልን (1ኛ ዴፕ: 2: 21)።

ድንጋዩን አንሡ ብሎ በትእዛዙ መሠረት ድንጋዩን ካነሡ በኋላ ራሱን ወደ ላይ አቅንቶ አባት ሆይ ስለ ሰማኸኝ አመሰግንሃለሁ፤ ሁልጊዜም እንደምትሰማኝ ወውቃለሁ፤ ይህን የምለው እነዚህ በዙሪያ የቆሙት ሰዎች አንተ እንደላከኸኝ ያውቁ ዘንድ ነው። በዚህ አባባሉ ጌታችን ለሚያደርጋቸው ተአምራት ዋነኛው ምክንያት አይሁድ እርሱ ነቢያት የተናገሩለት የእግዚአብሔር ልጅ ክርስቶስ መሆኑን በተጨማሪ ማስረጃ ተረድተው በእርሱ እንዲያምኑ መሆኑን እንረዳለን። ተአምራቱንም የሚያደርገው በሥልጣኑ ስለነበረ ይህን አባባል ያረጋግጣል። የእግዚአብሔርም ልጅ ስለነበረ የእግዚአብሔር ከሃሊነትና ሌላም ለእግዚአብሔር የሆነ ነገር ሁሉ የእርሱም ነበር። እርሱ እንዳለው፡- የአብ የሆነው ሁሉ የእርሱም ነው (ዮሐ: 16: 15 እና ም: 17: 10)።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በአልዓዛር መቃብር አጠገብ መጸለዩ የተረጋገጠ ነው። ጸሎቱ ግን የልመና ጸሎት አልነበረም፤ ነገር ግን በደቀ መዛሙርቱና በሚሰሙት ሁሉ ፊት ያደረገው ከአብ ጋር እኩልነትን የሚገልጥበት ነበር (ዮሐ: 12: 30)። አልዓዛርንም ባስነሣ ጊዜ በሥልጣኑ አስነሣው እንጂ ያን ሥልጣን ከአብ አልጠየቀም።

የገሊላ አውራጃ ገዥ የነበረው የሄሮድስ አንቲፓስ ባለሟል የነበረ አንድ ሹም ልጁ በጠና ታሞበት ነበር። ይህ ሰው ስለ ጌታችን ሰምቶ ስለነበረ ልጁን እንደሚፈውስለት አምኖ ወደ ጌታችን መጣ። ቤቱም የሚገኘው በቅፍርናሆም ስለነበረ ልጁን እንዲፈውስለት ጌታችንን አጥብቆ ለመነው። ጌታችንም እናንተ መቼም ታምራትና ድንቅ ነገሮችን ካላያችሁ አታምኑም አለው። ልጁ የታመመበትም ሰው እባክህ ልጄ ሳይሞት ሄደህ ፈውስልኝ አለው። ይህ የጌታችን አባባል በዚያን ጊዜ የነበሩትን አይሁድን ለመውቀስ የተነገረ ነው። አይሁድ በነቢያት የተነገረለትን የእግዚአብሔርን ልጅ ክርስቶስን ከብዙ መቶ ዓመቶች ጀምረው ይጠባበቁ ነበር። የጌታችንን ሰማያዊ ትምህርት ቢለሙና የሚያደርጋቸውን ተአምራት ቢያዩም የበለጡ ተአምራትና ድንቅ ነገሮችን ለማየት ከመፈለግ በቀር በአዩትና በሰሙት የሚያምኑ በመሆናቸው ወቅሶ አቸዋል። የእርሱን ማንነት የሚገልጡትን ትምህርቶቹንና የሚያደርጋቸውን ተአምራት አይተውና ሰምተው አላመኑም። ልጅ የታመመበት ሹምም ወደ ቅፍርናሆም እንዲሄድለት ጌታችንን የሚወተውተው እዚያ ካልሄደ በቀር የሚፈውሰው ስላልመሰለው ነው። ጌታችን ግን ልጅህ ድኖአልና ሂድ አለው። አምኖ ሄደ፤ ልጁም ተፈወሰለት። በዚያን ጊዜ ያ ሰው ከነቤተሰቡ በጌታችን አመነ።

በሚያድግ ዘር ምሳሌ እንደተገለጠው የወንጌል ቃል በደኅና ሰው ልብ ውስጥ ከተዘራ መሬቱ ደኅና እስከሆነ ድረስ ሳይታወቅና ቀስ በቀስ በራሱ

መውጣቱና ማደጉ አይቀርም። ጸጋም በሰዎች ልብ ውስጥ መልካም ፍሬዎችን በማፍራት እያደገ መሄዱ አይቀርም።

ጌታችን ደቀ መዛሙርቱን ብርሃን በሆነው ትምህርቱ ይጠቀሙ ዘንድ አዘዛቸው። እነርሱንም የብርሃኑ መገኛ እንዲሆኑ ያደረጋቸው እናንተ የዓለም ብርሃን ናችሁ በማለት ነው። በዚህም ትምህርት ሌሎችን እንዲጠቅሙበት አዘዛቸው፤ ከእርሱ ያገኙትንም ትምህርት እንዳይሰውሩ ነገራቸው። ይህም ብርሃን ወደ መንግሥተ ሰማይ የሚወስደውን መንገድ የሚያሳይ መሆኑን አለበት። ብርሃኑም ሊደበቅ ስለማይችል በግልጽ ማስተማር ይኖርባቸዋል። ጌታችን የሰጣቸው መመሪያ ይህ እስከሆነ ድረስ እግዚአብሔር የሰጣቸውን የአስተሳሰብና የመንፈሳዊነት ችሎታቸውን ሳይቋጥቡ በማስተማር ሊጠቀሙበት ይገባል። ይህን ካደረጉ ጌታችንም ችሎታውን ይጨምራላቸዋል፤ ያሳድግላቸዋልም። እነርሱ ግን ያን የተሰጣቸውን ችሎታ ምንም የማይሠሩበት ከሆነ ያው የተሰጣቸው ችሎታ እንኳ ይወሰድባቸዋል እንጂ ሌላ አይጨመርላቸውም። ያላቸው እየመሰላቸው የሌላቸው ይሆናሉ። ስለዚህም ነው ጌታችን ላለው ሰው ተጨምሮ ይሰጠዋል፤ የሌለው ግን አለኝ ብሎ የሚያስበው እንኳ ይወሰድበታል ያለው (ሉቃ: 8: 18)።

ጥያቄዎች

1. ዘኪያስ የነበረበት ከተማ ማን ይባላል?
2. የዘኪያስ ሥራ ምን ነበር?
3. ዘኪያስ ምንን ይመኝ ነበር?
4. ምኞቱን እንዳይፈጽም ምን እንቅፋት አጋጠመው?
5. የተከሠተለትስ መላ ምንድነው?
6. ጌታችንን ከዘኪያስ ጋር እንዴት ተገናኘ?
7. ዘኪያስ ለጌታችን ምን አደረገለት?
8. ጌታችንን ከዘኪያስ ጋር ያዩት ሰዎች ምን አሉ?
9. ዘኪያስ ለጌታችን ምን ቃል ገባለት?
10. ጌታችንን ምን አለ?
11. እንድ የአሪት ሕግ መምህር ጌታችንን ምን አለው?
12. ጌታችን ምን መልስ ሰጠው?
13. ጌታችን ተከተለኝ ብሎ ያዘዘው ሰው ምን አለ?
14. ጌታችንን ምን መልስ ሰጠ?
15. ልከተለህ እፈልጋለሁ ያለው ሰው ምን አለ?
16. ጌታችንን ምን መልስ ሰጠው?

17. ሊከተለው የሚወድድ ሰው ምን መሆኑን አለበት ብሎ ነው ጌታችን የተናገረው?

18. ጌታችን አፍርበታለሁ ያለው በምን ዐይነቱ ሰው ነው?

19. ጌታችን ለምጻሞቹን ያገኘው የት ነው?

20. ለምጻሞቹ ጌታችንን ምን አሉት?

21. ጌታችን ለምጻሞቹን ምን አዘዛቸው?

22. ለምጻሞቹ በመንገድ ላይ ምን አጋጠማቸው?

23. ከለምጻሞቹ አንዱ ምን አደረገ?

24. በዚያን ጊዜ ጌታችን ምን አለ?

25. ያስ ለምጻም የወዴት አገር ሰው ነበር?

26. ጌታችንስ ለዚያ ለምጻም ምን አለው?

27. አልዓዛር የኖረበት ከተማ ስም ምን ይባላል?

28. አልዓዛር ሲታመም እኅቶቹ ምን አደረጉ?

29. የአልዓዛር እኅቶች ስም ማንና ማን ነበር?

30. አልዓዛር መታመሙን ሲሰማ ጌታችን ወዲያውኑ ፈጥኖ መጣን?

31. ጌታችን ወደ ቢታንያ ሲመጣ አልዓዛር ከሞተና ከተቀበረ ስንት ቀን ሆኖት ነበር?

32. አልዓዛር የሚነሣ መሆኑን ጌታችን ሲነግራት ማርታ ምን አለች?

33. ጌታችንስ ምን መለሰላት?

34. ከዚያ በኋላ እርስዋ ምን አለች?

35. ጌታችን ያለቀሰው ምን ባዩ ጊዜ ነው?

36. ጌታችን አልዓዛርን ያስነሣው እንደምን አድርጎ ነው?

37. ልጁ በጠና የታመመበት ሰው ማን ነበር?

38. ቤቱ ምን በሚባል ሰፈር ነበር?

39. ወደ ጌታችን መጥቶ ምንን ለመነው?

40. ጌታችንን ምን አለው?

41. በኋላስ ምን አደረገለት?

42. ሰውየውና ቤተሰቡ በጌታችን ያመኑት በምን ምክንያት ነው?

43. የሚያድግ ዘር ምሳሌ ተናገር።

44. ስለ ሰውር ምብራት ተናገር።

45. ቀራጮች በአይሁድ ዘንድ ለምን ይጠሉ ነበር?

46. ዘኪያስ በንስሐ መመለሱን የሚያመለክተው በምንድነው?

47. አራት የገሰሳ መሠረቶች ምን ምን ናቸው?
48. ጌታችን ልከተላህ ያለውን ሰው እንዲከተለው ያልፈቀደለት በምን ምክንያት ነው?
49. እግዚአብሔርን ማመስገን እንደሚገባን ለማመልከት ጌታችን ከሌ ምጽ በሽታ ስለፈወሳቸው ሰዎች ምን አለ?
50. ጌታችን በማልቀሱ በሐሳባችን የሚመጡት ጥያቄዎች ምን ምን ናቸው?

ምዕራፍ 4

ቤተ ክርስቲያን

የቤተ ክርስቲያን አገልግሎት

እንደየአገልግሎቱ ዐይነት የቤተ ክርስቲያን አገልግሎት የሚካሄደው በኤጲስ ቆጶሳት፣ በቀሳውስት፣ በዲያቆናት፣ በመዘመራንና በሌላውም ሕዝብ ክርስቲያን ነው። ጌታችን ከማረጉ በፊት ለደቀ መዛሙርቱ፣ «ወደ ዓለም ሁሉ ሂዱና በአብ፣ በወለድ፣ በመንፈስ ቅዱስ ስም እያጠመቃችኋቸው የእኔ ደቀ መዛሙርት አድርጉአቸው» ብሎ ባዘዛቸው መሠረት እነርሱ የማስተማሩን ተግባር ተፈጥሮ ተረክበዋል (ማቴ. ም. 28፡19)።

ከዚያም በኋላ ደቀ መዛሙርቱ የቤተ ክርስቲያንን አገልግሎት ሁሉ ብቻውን በጎላፊነት ይዘው በሚያካሂድበት ጊዜ የክርስቶስ ተከታዮች እየበዙ በመሄዳቸው ብቻቸውን ሊቋቋሙት የማይችሉት ሆነዋል። የጸሎቱን፣ የማስተማሩንና የሰብአዊ አገልግሎቱን ሥራ አጣመረው በሚሠሩበት ጊዜ ለማስተማር ተግባራቸው በቂ ጊዜ ያላገኙ ከመሆናቸውም በላይ ከተገልጋዮቹ የቅርብ ስሜት ተሰማ። ስለዚህ ደቀ መዛሙርቱ ምእመናንን ስብስበው እኛ በጸሎትና በማስተማር አገልግሎት ላይ ብቻ እንድናተኩር ሌላውን ተግባር የሚያከናውኑ ዲያቆናትን ምረጡ ብለው ሰባት ዲያቆናትን አስመርጠዋል (ዮሐ. ሥ. ም. 6)። ከተመረጡትም መካከል እስጢፋኖስና ፊልጶስ ይገኙ ባቸዋል።

የቤተ ክርስቲያንን አገልግሎት ክፍፍል በተመለከተ የሐዋርያት ትምህርት በሆነው በመጽሐፈ ዲድሰቅልያ መቅድም ላይ ተዘርዝሮአል። በእርግጥ ቤተ ክርስቲያን እየተስፋፋች በሄደች ጊዜ ለየዘመኑና ለየሁኔታው አስፈላጊ የሆኑትን አገልግሎቶች እያከለከለች በሆነች አገልግሎቶቿን ስታበረክት ኖራለች። ይህም ከክርስቶስ በተሰጣት ሥልጣን መሠረት ነው።

የዲድሰቅልያውን ክፍፍል ቀጥለን እንመልከት፡-

ኤጲስ ቆጶሱ፡-

- መበለቶችንና ችግሮችን ይረዳል፤
- ለሙት ልጆች እንክብካቤ ያደርጋል፤
- ለሀብታሞች አያዳላም፤
- ቀሳውስትንና ዲያቆናትን ይሾማል፤
- ለምእመናን መንፈሳዊ ጥበቃ ያደርጋል።
- ያልወደቁትን ያጸናል፤
- ሁሉም ይድኑ ዘንድ ይተጋል፤
- ያለመታከት የምእመናንን ሁኔታ ዘወትር ይከታተላል፤
- ዘወትር ይጸልይላቸዋል፤
- እንደ አባትነቱ ያፈቅራቸዋል፤
- ያዘኑትን ያጽናናል፤
- የተጣሉትን ያስታርቃል፤
- በስብሰባ ጊዜ ለሀብታሙና ለድካሙ እኩል አስተያየት ይኖረዋል እንጂ ከአንዱ ሌላውን አያስበልጥም።

ቀሳውስት - (መምህራንም ይባላሉ)

- ሥራቸው ሕዝብን ማስተማር ነው፤
- ማጥመቅ
- መቀደስ
- መባረክ
- ከምሥጢረ ክህነት በቀር የሌሎችን ምሥጢራት ሥርዓት ሁሉ መፈጸምና ሌሎችም የጸሎተ ሥርዓቶችን መምራት የቀሳውስት ተግባሮች ናቸው።

ዲያቆናት

- ኤጲስ ቆጶሱን ያገለግላሉ፤
- ችግሮችን ይጎብኛሉ፤
- የችግሮችን ሁኔታ ለኤጲስ ቆጶሱ ያቀርባሉ፤
- ሐሳቦችንና አስተያየቶችን ለኤጲስ ቆጶሱ ያቀርባሉ፤

- እንደ አባትነቱ፤ እንደ ኤጲስ ቆጶስነቱና እንደ መምህርነቱ ለእርሱ ታዛዥች በመሆን ትእዛዙን ይፈጽማሉ።

- የቤተ ክርስቲያንን ሥርዓት ያስጠብቃሉ።

መዘምራት

እዚህ ላይ በመዘምራት ተራ ውስጥ የሚጠቃለሉት በቅኔ ማገሌትና በሌሊት ሰዓታት ለእግዚአብሔር ምስጋናና ልመና የሚያቀርቡት የቤተ ክርስቲያን አገልጋዮች ናቸው።

የእነርሱም አገልግሎት የቤተ ክርስቲያኒቱን መንፈሳዊ አገልግሎት የተሟላና የተትረፈረፈ ያደርገዋል።

በዲድስቅልያው ያልተጠቀሱ ሌሎች

ዐቃቢ ወይም ዐቃቢት:- የመሥዋዕትን ስንዴ ፈጭቶ ወይም ፈጭታ የሚያዘጋጅ ወይም የምታዘጋጅ ነው ወይም ነች።

እንጨት ፈላጭ:- ወይም ቀራፊ ለመሥዋዕት ማዘጋጃ እንጨትን በመፍለጥ የሚያገለግል ነው።

ከነዚህም ሌላ ዲድስቅልያው ንፍቅ ዲያቆናት (ረዳቶች) ፣ አናጉን ስጢሳውያን (አንባቢዎች)፣ በር ከፋቾች፣ የቤተ እግዚአብሔርን ጽዳት ጠባቂዎች የሚላቸው አሉ።

ይሁን እንጂ ቤተ ክርስቲያን ከጌታችን ከመድኃኒታችን ከኢየሱስ ክርስቶስ በተሰጣት ሥልጣን መሠረት የአገልጋዮቹን እርከንና የአገልግሎቱን ዐይነት እንደጊዜውና እንደ አስፈላጊነቱ እየወሰነች ስትሠራበት ኖራለች፤ ወደፊትም ትኖራለች።

የቤተ ክርስቲያን ቅዱሳን

ወንጌላዊው ቅዱስ ማርቆስ:- ቅዱስ ማርቆስ ጌታችን ከመረጣቸው ከሰባ አርድእት አንዱ ነበር። መጽሐፍ እንደሚለው የቀድሞ ስሙ ዮሐንስ ነበር። ሐዋርያው ቅዱስ ጴጥሮስ በመልአክ አማካይነት ከእስር ቤት ወጥቶ ወደ ልቡናው ከተመለሰ በኋላ ብዙ ሰዎች በአንድነት ተሰብስበው ወደሚጸልዩበት ወደ ማርያም ቤት ሄደ። ማርያም ማርቆስ የተባለው የዮሐንስ እናት ነበረች (ዮሐ: 12:12)።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ደቀ መዛሙርቱን:- «በከተማ ወደሚኖረው ወደ እንትና ቤት ሂዱና መምህር ጊዜዬ ቀርቦአልና ከደቀ መዛሙርቱ ጋር የፋሲካን ራት የምበላው በአንተ ቤት ነው ይላል» ብሎ የላካቸው ወደ ማርቆስ ነው ይባላል። በዚህ ዐይነት ቤት ፋሲካ የተበላበት፣ የመጀመሪያው ቤት ክርስቲያን፣ ከጌታችን ሞት በኋላ የተደበቁበት፣ እንዲሁም በሰገነቱ ላይ ሆነው መንፈስ ቅዱስ በእነርሱ ላይ የወረደበት የማርቆስ እናት ቤት ነው ማለት ነው።

ይህ ወንጌላዊ የተወለደው በሰሜን አፍሪካ ከአምስቱ የምዕራብ ከተሞች አንድዋ በሆነችው ቤተርናፖሊስ ነው። አባቱ አርስጦፖሊስ፣ እያቱ ማርያም ይባሉ ነበር። እነርሱም በሰሜን አፍሪካ የሚኖሩ እስራኤላውያን ነበሩ። ልጃቸውንም የግሪክንና የዕብራይስጥን ሥነ ጽሑፍ አስተምረው አሳድገውት ነበር። ማርቆስ የተባለው ወላጆቹ ወደ ኢየሩሳሌም ከመጡ በኋላ ነው። የሐዋርያው የቅዱስ ጴጥሮስ ሚስት የአርስጦፖሊስ የአጉት ልጅ ነበረች። ማርቆስም ወደ ሐዋርያው ቅዱስ ጴጥሮስ ቤት ብዙ ጊዜ ይመላለስ ነበር። የክርስትናንም ትምህርት የተማረው ከሐዋርያው ከቅዱስ ጴጥሮስ ነው።

አንድ ጊዜ አርስጦፖሊስና ልጁ ማርቆስ ወደ አንድ ቦታ ይሄዱ ነበር። አንድ ወንድና አንዲት ሴት አንበሳ እያንሩ ወጡባቸው። አባትየው ፈርቶ ለሞት እንደተቃረበ እርግጠኛ የሆነ መሰለው። ልጁ ሸሽቶ ራሱን እንዲያድን የመንገር የወላጅነት ስሜቱ ገፋፋው። ቅዱስ ማርቆስ ግን እኔ የማምንበት ክርስቶስ ከእነርሱ ያድነናልና አይዘህ አባቴ ሆኑ አትፍራ ብሎ አበረታታው። አንበሶቹ ወደ እነርሱ በተቃረቡ ጊዜ የሕያው እግዚአብሔር ልጅ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሥጋችሁ ተቈራርጦና ተሰነጣጥቃችሁ ትወድቁ ዘንድ ያዝዛችኋል ብሎ ጮኸ። እነርሱም ተሰነጣጥቀው ወድቀው ሞቱ። አባትየው ተገርሞ ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ አስተምረኝ አለው። ማርቆስም አባቱን አስተምሮ በኢየሱስ ክርስቶስ እንዲያምን አደረገው፤ ከዚያም አጠመቀው።

ከጌታችን ዕርገት በኋላ ቅዱስ ጳውሎስና ቅዱስ በርናባስ ለወንጌል ትምህርት ወደ አንዶኪያ፣ ወደ ሴሌውቅያ፣ ወደ ቆጵሮስ፣ ወደ ሰላሚስና በጽንፍልያ ወደምትገኘው ጳርጌን ቅዱስ ማርቆስን ይዘውት ከሄዱ በኋላ ትቶአቸው ወደ ኢየሩሳሌም ተመለሰ። ከኢየሩሳሌም ጉባኤ በኋላ በርናባስ ወደ ቆጵሮስ ይዞት ሄዷል።

ቅዱስ በርናባስ ካረፈ በኋላ በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ትእዛዝ ቅዱስ ማርቆስ ወደ አፍሪካ ሄደ። በአፍሪካ አገሮችም ብዙዎችን በክርስቶስ እንዲያምኑ አድርጓቸዋል። ከዚያም በኋላ በ61 ዓ.ም ወደ አስክንድርያ ሄዷል። ወደ አስክንድርያ ከተማ ሲገባ ጫማው ተበጠሰበት። በከተማው መግቢያ አንድ አንድናስ የተባለ ጫማ ሰፊ ነበር። ማርቆስም የተበጠሰውን ጫማ እንዲሰፋለት ወደ አንድናስ ወሰደው። አንድናስ ጫማውን ሲሰፋ ሳለ መርፈው እጁን ወግቶ ስላሳመመው አንዱ አምላክ ብሎ ጮኸ። ማርቆስም አምላክን ታውቃላችሁን? ብሎ ጠየቀው። አንድናስም አናውቀውም፤ ነገር ግን ሳናውቀው ስሙን እንጠራለን አለው። ማርቆስ በዐፈሩ ላይ እንትፍ ብሎ በአንድናስ የተወጋ ጣት ላይ ሲያደርግለት ወዲያው ዳነለት። ከዚያም ከፍጥረት ጀምሮ እስከ ጌታችን ወደዚህ ዓለም መምጣት ድረስ በዝርዝር ገለጻ አደረገለት። አንድናስም ቅዱስ ማርቆስን ወደ ቤቱ ጋብዞት ልጆቹን አቀረበለትና ሁሉንም አስተምሮ በአብ፣ በወልድ፣ በመንፈስ ቅዱስ ስም አጠመቃቸው።

በቅዱስ ማርቆስ ማስተማር ምክንያት በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ያመኑት ምእመናን መብዛታቸውን የከተማው ኑዋሪዎች በሰሙ ጊዜ ቅዱስ

ማርቆስን ሊገድሉት በጥበቅ ይፈልጉት ጀመር። ቅዱስ ማርቆስ ግን አንድኛውን ኤጲስ ቆጶስ አድርጎ ከእርሱም ጋር ሦስት ቀላውስትንና ሰባት ዲያቆናትን ከሾመ በኋላ ወደ አምስቱ የምዕራብ ግብጽ ከተሞች ሄደ ወንጌልን እያስተማረ ኤጲስ ቆጶሳትን፣ ቀላውስትንና ዲያቆናትን እየሾመ ለሁለት ዓመቶች ቆየ።

ከሁለት ዓመት በኋላ ወደ እስክንድርያ ሲመለስ ምእመናን በዝተውና ቤተ ክርስቲያን ተሠርቶላቸው አገኘ። ሚያዝያ 29 ቀን 68 ዓ.ም የትንሣኤን በዓል ሲያከብር ሳለ ጣዖት አምላኪዎቹም እንደ አጋጣሚ የሃይማኖት በዓላቸውን የሚያከብሩበት ቀን ነበር። ከመስገጃ በታቸው ወጥተው ቅዱስ ማርቆስ ወደነበረበት ቦታ ሄዱ። ከዚያም የቅዱስ ማርቆስን አንገት በገመድ አስረው በመጉተት በፊውን ጉትቱት እያሉ ይጮኹ ነበር። ሥጋው ተቈራረጠ፤ ደሙም በከተማው መንገዶች ፈሰሰ። ከዚያም በኋላ ወደ ማታ ጊዜ ወደ እስር ቤት ውስጥ አስገቡት። በዚያች ሌሊት የእግዚአብሔር መልአክ ተገልጦለት የእግዚአብሔር ባሪያ ማርቆስ ሆይ፣ ስምህ በሕይወት መዝገብ ውስጥ ስለተመዘገበና ከቅዱሳን ጋር ስለተቆጠርህ ደስ ይበልህ ብሎት ሄደ። ፒታችንም ተገልጦለት ስላምታ ስለሰጠው ነፍሱ ተደስተች።

በሚቀጥለው ቀን ማለት ሚያዝያ 30 ቀን ከእስር ቤት አስወጥተው እንደገና በከተማው መንገዶች ነፍሱን እስከሰጠበት ጊዜ ድረስ ጉተቱት። ሥጋውን ለማቃጠል እሳት ባነደዱ ጊዜ የመሬት መናወጥ፣ ነጉድጓድ፣ መብረቅና ከባድ ዝናብ ወረደ። ጣዖት አምላኪዎቹም ደንግጠው ሸሹ። ምእመናን የተቀደሰ ሥጋውን ወደ ቤተ ክርስቲያን ወስደው ከጸለዩበት፣ ከከፈኑትና በሣጥን ውስጥ ካደረጉት በኋላ በቤተ ክርስቲያኑ በድብቅ ቦታ አስቀመጡት። (የሚያዝያ 30 ቀን ስንክሳር)።

ወንጌላዊው ቅዱስ ሉቃስ፡- ቅዱስ ሉቃስ የተወለደው በአንጾኪያ ነው። ጌታችን መርጦ ለማስተማር ከሳካቸው ከሰባ መልእክተኞች አንዱ ነው (ሉቃ 1፡10፡1-12)። የሕክምና ትምህርትና የስዕል መሳል መያ እንደነበረው ይነገራል። ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ ሐኪሙ ሉቃስ ይለዋል (ቆላ 2፡14)። ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ ባደረጋቸው ብዙ ጉዞዎች አብሮት ሄደል። የሐዋርያት የቅዱስ ጴጥሮስንና የቅዱስ ጳውሎስን ታሪክ በሐዋርያት ሥራ መጽሐፉ ውስጥ በመጻፉ ብዙ ጊዜ ከእነርሱ ጋር እንደነበረ ይታመናል። ቅዱስ ጴጥሮስና ቅዱስ ጳውሎስ ከዚህ ዓለም በሞት ከተለዩ በኋላ ቅዱስ ሉቃስ በሮማ አካባቢ ወንጌል ማስተማሩን ቀጠለ። አይሁድና ጣዖት አምላኪዎች በአንድነት ተስማምተው ጠንቋይ ስለሆነ በጥንቂቃ ሥራው ብዙዎችን ወደሚያስተምረው ትምህርት ሰቦአቸዋል ብለው በንገጉሡ በኔሮን ዘንድ ከሰሱት። ንጉሡም ቅዱስ ሉቃስ እንዲጠራ አዘዘ። ቅዱስ ሉቃስ የተጠራበትን ምክንያት በተረዳ ጊዜ መጻሕፍቱን ሁሉ ለአንድ ዓሣ አጥማጅ አስረከበው። እነዚህን መጻሕፍት ደገና አድርገህ ጠብቃቸው፤ እነርሱም የእግዚአብሔርን መንገድ ያሳዩሃል አለው። በኔሮን ፊት በቆመ ጊዜ ንጉሡ፡- «እስከ መቼ ድረስ ሰዎችን ታሳስታለህ» ብሎ ጠየቀው። ቅዱስ ሉቃስም፡- «እኔ የልዑል እግዚአብሔር

ልጅ የኢየሱስ ክርስቶስ መልእክተኛ ነኝ እንጂ ጠንቋይ አይደለሁም ብሎ መልስ ሰጠው። ስታስተምር የነበረችውን ቀኝ እጇን ቀረጡ ብሎ ንጉሡ አዘዘ። ቅዱስ ሉቃስም እኛ ከዚህ ዓለም ተሰናብቶ የመሄድ ሞትን አንጠላም፤ የጌታዬንም ገይል ታውቅ ዘንድ ብሎ የተቈረጠውን እጇን መልሶ በዐቃው አስቀመጠውና እንደ ጤነኛ እጅ ሆነ። ከዚያም በኋላ እንደገና አነሣውና አሳየው። በዚያ የነበሩ ሰዎች ተገረሙ። በዚህ ጊዜ ሚኒስትሩና ሚስቱ አመኑ። እንዲሁም ሁለት መቶ ሰባ የሚሆኑ ሰዎች አመኑ። ንጉሡ ግን ከቅዱስ ሉቃስ ጋር የሁላቸውም ራሶች እንዲቈረጡ አዘዘ። በዚህ ዐይነት ሁላቸውም የሰማዕ ትነትን አክሊል ተቀዳጁ። የቅዱስ ሉቃስ አስከሬን በጆንያ ውስጥ ወደ ባሕር እንዲጣል ተደረገ። በእግዚአብሔር ዝግጅት ማዕበሉ ወደ አንድ ደሴት ወረወረው። አንድ ምእመን አግኝቶ በመከፈን ቀበረው።

ቅዱስ ሉቃስ በስሙ የሚጠራውን ወንጌልና የሐዋርያትን ሥራ ጽፎአል (የጥቅምት 22 ቀን ስንክሳር)።

ቅዱስ ፍሬምናጦስ፡- የክርስትና ትምህርት ወደ ኢትዮጵያ መጀመሪያ የገባው በሐዋርያት ሥራ ምዕራፍ 8 ላይ በተገለጠው መሠረት ሐዋርያት ከሾሙአቸው ከሰባቱ ዲያቆናት አንዱ በሆነው በፊልጶስ አስተማሪነትና በንግሥት ሕንዶኬ ጀንደረባ አመካይነት መሆኑ ባይካድም ለኢትዮጵያ የመጀመሪያ ጳጳስ የተሾመላት ግን በ330 ዓ.ም ነው። የዚህም አባባል ዝርዝር ታሪክ እንደሚከተለው ነው።

በታሪኩ መሠረት ሚሮጵዮስ የተባለ አንድ ነጋዴ በጀልባ ከጢሮስ ወደ ሕንድ ይጓዝ ነበር። ከእርሱም ጋር ፍሬምናጦስና ኤጲስዮስ የሚባሉ ሁለት ወጣቶች ነበሩ። በጉዞአቸውም ወደ ኢትዮጵያ የባሕር ወደብ ደረሱና ጥቂት ዐርፈው አገር ለመጉብኘት በማሰብ ጀልባቸውን አቆሙ። በዚህ ጊዜ የአካባቢው ነዋሪዎች እደጋ ጥለው ሚሮጵዮስንና የጀልባዬቱን ቀዛራዎች በመግደል ዕቃቸውን ዘረፉ። ፍሬ ምናጦስና ኤጲስዮስ በአንድ ዛፍ ሥር ተጠግተው እግዚአብሔር ከአደጋው እንዲያድናቸው ሲጸልዩ አደጋ ጣዖቹ አገኙአቸውና ያዙአቸው። እነርሱንም በአክሱም ለነበረው ንጉሥ እንደ ሰጠታ አድርገው ሰጡአቸው። በዚያን ጊዜ የነበረው ንጉሥ የአብርሃና የአጽብሃ አባት አይዛና ነበር። እነዚህ ሁለት ወጣቶች በዚያን ጊዜ ከነበረው አብዛኛው ሕዝብ ጋር በማንጸጸር የተማሩ ሆነው ስለተገኙ በቤተ መንግሥቱ ተወዳጅነትና ታማኝነትን እያገኙ ሄዱ። በዚህም ምክንያት ንጉሡ ፍሬምናጦስን ዐቃቤ ንዋይ፣ ኤጲስዮስን ጋሻ ዣግራ አድርጎ ሾማቸው።

ንጉሡ ሊሞት በተቃረበ ጊዜ ልጆቹ ገና ለአካለ መጠን ያልደረሱ ስለነበረ መንግሥቱን ንግሥቲቱ በሞግዚትነት እንድትይዝ ከተናዘዘ በኋላ ሁለቱን ሰርያውያን ምርኮኞች በነጻ ለቀቃቸው። ንግሥቲቱ ግን ልጆችዋ እስኪያድጉ ድረስ በምክር እንዲረዱት ስለለመነቸቸው ወደሀገራቸው ሳይሄዱ ቆዩ። የንጉሡ ልጆች አካለ መጠን ደርሰው የአባታቸውን መንግሥት በተረከቡ ጊዜ ኤጲስዮስ ወደ ሀገሩ ተመልሶ ሄደ፤ ፍሬምናጦስ ግን ስለ ጽጵስና

ጉዳይ ገለጸለት። ቅዱስ አትናቴዎስም ጉዳዩን በሰማ ጊዜ በጣም ደስ ተሰኘ። የኢትዮጵያን ባህልና ቋንቋ የሚያውቅ ከእርሱ የተሻለ ሰው እንደማይኖር ስለተገነዘበ ቅዱስ አትናቴዎስ ፍሬምናጦስን የመጀመሪያ የኢትዮጵያ ሌሊስ ቆጶስ እንዲሆን ቀብቶ ሾመው። ወደ ኢትዮጵያም በተመለሰ ጊዜ በሀገሪቱ በመላ የክርስትናን ትምህርት ማስፋፋት ጀመረ። በሰፊው ለማስተማርና የምሥጢራት ቤተ ክርስቲያንን አገልግሎት ለማከናወን እንዲቻል ቀሳው ስትንና ዲያቆናትን ሾመ። እስከ እርሱ ድረስ ያልተተረጉሙ ቅዱሳት መጻሕፍትን ወደ ግዕዝ የተረጉሙ እርሱ ነው። ፍሬምናጦስ በኢትዮጵያችን አባ ሰላማ ከሣቴ ብርሃን ይባላል። ይህም ለተግባሩ ተሰማሚ የሆነ ስም ነው።

በዚህ ዐይነት ሐዋርያዊ አገልግሎቱን በትጋት ሲያበረክትና ብዙዎችንም ወደ ክርስትናው እምነት ሲመልስ ከቂየ በኋላ ዐረፈ። ዕረፍቱም በሐምሌ 26 ቀን ነው።

ቅዱስ ቴዎዶሮስ ዘዕንቄራ (አንካራ) :- በዛሬው አጠራር አንካራ በምትባለው በዕንቄራ የተሾመ ሊቀ ጳጳሳት ነበረ፤ በመጀመሪያ የንስጥርስ ደጋፊ እንደ ነበረ ይነገራል። በኋላ ግን ከቅዱስ ቄርሎስ ጋር ተባብሮ በ431 ዓ.ም በኤፌሶን በተደረገው ዓለም ዐቀፍ ጉባኤ ላይ ከንስጥርስ ቀንደኛ ተቃዋሚዎች አንዱ ሆኖአል።

ስለዚህም ንስጥርሳውያን በ432 ዓ.ም. በተርሴስ ላይ ባደረጉት ጉባኤ ተወገዙ ነበር።

ቅዱስ ቴዎዶሮስ ብዙ መጻሕፍትን ጽፎአል፤ ከጽሊፎቹ መካከል፡- (1ኛ) ስለ ንስጥርስ ትምህርት መቃወሚያ ነበር፤ ግን ሁሉም ጠፍተዋል። (2ኛ) በኒቅያ ጸሎተ ሃይማኖት ላይ ያዘጋጀው ትርጓሜ ነው።

(3ኛ) የተለያዩ ስብከቶች ሲሆኑ ከእነዚህ አንዱ በኤፌሶን ጉባኤ የተነበበ ስለ ልደት (7ኛ) የተናገረው ዝነኛ ጽሑፉ ነው። ስለ ቅዱስ ጊዮርጊስ ስማዕትነትና ተለምራዊነትም ጽፎአል። ቅዱስ ቴዎዶሮስ ከጻፋቸው ድርሰትና አጫጭር የሆኑ አራት ክፍሎች በመጽሐፈ ሃይማኖት አበው ተጽፈው ይገኛሉ።

ቅዱስ ቴዎዶሮስ በ445 ዓ.ም ዓ.ም ዐርፎአል፤ የዕረፍቱ መታሰቢያም ግንቦት 18 ቀን እ.አ.አ) ነው።

ቅዱስ ሳዊርስ የአንጾኪያ ሊቀ ጳጳሳት:- የቅዱስ ሳዊርስ እያት ሳዊርስ ይባል ነበር። እርሱም «የልጅህ ልጅ ኦርቶዶክሳዊነትን ያጠናከራል፤ እርሱም በአንቱ ስም የይጠራል» የሚል ራእይ አየ። እግዚአብሔር ለልጁ ወንድ ልጅ በሰጠው ጊዜ ስሙን ሳዊርስ ብሎ ሰየመው። እርሱም የግሪኮችን ጥበብና የቤተ ክርስቲያንን ትምህርት ተማረ።

አንድ ጊዜ ከከተማ ወጥቶ ሲሄድ አንድ ባሕታዊ ከዋሻው ወጥቶ እንዲህ ሲል ሙከ ብሎ ተናገረው፡- «ኦርቶዶክሳዊ መምህርና የአንጾኪያ ፓትርያርክ

ሳዊርስ ሆይ፡ እንኳን ደገና መጣህ።» ሳዊርስም ከዚያ በፊት የማያውቀው ሰው ስሙን ጠርቶና ወደፊት ስለሚሆነው ጉዳይ ገልጾ በመናገሩ ተነገረው። ሳዊርስም በመንፈሳዊ ትሩፋት እያደገ ሄደ። በርማኖስ ገዳምም መነኩስ። በጽድቅ ሥራውና በብሕትናውም ቀጠለ። የአንጾኪያው ፓትርያርክ በሞት በተለየ ጊዜ ጳጳሳት እርሱን ለመሾም ተሰማምተው ሾሙት። ይህም የሆነው በ512 ዓ.ም ነው። የትምህርቱም ብርሃን ለአንጾኪያ ብቻ ሳይሆን ለዓለም በመላ ተዳረሰ። ከዚያም ብዙ ሳይቆይ ንጉሥ አንስጣሰዮስ ሞተ። በእርሱም ቦታ የኪልቄዶን ትምህርት ተከታይ የነበረው ንጉሥ ዩስጢኒያኖስ ተተካ። እርሱም ፓትርያርኩን ሳዊርስን አስጠርቶ በእምነቱ እንዲሸነፍለት ተጽዕኖ ማድረግ ጀመረ። ሳዊርስ ግን አልተቀበለውም። በዚህ ጊዜ ንጉሡ በፓትርያርኩ ላይ ሃይለኛ ቁጣ ተቈጣ። ፓትርያርኩ ያለምንም ፍርሃት እምቢ ተኝነኩን ቀጠለ። ስለዚህ እንዲገደል ትእዛዝ አስተላለፈ። ኦርቶዶክሳዊት የነበረችውና ታኦዶራ ትባል የነበረችው የንጉሡ ሚስት ንጉሡ በፓትርያርኩ ላይ ያሳለፈውን ውሳኔ በሰማች ጊዜ ከንጉሡ ፊት ዞር እንዲል ማለት እንዲሸነፍ ነፍሱን እንዲለድን መከረችው። እርሱ ግን ለትከክለኛው እምነት ለመሞት ዝግጁ ነኝ በማለት ሐሳብዋን አልተቀበለም። እግዚአብሔርን የሚወድ ድዱ ወንድሞችና ንግሥቲቱ በጣም ስለ ጨቀጩት እርሱና ሌሎች ወንድሞች ሆነው በመውጣት ወደ ግብጽ አመሩ። ንጉሡ ግን ፈልጎ ባጣው ጊዜ ወታደርና ሌሎችም ሰዎች እንዲከታተሉት ልኮ ምንም እንኳ በቅርባቸው ቢሆኑ እግዚአብሔር ከእነርሱ ስለ ሰወራቸው ሊያቸክቸው አልቻሉም።

ወደ ግብጽም በደረሱ ጊዜ ከአንዱ ቦታ ወደ ሌላ ቦታና ከአንዱ ገዳም ወደ ሌላ ገዳም መንከራተት ጀመረ። እግዚአብሔርም በእርሱ አማካይነት ብዙ ተአምራትን ያደርግ ነበር።

ከዕለታት አንድ ቀን በናትሩን ሸለቆ ሸሂት ወደሚባል ምድረ በዳ ሄዶ የተራ መነኩሴ ልብስ በመልበስ ወደ አንድ ቤተ ክርስቲያን እንግዳ መስሎ ገባ። እዚያም አስደናቂ ተአምር ተደረገ። ካህኑ ቍርባኙን በመንበሩ ላይ አስቀምጦ ዕጣን ለማጠን በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ዞረ። መልእክቶችና ወንጌል ከተነበቡ በኋላ ካህኑ ማጎፈዱን ቢገልጥ ቍርባኙን በጻሕሉ ላይ ሊያገኘው አልቻለም። በዚህ ጊዜ በጣም አዘነና አለቀሰ። ወደ ጸሎተኞቹ ዞር ብሎ መንድሞች ሆይ ቍርባኙን በጻሕሉ ላይ አላገኘሁትም። ይህንን በእኔ ኃጢአት ይሁን ወይም በእኛን ታጢአት ሊገባኝ አልቻለም። በዚህም ምክንያት ጸሎተኞቹ አለቀሱ። በዚያ ወቅት የእግዚአብሔር መልእክ ተገልጦለት እንዲህ አለው፡- «ይህ የሆነው በአንተ ወይም በጸሎተኞቹ ኃጢአት ምክንያት ሳይሆን ፓትርያርክ እያለ አንተ ቍርባኙን በማንግትህ ነው» አለው። ካህኑም «ጌታዬ ሆይ፡ ወዴት ነው እርሱ ብሎ ጠየቀ። መልእኩም ሳዊርስ ያለበትን አቅጣጫ አመለከተው። ቅዱስ ሳዊርስ በቤተ ክርስቲያኒቱ ውስጥ ወደ አንድ ጥግ ተቀምጦ ነበር። ካህኑም በጸጋ ሊያውቀው ቻለ። ፓትርያርኩን በታላቅ አክብሮት ወደ መቅደስ ውስጥ ከአስገቡት በኋላ ቅዳሴውን እንዲቀጥል ካህኑን

አዘዘው። አሁን ካህኑ ወደመቅደስ ውስጥ ሲገባ ቀርቦትን በቦታው አገኘው። እግዚአብሔርን አመሰግኑ፤ ቅዱስ ስሙንም አከበሩ።

ቅዱስ ሳቂሮስ ከዚያ ወጥቶ ሰኻ ወደምትባል ከተማ በመምጣት ዱራታኦስ ተብሎ በሚጠራ አንድ አለቃ ቤት ውስጥ ኖረ። እስከ ገልፈተ ሞቱ ድረስም የኖረው እዚያው ነው (የጥቅምት 2 ቀንና የጥር 14 ቀን ስንክሳር)።

አባ ሕርያቆስ፡- ኢትዮጵያዊው ቅዱስ ያፌድ በተነሣበት በ6ኛው ምእት ዓመት መጀመሪያ ላይ የነበረ አባት ነው። ሀገሩ በግብጽ ውስጥ የምትገኝ ብህንስ የምትባል አካባቢ ነች። በሌላም አጠራር መቼት ትባላለች። ብዙ ትምህርት አልነበረውም፤ ነገር ግን ፍጹም ግብረገብ የሆነ መንፈሳዊ አባት ነበረ። ታላቅ ግብረ ገብ ከመሆኑም የተነሣ በብህንሳ ገዳም የብዙ መንክሳት አበ-ምኔት ሆኖ ተሾሞ ነበር።

አባ ሕርያቆስ ግብረ ገብ በመሆኑ ገዳማዊ ሥረዓት እንዲጠበቅ አጥብቆ ይቈጣጠር ስለነበር መንክሳቱ ይጠሉት ነበር። ያልተማረ በመሆኑም ይንቁት ነበር። ይሁን እንጂ እንደ ጠሉኝ ልጥላቸው፤ እንደ ናቂኝም ልናቃቸው ሳይል በፍቅርና በትሕትና ሆኖ ይመክራቸው ነበር።

ከዕለታት አንድ ቀን ተሰብስበው ከአበ -ምኔትነቱ ለመሻር ተማከቡ። ለዚህም በቂ ምክንያት ማግኘት አስፈላጊ ስለነበረ ቀድሶ እንዲያቋርባቸው ወሰኑ። እርሱን ከሹመቱ ለመሻር ቀድሶ እንዲያቋርባቸው የተወሰነበት ምክንያትም ከላይ እንደተጠቀሰው በቂ ትምህርት ስላልነበረው ነው። መቀደስ ካልቻለ ወይም አስተካክሎ ካልቀደሰ ያልተማረ ሰው ሊመራን አይገባውም ብለው ለመሻር ነበር።

አባ ሕርያቆስም በመንክሳቱ ጥያቄ መሠረት በነበረው መጠነኛ ችሎታ ለመቀደስ ተዘጋጅቶ ወደ መቅደስ ገብቶ ጸሎተ ቅዳሴውን ጀመረ፤ የመጀመሪያውን ሥርዐተ ቅዳሴ ፈጽሞ ከሁለተኛው ክፍል ክፍሪ ቅዳሴው ሲደርስ በእመቤታችን አማላጅነት መንፈስ ቅዱስ ገልጦለት «ቅዳሴ ማርያምን ስተት አድርጎ ተናግሮአል» በዚህ ጊዜ ይጠሉትና ይንቁት የነበሩ ሰዎች «ይህ ሰው የነገሩትን ትምህርት እንኳ አከናውኖ መቀበል አይችልም ነበር ። ዛሬስ አዲስ ድርሰት እደርሳለሁ ብሎ ይቀባጥራል» ብለው አፈዙበት። የሚወድዱትና የሚያከብሩት ግን ይህ ዐይነት ድርሰት ከመንፈስ ቅዱስ እንጂ ከማንም ተራ ሰው የሚነገር አይደለም በማለት አደነቁት። ይህም ቅዳሴ ማርያም ከዐሥራ አራቱ ቅዳሴያት አንዱ ሆኖ እስካሁን ቤተ ክርስቲያናችን ትጠቀምበታለች ።

አባ ሕርያቆስ በመንፈስ ቅዱስ ይህን የቅድስት ድንግል ማርያምን ቅዳሴ ከደረሰ በኋላ በአበ ምኔትነቱ በቆየበት ወቅት ብዙ ድርሳን ደርሷል፤ ብዙ ተግሣጽም ጽፏል። ከድርሳናቱ መካከል ሰባቱ በመጽሐፈ ግብረ ሕማማት ተጽፈው ይገኛሉ። እነዚህም «ላሐ ማርያም» በሚል ርእስ የተጻፉ ሲሆን በየዓመቱ በሰሙን ሕማማት በዕለተ ስቅለት ዐርብና ቅዳሜ ይነበባሉ፤ ምክንያ

ቱም እመቤታችን ቅድስት ድንግል ወላዲተ አምላክ ማርያም ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስን በመስቀል ላይ ተሰቅሎ ባየችው ጊዜ የደረሰባትን ሕዘንና ያለቀስ ችውን ለቅሶ የሚገልጡ በመሆናቸው ነው።

የአባ ሕርያቆስ የዕረፍቱ መታሰቢያ ጥቅምት ሁለት ቀን ነው። (የጥቅምት 2 ቀን ስንክሳር)።

ቅዱስ በርሃባስ፡- ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ መርሞ ለማስተማር ከላካቸው ሰባ አርድእት አንዱ ነው። እርሱ ከሌዊ ነገድ ነበር። እርሱም ቤተሰቡን ቀድሞ ከይሁዳ ምድር አርቆአቸው በቆድሮስ ደሴት ይኖሩ ነበር። በመጀመሪያ የእርሱ ስም የሴፍ ነበር። ጌታችን በመረጠው ጊዜ ግን በርሃባስ ብሎ ጠርቶታል። የጌታችን ደቀ መዛሙርት የመንፈስ ቅዱስን ጸጋ በተቀበሉበት ቀን እርሱም ከእነርሱ ጋር አብሮ ተቀብሎአል። ከእነርሱም ጋር አብሮ ስለ ክርስቶስ አስተማሪ፤ ሰበከ፤ እርሱ መሬት ነበረው። ያንንም መሬት ሸጠና ገንዘቡን አምጥቶ ለሐዋርያት አስረከበ። በትሩፋቱና በታማኝነቱ ሐዋርያት ያከብሩት ነበር። ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስን በክርስቶስ ባመነ በሦስተኛ ዓመት በኢየሩሳሌም ወደ ሐዋርያት ያቀረበው ቅዱስ በርሃባስ ነው። በደማስቆ ከተማ አጠገብም ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ እንዴት አድርጎ ቅዱስ ጳውሎስን እንደተገናኘው ነገራቸው። እነርሱ በአንድነታቸው እስኪቀበሉት ድረስ የቅዱስ ጳውሎስን ቀናኢነት በፊታቸው መስከረለት። መንፈስ ቅዱስም፡- «እኔ ለጠራኋቸው ሥራ በርሃባስንና ሳውልን ለዩልኝ» አለ።

እነሆተ ሁለቱ መልእክተኞች፤ ቅዱስ ጳውሎስና ቅዱስ በርሃባስ በአንድነት ሆነው ስለ ክርስቶስ ለመስበክ ወደ ብዙ አገሮች ዘረዋል። ወደ ልስጥራ ደርሰው ቅዱስ ጳውሎስ አንዱን ሽባ በፈወሰ ጊዜ ለአገሬው ሰዎች አማልክት መሰለው ስለታዩአቸው መሥዋዕት ሊያቀርቡላቸው ፈልገው ነበር። እነርሱ ግን የሰውን ክብር ስላልፈለጉ እንደ ሁላቸውም ሰዎች መሆናቸውን በመግለጥ ልብሳቸውን ቀደዱ። ቅዱስ በርሃባስና ቅዱስ ጳውሎስ ወደ ብዙ አገሮች አብረው ከዞሩ በኋላ ተለያዩ። ቅዱስ በርሃባስም ቅዱስ ማርቆስን ይዞ ወደ ቆድሮስ ሄደ። እዚያም ወንጌልን አስተምረው ብዙዎችን በማሳመን አጠመዱቸው። አይሁድ በእነርሱ ላይ ተቈጥተው አገረ ገዢውንና ሽማግሌዎችን አነሣሡባቸው። ቅዱስ በርሃባስንም ከደበደቡት በኋላ በድንጋይ ወገሩት፤ ከዚያም ሥጋውን አቃጠሉት። በዚህም ትግሉን ፈጽሞ የሰማዕትነትን አክሊል ተቀዳጀ። ሰዎቹ ከሄዱ በኋላ ቅዱስ ማርቆስ የቅዱስ በርሃባስን አስከሬን ከፍና ከቆድሮስ ወጣ ባለ ዋሻ አኖረው። (የታኅሣሥ 21 ቀን ስንክሳር)።

የቤተ ክርስቲያን ዜማ

በግዕዝ

ሆየንተ ዝውእቱ እምትንግኤ እስከ በዓለ ኅምላ:- ክርስቶስ ተንሥኦ እመታን ሞተ ወኪዶ ለሞት

ለእለ ውስተ መቃብር ወሀበ ሕይወተ ዘለዓለም ዕረፍተህ

ይ: ካ:- ቅዱስ

ይ:ሕ:- እግዚአብሔር ቅዱስ ኃያል ቅዱስ ሕያው ዘኢይመውት፤ ዘተወልደ እግርያም እምቅድስት ድንግል ተሣላን እግዚአ ቅዱስ እግዚአብሔር ቅዱስ ኃያል ቅዱስ ሕያው ዘኢይመውት፤

የተጠምቅ በየርዳኖስ ወተስቅለ ዲበ ልፀ መስከቀል ተሣላን እግዚአ ቅዱስ እግዚአብሔር ቅዱስ ኃያል ቅዱስ ሕያው ዘኢይመውት፤ ዘተንሥእ እሙታን እመ ሰልስት ዕለት፤

ዐርገ በሰብሐት ውስተ ሰማያት፤ ወነበረ በየማነ አቡሁ፤ ዳግመ ይመጽእ በሰብሐት ይኩንን ሕያዋን ወሙታን

ተሣላን እግዚአ ቅዱስ ሰብሐት ለአብ ሰብሐት ለወልድ ሰብሐት ለመንፈስ ቅዱስ፤

ይእዘ ኒ ወዘልፈኒ ወለዓ ለመዓለም አሜን ወአሜን ለይኩን ለይኩን፤ ቅዱስ ሥሉስ እግዚአብሔር ሕያው ተሣላን፤

ይ: ካ:- ጸጋ ዘእግዚአብሔር የሃሉ ምስሌክሙ፤

ይ:ሕ:- ምስለ መንፈስከ፤

ይ: ካ:- ንስብሉ ለአምላክን፤

ይ:ሕ:- ርቱዕ ይደሉ፤

ይ: ካ:- አጽንቦ ሕሊና ልብክሙ፤

ይ:ሕ:- ብነ ሮብ እግዚአብሔር፤

አቡነ ዘመበሰማያት አቡነ ዘበሰማያት አቡነ ዘበሰማያት ኢታብእን እግዚአ ውስተ መንሱት፤

ይ: ሕ:- ኪያክ ንፊብሕ እግዚአ፤

ይ:ሕ:- ኪያክ ንዌድስ እግዚአ፤

ይ: ካ:- ጸጋሁ ለእግዚአብሔር የሃሉ ምስሌክሙ፤

ይ:ሕ:- ምስለ መንፈስከ፤

ይ: ካ:- አእኩትዎ ለአምላክን

ይ:ሕ:- ርቱዕ ይደሉ፤

ይ:ሕ:- ንፊብሐስ እግዚአ፤

በአማርኛ

ዳግመኛም ከትንሣኤ እስከ በዓለ ኀምሳ በዝውእቱ ፈንታ ከርስቶስ ከሙታን ተለይቶ ተነሣ፤

ሞትንም በሞቱ አጠፋው፤

በመቃብር ላሉ ሕይወትን፤ የዘለዓለም ዕረፍትን ሰጠ፤

ይ: ካ:- ቅዱስ፤

ይ:ሕ:- እግዚአብሔር ቅዱስ ኃያል ቅዱስ ሕያው የማይሞት፤ ከቅድስት ድንግል ግርያም የተወለደ

አቤቱ ይቅር በለን፤

ቅዱስ እግዚአብሔር ቅዱስ ኃያል ቅዱስ ሕያው የማይሞት፤ በሦስተኛው ቀን ከሙታን ተለይቶ የተነሣ በምስጋና ወደ ሰማይ ያረገ፤

በአባቱም ቀኝ ተቀመጠ፤ ዳግመኛም በሕያዋንና በሙታን ፈርዶ ዘንድ በጌትነት ይመጣል፤ አቤቱ ይቅር በለን ለአብ ምስጋና ይሁን ለወልድ ምስጋና ይሁን ለመንፈስ ቅዱስ ምስጋና ይሁን፤ ዛሬም ዘወትርም ለዘለዓለሙ አሜን አሜን ይሁን ይሁን፤

ሕያው እግዚአብሔር ሆይ ይቅር በለን፤

ሕዝቡም ይህን ይቀበሉ፤

ይ: ካ:- የእግዚአብሔር ጸጋ ከእናንተ ጋር ይኑር፤

ይ:ሕ:- ከመንፈስህ ጋር

ይ: ካ:- ፈጣሪያችንን እናመስግነው፤

ይ:ሕ:- እውነት ነው ይገባል

ይ: ካ:- የልባችሁን ሐሳብ አጽኑ፤

ይ:ሕ:- ከእግዚአብሔር ዘንድ ነን፤

በሰማያት ያለህ አባታችን በሰማያት ያለህ አባታችን በሰማያት ያለህ አባታችን አቤቱ ወደ ፊተና አታግባን፤

ይ:ሕ:- አቤቱ አንተን እናመስግናለን፤

ይ:ሕ:- አቤቱ አንተን እናከብርሃለን፤

ይ: ካ:- የእግዚአብሔር ጸጋ ከእናንተ ጋር ይኑር፤

ይ:ሕ:- ከመንፈስህ ጋር፤

ይ: ካ:- ፈጣሪያችንን እመስግኑት

ይ:ሕ:- እውነት ነው ይገባል

ከዚህ ምዕራፍ የምናገኘው ትምህርት

በዲድስቅል፣ አንቀጽ 6 እንደተገለጠው ምእመናን ለቤተ ክርስቲያን መተዳደሪያ ጥያቄት አለባቸው። ለቤተ ክርስቲያን መስጠት ካለባቸው ሰጠታዎች መካከል ከገቢአችን ሁሉ ከዕሥር አንዱን መክፈል በውድታ ብቻ የሚከፈል ሳይሆን የግዴታ ክፍያ መሆኑን መገንዘብ አለብን። ዕሥራትን አለመክፈል እግዚአብሔርን መስረት መሆኑን ቃል እግዚአብሔር በግልጽና በጥያቄ ጥንቅ አብራርቶታል። ቃል እግዚአብሔርም የዕሥራትን ግዴታነት በአብራራበት ጊዜ ዕሥራት በመክፈል የሚገኘውን መንፈሳዊውን ብቻ ሳይሆን ቅላዊ በረከት አረጋግጣለሁ። የዚህንም አባባል ተግባራዊነት ብዙዎች ምእመናን በሕይወታቸው ያጋጠማቸውን ሁኔታ በማስረጃነት በማቅረብ አረጋግጠዋል (ሚል.ም.3ቀ.6-12)።

የቅዱስ ግርቀስ ታሪክ በምናንብብበት ጊዜ በእግዚአብሔር የተማመነ ሰው ምን ያህል ታላላቅ ሁኔታዎች እንደሚያጋጥሙት ለመገንዘብ እንችላለን። ለምሳሌ ከአባቱ ጋር በመግደል ላይ ሳለ አንድ ተባዕትና አንዲት እንስት አንበሶች ሲያጋጥሙት በእርሱ ዘንድ ምንም ፍርሃት ያልነበረ ከመሆኑም በላይ አባቱን አይዘህ ብሎ ግበረታታቱ በእግዚአብሔር ላይ ካለው ጠንካራ እምነት የተነሣ ነው። በዚህም በጠንካራ እምነቱ አንበሶቹ እንዲሞቱ አድርጓል። ያንንም የተመለከተው አባቱ አማኝ ለመሆን ታድሎአል። እግዚአብሔር ሁልጊዜ የታማኝ ወዳጆቹን ልመና ስለሚተብልና ከክቶ ነገር ሁሉ ስለሚጠብቃቸው ቅዱስ ግርቀስ በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ስም በሙዝባቸው ጊዜ ተሰነጣጥቀውና ተበጣጥሰው ወድተዋል።

እንዲሁም እግዚአብሔር በጥበቡ የቅዱስ ግርቀስ ጫማ እንዲበጠስና ለወደፊቱ በሥራ ረዳቱ ሊሆን ያዘጋጀውን አንድነትን እንዲገናኝ አድርጎታል። ይህም ብቻ ሳይሆን ለገንኙታቸው መነሻ የሆነውን ሁኔታ አመቻችቶላታል። አንደኛ አንድነት የግያምንበትን የእግዚአብሔርን ስም ይጠራል። በዚያም መነሻነት ወንጌላዊው የግስተማሩን ሥራ ይጀምራል። የቅዱስ ግርቀስም ትምህርት ተሰራጊነትና ተቀባይነት እንዲያገኝ እግዚአብሔር የአንድነትን ቅስል የመፈወስ ችሎታ ይሰጠዋል። በዚህም መሠረት አንድነት ከነቤተሰቡ አምና ከመጠመቱም በላይ የመጀመሪያው የእስክንድርያ ፖትርያርክ ለመሆን በቅቶአል።

ቅዱስ ግርቀስ በሚሞትበት ቀን ዋዜማ በእስር ቤት ሳለ በመጀመሪያ የእግዚአብሔር መልእክ ከዚያም በኋላ ራሱ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ተገልጦለት ያበረታታው የሥጋችን ደካግነት የታወቀ በመሆኑ ነው።

ቅዱስ ግርቀስን አስቃይተው የገደሉት አረግውያን በድኑን ሊያቃጥሉት በሞከሩ ጊዜ የመሬት መናወጥ መከሰቱ የገብድንድና የመብረቅ ድምፅ

መሰማቱና ከባድ ዝናብ የመዝነቡ ምክንያት እግዚአብሔር ነፍስ ለተለየቸው የወዳጆቹ ሰውነት እንኳ የሚጠነቀቅ በመሆኑ ነው።

ወንጌላዊው ቅዱስ ሉቃስ ተከሰሶ በሮማው ንጉሥ በኔሮን ፊት በቆመ ጊዜ እኔ የልዑል እግዚአብሔር ልጅ የኢየሱስ ክርስቶስ መልእክተኛ ነኝ በማለት በሰው ሁሉ ፊት በድፍረት እምነቱን አረጋግጣለሁ። ይህንንም በሚናገርበት ጊዜ ጨካኙ ንጉሥ ኔሮን የበለጠ እንደሚጨክንበት ደኅና አድርጎ ያውቃል። ይሁን እንጂ ሊከቱለኝ የሚወድድ ቢኖር ራሱን ይካድ ያለውን የጌታችንን መመሪያ በመከተል እምነቱን በግልጽ ለማወጅ ብሎ ራሱን ለምጽፍሬዊ አደጋ ያጋለጠው በድፍረት ነበር። ከዚሁም ጋር «በሰው ፊት ለሚመሰክርልኝ ሁሉ እኔም በሰማይ ባለው ባባቴ ፊት እመሰክርለታለሁ» የሚለው የጌታችን የማይታጠፍ ተስፋም የወንጌላዊው ሉቃስ አበረታችና አንቀሳቃሽ ነበር። በዚህ ጉዳይ ላይ ሌላው የጌታችን ትምህርታዊ መመሪያ ደግሞ «ሕይወቴን ለማዳን የሚፈልግ ሁሉ ያጠፋታል፤ ሕይወቴን ስለ እኔ የሚያጠፋ ሁሉ ያድናታል» የሚለው አባባል ነው። ንጉሡ የቅዱስ ሉቃስን እጅ ባስቆረጠ ጊዜ እኛ ከዚህ ዓለም ተሰናብቶ የመሄድ ሞትን እንጠላም ካለው በኋላ የጌታዬንም ኀይል ታውቅ ዘንድ ብሎ የተቆረጠውን እጁን መልሶ በቦታው አስቀመጠውና እንደ ጤነኛው እጅ ሆነ። ከዚያም በኋላ እንደገና አነሣውና አሳየው። እግዚአብሔር እንደ ቅዱስ ሉቃስ ላሉ ታማኞችና ቅን ታዛዦች ሥራቸውን ሁሉ ስለሚያቃናላቸው ድንቅ ነገሮችንና ተአምራት የማድረግን ኀይልና ችሎታ ይሰጣቸዋል፤ ማለትም በእነርሱ አማካይነት ተአምራትን ይሠራል። ይህም በመሆኑ ሁለት መቶ ሰባ ሰዎች በጌታችን አምነው ከቅዱስ ሉቃስ ጋር ሰማዕትነትን ተቀበሉ።

ንስሐ ከማያስፈልጋቸው ዘጠና ዘጠኝ ሰዎች ይልቅ ንስሐ በሚገባ አንድ ጋጢአተኛ በሰማይ ደስታ የሚሆን ከሆነ ወደጌታችን ተመልሰው በሰማዕትነት በሚሞቱት በሁለት መቶ ሰባ ሰዎችም በሰማይ ምን ያህል ደስታ እንደሚሆን እንገምት።

አብረዋቸው የነበሩት ሰዎች ሁሉ ሲገደሉ ፍሬምናጠስና ኤዲስዮስ ብቻ ሳይገደሉ መቅረታቸው ጸሎት ምን ያህል ኀይል እንዳለው ያመለክተናል።

የቅዱስ ሳዊርስን ታሪክ ስንመለከት ደግሞ ቅዱሳን ለእውነት ቆመው መንፈሳዊ ትግላቸውን በሚአካሄዱበት ጊዜ የዚህ ዓለም ሕይወታቸው ምንም የማያሳስባቸው መሆኑን ልንገንዘብ እንችላለን። እግዚአብሔርም የቅዱሳንን ማንነት በሌሎች ዘንድ እንዲታወቅ የሚያደርግ መሆኑን እንገነዘባለን።

የአባ ሕርያቅስንም ታሪክ ብንመለከት የእግዚአብሔር ወዳጆች የተማሩ እንኳ ባይሆኑ በአምላክ እርዳታ መንፈሳዊ ዕውቀት እንደሚገለጥላቸው እንረዳለን። እግዚአብሔርም መንፈሳዊውን ልጆቹን መቼም ቢሆን አያሳፍራቸውም።

ጥያቄዎች

1. የቤተ ክርስቲያን አገልግሎት የሚካሄደው በማን በማን ነው?
2. ጌታችን ደቀ መዛሙርቱን ያዘዛቸው ምን ዓይነት አገልግሎት ነው?
3. ጌታችን ደቀ መዛሙርቱን ለአገልግሎት ያዘዘበት ጥቅስ ምን የሚለው ነው?
4. ደቀ መዛሙርቱ አገልግሎቱን ብቻቸውን ሊቋቋሙት ያልቻሉት በምን ምክንያት ነው?
5. ለችግሩስ ምን ዓይነት መላ አገኙ?
6. ሐዋርያት አጣመረው የሚሠሩት ምን ምን አገልግሎቶችን ነበር?
7. በኋላስ ምን ዓይነት አገልግሎቶችን ብቻ ለማከናወን ወሰኑ?
8. የተገልጋዮቹ ቅርታ የተሰማው በምን ምክንያት ነው?
9. መጽሐፈ ዲድስቅልያ የቤተ ክርስቲያን አገልግሎትን በማን በማን መካከል ከፋፈለው?
10. ከኤጲስ ቆጶስ አገልግሎቶች ቢያንስ አምስቱን ዘርዝር።
11. በዲድስቅልያ የተገለጠው የምእመናን አገልግሎት የቱ ነው?
12. የቤተ ክርስቲያንን ሥርዓት ማስጠበቅ የማን አገልግሎት ነው?
13. ሕዝብን ማስተማር የማን አገልግሎት ነው?
14. የምስጋናና የልመና ዜማ የሚያቀርቡት የቤተ ክርስቲያን አገልጋዮች እነማን ይባላሉ?
15. የመሥዋዕቱን ሰንዴ በመፍጨት የሚያዘጋጅ የቤተክርስቲያን አገልጋይ ማን ይባላል?
16. ቤተ ክርስቲያን እንደጊዜውና እንደ አስፈላጊነቱ አገልግሎቶችን ልትወስን የምትችለው በምን መሠረት ነው?
17. የቅዱስ ማርቆስ የቀድሞ ስም ማን ነበር?
18. የቅዱስ ማርቆስ እናት ስም ማን ይባላል?
19. ሐዋርያው ቅዱስ ጴጥሮስ በመልእክ አማካይነት ከእስር ቤት ሲወጣ የሄደው ወዴት ነው?
20. ጌታችን ከደቀ መዛሙርቱ ጋር የፋሲካን ራት የበላው የት ነው?
21. ቅዱስ ማርቆስ የተወለደው የት ነው?
22. የቅዱስ ማርቆስ አባት ማን ይባላል?
23. የቅዱስ ማርቆስ አባትና እናት ዘር ምን ነበር?
24. የቅዱስ ማርቆስ ወላጆች ምን አስተምረው አሳድገውት ነበር?

25. የሐዋርያው የቅዱስ ጴጥሮስ ሚስት ለአርሰጦፖሎስ ምን ነበረች?
26. ቅዱስ ማርቆስ የክርስትናን ትምህርት ከወዴት ተማረ?
27. አርሰጦፖሎስና ልጁ ማርቆስ ምን አጋጠማቸው?
28. በዚያን ጊዜ አባትየው ምን ተሰማው?
29. የወላጅነት ስሜቱስ ወደምን ገፋፋው?
30. ቅዱስ ማርቆስን አባቱን ምን ብሎ አበረታታው?
31. ከዚያስ በኋላ ቅዱስ ማርቆስ ምን አደረገ?
32. አባትየው ተገርሞ ቅዱስ ማርቆስን ምን አለው?
33. ቅዱስ ማርቆስ ምን አደረገ?
34. ከጌታችን ዕርገት በኋላ ለወንጌል ትምህርት በመጀመሪያ ከማን ጋር ሄዶ ነበር?
35. ከኢየሩሳሌም ጉባኤ በኋላስ ከማን ጋር ሄደ?
36. ቅዱስ ማርቆስ በጌታችን ትእዛዝ የሄደው ወዴት ነው?
37. ወደ እስክንድርያስ ሲገባ ምን አጋጠመው?
38. በዚያስ የተገናኘው ማንን ነው?
39. የዚያ የተገናኘው ሰው ሥራ ምን ነበር?
40. ያ ሰው ምን ደረሰበት?
41. በደረሰበት ጉዳት ምክንያት ምን አለ?
42. ቅዱስ ማርቆስ ምን ብሎ ጠየቀው?
43. እርሱስ ምን ብሎ መለሰ?
44. ከዚያ በኋላ የሁለቱ ንግግር ወደምን አመራ?
45. ሰውዬው በተጉዳ ጊዜ ቅዱስ ማርቆስ ምን አደረገለት?
46. ሰውዬው ወደ ቤቱ በጋበዘው ጊዜ ቅዱስ ማርቆስ ምን አደረገ?
47. በቅዱስ ማርቆስ ማስተማር ምክንያት ምን ሆነ?
48. ቅዱስ ማርቆስ ያን ወደ ቤቱ የጋበዘውን ሰው ምን አደረገለት?
49. የከተማው ኑዋሪዎች ቅዱስ ማርቆስን ሊገድሉት የፈለጉት በምን ምክንያት ነው?
50. ወደ አምስቱ የምዕራብ ግብጽ ከተሞች ሄዶ ሰንት ጊዜ ቁየ?
51. ወደ እስክንድርያ በተመለሰ ጊዜ ቤተ ክርስቲያኒቱን በምን ሁኔታ ላይ አገኛት?
52. ጣዖት አምላኪዎቹ ቅዱስ ማርቆስን የያዙት ከወዴት አግኝተውት ነው?

53. ይዘውስ ምን አደረጉት?
54. እነርሱስ ምን እያሉ ጮኹ?
55. በእስር ቤት ውስጥ ሆኖ ሌሊት ማን ተገለጠለት? ምንስ አለው?
56. በድኑን ሊያቃጥሉት በፈለጉ ጊዜ ምን ሁኔታዎች ተከሰቱ?
57. ምእመናንስ ምን አደረጉለት?
58. ወንጌላዊ ቅዱስ ሉቃስ የት አገር ተወለደ?
59. ምን ትመህርትና ምን ሙያ ነበረው?
60. ብዙ ጊዜ የተጓዘው ከማን ጋር ነው?
61. በሐዋርያት ሥራ መጽሐፉ እንደሚታየው ከነማን ጋር ብዙ ጊዜ እንደነበረ ያመለክታል?
62. ቅዱስ ሉቃስ በሮማ አካባቢ ወንጌል ማስተማሩን የቀጠለው መቼ ነው?
63. አይሁድና ጣዖት አምላኪዎች ቅዱስ ሉቃስን ምን ብለው ከሰሰት?
64. ንጉሥ ኔርን ቅዱስ ሉቃስን ምን አለው?
65. ወንጌላዊው ቅዱስ ሉቃስስ ምን መለሰለት?
66. ንጉሡ እጁን ካስቋረጠው በኋላ ቅዱስ ሉቃስ ምን አደረገ?
67. በጌታችን አምነው ሰማዕትነትን የተቀበሉት ሰዎች ስንት ናቸው?
68. ቅዱስ ሉቃስ የጻፋቸው መጻሕፍት ምንና ምን ናቸው?
69. የክርስትና ትምህርት ወደ ኢትዮጵያ የገባው መቼ ነው?
70. ፍሬምናጦስና ኤዲስዮስ በአክሱም መንግሥት ምን ዐይነት ሹመት ተሰጣቸው?
71. ፍሬምናጦስን በ330 ዓ.ም የኢትዮጵያ ኤጲስ ቆጶስ አድርጎ የሾመው ማንው?

ምዕራፍ 5

መንፈሳዊነትና ግብረገብነት

ፈሰን የመግታት ጥንካሬ አስፈላጊነት

የድኅነትን መንገድ የመከተል ፍላጎት ካለን ከዚህ ዓለም አታላይና አላሳች መንገዶች ራሳችንን መግታት ወይም መጠበቅ ይኖርብናል።

ይህ አላሳች ወይም አታላይ የተባለው መንገድ የትኛው ነው?

ከፋ ነገርን ማየት ነውን?

ከፋ ሐሳብ ነውን?

ከፋ ምኞት ነውን?

ከፋ ትውስታ ነውን?

ኩራት ወይም ትዕቢት ነውን?

ከፋ ነገርን መስማት ነውን?

በፍርሃትና በድንጋጤ መርበድበድ ነውን?

በቀጣ ተነሣሥቶ ከፋ ነገርን ማድረግ ወይም መናገር ነውን?

ተስፋ ቋርጦ እምነተቢስ መሆን ነውን?

ከፋ ድርጊትን መመከር ነውን?

ራሳችንን መግታት ያለብን ከእነዚህ ብቻ ሳይሆን ሌሎችም ብዙዎች የጋጢአት ምንጮች ይኖራሉ። ለጊዜው ለዚህ ውይይታችን ያኽል ብቻ በሚቀጥሉት አርእስት ላይ እናተኩር፡-

ከፋ ነገሮችን ከማየት እንቁጣጠር፡- ሥጋዊው ሰውነታችን አብዛኛውን ጊዜ ወደላይ ሳይሆን ወደ ተፈጠረበት ወደ ምድራዊ አስተሳሰብ ይስበናል። ዐይኖቻችን እይተው እኛን ከሰማያዊው አስተሳሰብ የመላብ የሰበት ገይል አላቸው። ታዲያ፣ ወደምድራዊ አስተሳሰብ እንድናተኩር ከሚያደርጉን ከፋ ትርኢቶች ለመጠበቅ የምንችልበት ምን ዘዴ አለ?

ትርኢቱ ከፋ መሆኑን ሰናውቅ ላለማየት መመከር አለብን። የመዝናኛ ቦታዎች የሚባሉት አብዛኛዎቹ ከፋ ነገር የሚታይባቸውና የሚሰማባቸው ቦታዎች እንደመሆናቸው ከእንደነዚህ ዐይነቶቹ ቦታዎች ራሳችንን ማራቅ ወይም መጠበቅ አለብን። ከፋ ትርኢት ካለበት ቦታም መሸሽ እንጂ አለመዳፈር ያስፈልጋል፤ ሳንወድ በግድ፣ ወይም በአጋጣሚ ካየነው ሥጋዊ ሰሚታችንን ለመግታት ወይም ለመቋጣጠር እንድንችል የእግዚአብሔርን እርዳታ መለመን የመጀመሪያ መንፈሳዊ ተግባራችን መሆን ይገባዋል። በእንደዚያ ያለ ጊዜ ማማተብ ይኖርብናል።

ከከፋ ሐሳብና ከከፋ ምኞት መግታት፡- እንዳንድ ጊዜ ድንገት ሳናስበው ከፋ ሐሳብ በገሊፍችን ውስጥ ይመጣል። ይህም ከፋ ምኞትን ያመጣል። ከፋ ሐሳብና ምኞትም ከፋ ነገርን ከመስማትና ከፋ ነገርን ከማየት ሊመጡ ይችላሉ። ወይም ደግሞ ሌላው ሰው በእኛ ላይ ከሚያደርሰው በደል የተነሣ ለዚያ ለከፋ አድራጊ ከፋ እንመኝለት ይሆናል። ይህም ምኞት በተግባር እንኳ ባይገለጥ በምኞት ተፈጽሞአል ማለት ነው። ታዲያ፣ እነዚህን ከፋ ሐሳቦችና ከፋ ምኞቶች እንደምን አድርገን ለገላለጻቸው እንችላለን?

ከፋ ነገር ከሚታይበትና ከፋ ነገር ከሚሰማበት ቦታ መራቅ ያስፈልጋል። ከፋ ነገር በሚያደርግብን ሰው ላይ ከፋ እንዳናስብ ጌታችን አምላካችን ኢየሱስ

ክርስቶስ ሕማማትን አድርሰውበት በሰቀሉት ሰዎች ላይ አባት ሆይ የሚያደርጉትን እያውቁምና ይቅር በላቸው ብሎ የጸለየው ጸሎት ትምህርት ሊሆንን ይገባል። እንዲሁም ሰማዕቱ እስጢፋኖስ አይሁድ በድንጋይ ወግረው በሚገድሉት ጊዜ አምላክ ሆይ ይህን በደል አትቀጠርባቸው ብሎ የጌታችንን አርአያነት ተከትሎአል። የሚቻለንን ያክል በጠላቶች ላይ ከፋ ከማሰብ እንገታ። ከእነዚህ ከፋ ሐሳቦችና ምኞቶች ለመገታት በምናደርገው ጥረት ላይ ሥጋዊ ጉናቶችን የሚያጠቃን ሆኖ ጥረታችንን የሚያሰናክልብን ቢሆን ኅይሉንና ብርታቱን ይሰጠን ዘንድ ወደ አምላካችን መጸለይ ይኖርብናል። ችሩ አምላካችንን ልመናችንን ሰምቶ ኅይሉንና ብርታቱን እንደሚሰጠን እርግጠኞች እንሁን።

ከፍትወት መጠበቅ :- እዚህ ላይ ፍትወት ስንል የወንድና የሴት ወሲባዊ ፍላጎት ወይም ምኞት ማለት ነው። ይህም ምኞት ወይም ፍላጎት ክልክል ሆኖ እንደጋጠሙት የሚቆጠረው በሕጋዊ ጋብቻ በባልና በሚስትነት ላልተጣመሩ ሰዎች ነው። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ይህን ሕግ ሲደነግግ፡- «ሴትን ተመልክቶ የተመኛት ሁሉ፡ ያን ጊዜ በልቡ ከእርሱ ጋር አመነዘረ እላችኋለሁ» ብሏል። ታዲያ፡ ፍትወት ፈልገው የሚያመጡት ስሜት ሳይሆን እንዲሁ ሳያስቡት ከሥጋዊ ስሜት የሚመነጭ ስለሆነ ምን ማድረግ ይቻላል? ተብሎ ይጠየቅ ይሆናል። አብዛኛውን ጊዜ ፍትወት የሚበረታው ባል ወይም ሚስት በሌላቸው ሰዎች ላይ ስለሆነ ይህን የሥጋ ተፈጥሮአዊ ስሜት ምን ማድረግ ይቻላል? ተብሎም ይጠየቅ ይሆናል።

በመሠረቱ የፍትወት ዋነኞቹ ምንጮች ምን፡ ምን ናቸው?

ዋነኞቹ የፍትወት ምንጮች፡ ምቹት፡ ከባድ ምግብ፡ የአልኮል መጠጥ፡ ብዙ ዕረፍት፡ ፍትወታዊ ትርኢት፡ ፍትወትን የሚቀሰቅሱ ወራሾችና ተረቶች ናቸው።

የምቹትንና የዕረፍትን ፍትወታዊ ምንጭነት ለመከላከል አስፈላጊ የሆኑ የሰውነት እንቅስቃሴዎችን ማድረግ ጠቃሚ ነው። በተለያዩ ጾም፡ ጸሎትና ሰማደት ለዚህ ችግር ዋነኞቹ መፍትሔዎች ናቸው። ፍትወታዊ ትርኢት ከሚታይበት ቦታ ራስን ማራቅና ፍትወትን የሚቀሰቅስ ወራሪ ተረት ከመስማት ራስን መግታት ደግሞ ሌሎች የችግሩ መፍትሔዎች ናቸው። ከከባድ ምግብና ከሚያስክር መጠጥ ራስን መግታትንም ብዙዎች የተጠቀሙበት ዘዴ ነው።

በከፋ ትውስታዎች አሳሳችነት መጠንቀቅ :- በወጣትነት ዘመን ወይም ራሳችንን ለእግዚአብሔር ማስገዛት ከመጀመራችን በፊት እናደርጋቸው የነበሩትን ከፋ ድርጊቶች እንደ አስደሳች ነገር አስታውስን ያን ድርጊት የምንና ፍቅበት ጊዜ ይኖር ይሆናል። ይህም ሰይጣን በሕይወታችን ውስጥ ገብቶ እኛን ወደ ጥፋት ከሚመራበት መንገድ አንዱ ነው። በንስሐ ወደ እግዚአብሔር ከተመለስን በኋላ ያለፈውን በደላችንን የምናስታውሰው በገፍረትና በጥላቻ መሆን አለበት እንጂ አለበለዚያ ግን ታጥቦ ወደ ጭቃ እንደመግባት ይሆን

ብናል። ከፋ ትውስታችን ከቅዱሳት መጻሕፍትና ከቅዱሳን ታሪኮች ጋር በማገጸጸር ተጻፉትን ማዘንና መተከዝ፡ በደላችንንም ይቅር እንዲለን የእግዚአብሔርን ይቅርታ መለመን ይገባናል። ከፋ ነገርም መታወስ ያለበት እንደ ከፋነቱ ነው እንጂ ከዚያ የተለየ ሊሆን አይገባውም። ከፋነቱን እያወቅን እንደ አስደሳች ትውስታ አድርጎ የሚያቀርብልን ሰይጣን መሆኑን ዐውቅን የሰይጣንን ፈተና ድል ለመንግት ኅይሉንና ችሎታውን እንዲሰጠን ሳንታከት አምላካችንን በጸሎት ልንማደንው ይገባል።

ከትዕቢት መገታት :- እንደ አጋጣሚ ሆኖ በተለያዩ ምክንያቶች ለምሳሌ በሀብት፡ በትምህርት፡ በኑሮ ደረጃ ማለት በሹመት፡ በትውልድ፡ በንግግር ችሎታ፡ በሥራ ውጤት መሳካት፡ ባለ ብዙ ወገን በመሆንና በሌሎችም እነዚህን በመሳሰሉ ዓለማዊ ጉዳዮች ከሌሎች ሰዎች የተሻልን እየመሰለን እንከራለን ወይም እንታቢያለን እንጂ ሰውስ በተፈጥሮው በእኩልነት ደረጃ የተወለደ መሆኑ ግልጽ ነው። በአስተያየት ወይም በአንጋገር ሌሎች ከእኔ ያነሱ ናቸው የማለት ትዕቢት ያድርብናል። ትዕቢትም እነዚህን በመሳሰሉ ዓለማዊ ጉዳዮች ላይ ብቻ የተመሠረተ አይደለም። መንፈሳዊ ድርጊታቸውን ሌላ ሰው እንዲያውቅላቸውና በሰዎችም እንዲመሰገኑ የሚፈልጉ ሰዎች አሉ። በዚህም ድርጊታቸው በተመሰገኑ ጊዜ የበለጠ እንዲመሰገኑ ድርጊታቸውን ዘርዝረው ማውራት ይፈልጋሉ። በዚህ ዐይነት ትዕቢታቸውን ይገልጣሉ። ትዕቢት ደግሞ እግዚአብሔር የማይፈቅደው የሰይጣን ተግባር ነው። ሰይጣን ከታላቅ ክብሩ ወርዶ ርኩስ መንፈስ ለመባል የበቃው በትዕቢቱ ነው። ትዕቢት የሰይጣን ሥራ ነው የሚባለው በዚሁ ምክንያት ነው። ቅዱሳት መጻሕፍትም እግዚአብሔር አጥብቆ የሚጠላቸውን የኃጢአት ዐይነቶች ሲዘረዝሩ ትዕቢትን ሳይጠቅሱ አያልፉም።

በመፍራት ምክንያት የእግዚአብሔርን ክብር እንዳንቀንስ መጠንቀቅ :- ለዚህ ዓለም ሕይወት ከማሰብና ከመጠንቀቅ የተነሣ እግዚአብሔርን ማክበር በሚገባን ቦታ ፈርተን ሳናከብረው እንቀራለን። ወይም ሰው ሳያውቅብን በድብ ብቅሽ ልናከብረው እንፈልጋለን። ጸርሱ ግን ያለው «በሰው ፊት የሚያፍርብኝ በሰማዩ አባቴ ፊት አፍርበታለሁ» ነው። ወይም ደግሞ አንዳንድ ችግሮች ሲደርሱብን እምነታችንን በእግዚአብሔር ላይ በማድረግ ፈንታ እንደነግጣለን ወይም ተስፋ እንቁርጣለን። ጌታችን ግን፡- «ልባችሁ አይጨነቅ በእግዚአብሔር እመኑ! በእኔም እመኑ» ብሏል። ማንኛውም አስቸጋሪ ሁኔታ በድንገት ሲያጋጥመን ጭንቀታችንን ለእግዚአብሔር ማስረከብ እንጂ አስበንና ተጨንቀን ሰዕድሜአችን ላይ እንዲት ሰቅንድ፡ ወይም በቁመታችን ላይ እንዲት ስንዝር ለመጨመር እንደማንችል ተነግሮናል። መጨነቅና ተስፋ መቀረጥ በእግዚአብሔር አለመተማመንን ስለሚያመለክቱ መጠንቀቅ ይኖረዋል። ጌታችን ግን ያስተማረን፡- «ለምኑ ይሰጣችኋል! ፈልጉ ታገኛላችሁ! በር እንኳኩ ይከፈትላችኋል» ብሎ ነው። እኛም ይህን ጌታችን ያስተማረንን ትምህርት ተግባራዊ ካደረግን የእግዚአብሔር እርዳታ አይለየንም።

በቀጣ ተነሣሥተን ከፋ ከማድረግና ከፋ ከመናገር መቁጠብ፡- አንዳንድ ጊዜ ከሌሎች ሰዎች ዘንድ ከፋ ነገር ሲያጋጥማቸው የሃይል ዕርምጃ በመውሰድ፣ ወይም ከፋ ነገር በመናገር የበቀል ዕርምጃ የሚወስዱ ሰዎች አሉ። አንዳንዶች ደግሞ ዝም ብለው ሌላውን ሰው የሚያስቀይም ንግግር ይናገራሉ። የጎይል እርምጃም ሆነ ከፋ ንግግር ተመሳሳይ ወይም የባለ በቀልን ሊያስከትሉ ይችላሉ። ከዚያም በላይ በቀል የእኔ ስለሆነ ከፋ ላደረግባችሁ ሰዎች ደግ አድርጉላቸው እንጂ ከፋን በከፋ አትበቀሉ ብሎ አምላካችንን አስጠንቅቆናል። ለዚህ መፍትሔው እንግዲህ በትዕግሥት የእግዚአብሔርን ትእዛዝ መፈጸም ሲሆን ያ የማይቻል ከሆነ ግን ቀጣው እስኪበርድ ድረስ ከዚያ ቦታ መራቅ ጠቃሚ ይሆናል። ሐዋርያው ቅዱስ ያዕቆብ ከፋ ንግግርን ሲያወግዝ እንዲህ ብሏል፡- «ምላስ እንደ እሳት ናት! እርስዋ በአካል ክፍሎቻችን መካከል የምትገኝ ከፋ ዓለም ናት! ሥጋችንንም ሁሉ ታረክሳለች! እንደ ገሃነም እሳት ሰውነታችንን ሁሉ ታቃጥላለች» (ያዕ.ም.3፡6)።

ከፋ ድርጊትን ለማድረግ ከመሞከር መቁጠብ፡- አንዳንድ ሰዎች ሌላ ሰው የሚያደርገውን ድርጊት አይተው ለመሞከር ይፈልጋሉ። ለመሞከር የሚፈልጉትም ያ ድርጊት ከፋ መሆኑን እያወቁ ነው። ለምሳሌ ብዙ የአልኮል መጠጥ የሚጠጣ ወዳጅ ወይም ጓደኛ ካላቸው እንደ እርሱ ለማድረግ ይሞክራሉ። እንዲሁም ሲጃራ የሚያጤሱ ጓደኞች ካሏቸው እንደ እነርሱ ማጤስ ይሞክሩና ይቀጥላሉ። ወዳጆቻቸው ቁማር የሚጫወቱ ከሆነ እነርሱም የእነርሱን አሠራር ለመሞከር ቁማር መጫወትን ይጀምሩና ይቀጥላሉ። እንዲሁም ሰዎች በየመዝናኛ ቦታዎች ማምሸትንና ሌሎችን ጉጂ ልማዶችን ከወዳጆቻቸውና ከጓደኞቻቸው ይማራሉ። ታዲያ፣ እነዚህ ሁሉ ነገሮች እንደ ዋዛ ይጀመሩና ከዚያ በኋላ ለመተው ቢፈለግ ለመተው ወደማይቻልበት ደረጃ ይደረሳል። አንድ ጊዜ እነዚህ ከፋ ድርጊቶች ወደ ልማድነት ከተሸጋገሩ በኋላ ሊተውት የሚችሉት ሐሳባቸውንና ፍላጎታቸውን ሊቋጣጠሩ የሚችሉ አንዳንድ ሰዎች ብቻ ናቸው እንጂ ሁሉም አይደሉም።

እነዚህ ሁሉ ጉዳዮች በእግዚአብሔር ዘንድ የተጠሉ፣ በሰዎች ዘንድ ያልተመሰገኑ፣ ለጤንነትና ለገንዘብ ቁጠባ የማይበጁ፣ የጎበረተሰቡ ባህል የማይደግፋቸው ናቸው።

ስለዚህ ጉዳት እንጂ ምንም ጠቀሚታ የሌላቸው መሆናቸውን ተገንዝበን ከከፋ ሐሳብና ምኞት፣ ከፍትወት፣ ከፋ ትውስታን ከመናፈቅ፣ ከኩራትና ከትዕቢት ከፋ ነገሮችን ከመስማት፣ በድንተኛ አጋጣሚ በፍርሃትና በድንጋጤ ከመሸበር፣ በቋጣ ተነሣሥቶ የጎይል ዕርምጃ ከመውሰድ፣ ወይ ከፋ ነገር ከመናገር፣ ተስፋ ከመቀረጥ፣ ሌሎች ሰዎች የሚያደርጉላቸውን ከፋ ነገሮች ለማድረግ ከመሞከር ራሳችንን አለመግታት እንደ ባለደመ ነፍሱ እንስሳ ገደብ በሌለው ፍላጎት፣ ስሜትና ምኞት መነዳት ይሆንብናል። አለበለዚያም ከእንስሳት በምን እንሻላለን?

የመንፈሳዊነትና የግብረ ገብነት ምንጮች

የመንፈሳዊነትና የግብረ ገብነት ምንጮች መጽሐፍ ቅዱስ፣ ትውፊት የጎሊና ፍርድና ባህል ናቸው። እነዚህ አራቱ ምንጮች አብዛኛውን ጊዜ አንድ ዐይነት አስተያየት ቢኖራቸውም እንኳ ልዩነታቸውን ለማሳየት የሚቻልበት ጊዜም አለ።

በመጽሐፍ ቅዱስ በቀረቡት የመንፈሳዊነት መመሪያዎች ላይ ትውፊት በተጨማሪ የሚያቀርባቸው ዝርዝር ሁኔታዎች ከመኖራቸው በቀር የመጽሐፍ ቅዱስን መመሪያዎች የሚቃረን አይደለም። ለምሳሌ በመጽሐፈ ዲድስቅልያና በፍትሐ ነገሥት ውስጥ የሚገኙት መመሪያዎችና የአምልኮ ሥርዓቶች፣ እንዲሁም በዓለም-ዐቀፍ የቤተ ክርስቲያን ጉባኤዎች (ሲኖዶሶች) ደንቦችና መመሪያዎች በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በዝርዝርና በግልጽ የቀረቡ አይደሉም።

በባህል በኩል ግብረ ገባዊ ናቸው ተብሎ የሚታመንባቸው የግብረተብ አሠራሮች በመጽሐፍ ቅዱስ ወይም በትውፊት ውስጥ የሚገኙት ሁላቸውም አይደሉም። ለምሳሌ ከእነዚህ ባህሎች መካከል በዕድሜ የገፋትን ሰዎች አንተ ወይም አንቺ በማለት ፈንታ እርስዎ በማለት ማክበር፣ አሳፈሪ ወይም ጸያፍ ቃል አለመናገር፣ የግድ መነገር ያለበት ከሆነ ለዚያ ለጸያፉ ቃል ሌላ ጸያፍ ያልሆነ አማራጭ ቃል መፈለግ፣ የመሳሰሉት ይገኙባቸዋል። እንዲሁም ጎሊናችን ከፋንና ደግ እንድናውቅ ይረዳናል።

ቅዱሳት መጻሕፍት ከሚዘረዝሩላቸው የመንፈሳዊነት ምልክቶች መካከል፡- ፍቅር፣ ሰላማዊነት፣ ታጋሽነት፣ ቸርነት፣ እምነት፣ የዋህነት፣ ራስን መግዛት፣ ታማኝነት፣ መሐሪነት፣ ትሕትና፣ ሰውን አክባሪነትና ሌሎችም እነዚህን የመሳሰሉ ጠባዮች ይገኙባቸዋል።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ እንዳስተማረውና በኋላም ሐዋርያው ቅዱስ ዮሐንስና ሐዋርያው ቅዱስ ዳውሎስ ደጋግመው እንዳበራረጡ ከአምልኮተ እግዚአብሔር ቀጥሎ ፍቅር ትልቁ የእግዚአብሔር ትእዛዝ ነው። ፍቅር ያለው ሰው ለሰው ሁሉ ደግነትን እንጂ በማንም ላይ ከፋ ነገርን አያደርግም። ፍቅር ያለው ሰው ሁልጊዜ በጎ ነገርን እንጂ ምንጊዜም ቢሆን ለሰው ከፋ ነገርን አያስብም፤ አይመኝም። ፍቅር ወደ በጎ አስተሳሰብና ወደ በጎ ተግባር ስለሚመራ ፍቅር ያለው ሰው እውነተኛ መንፈሳዊና ግብረ ገባዊ ለመሆኑ አስተማማኝ ነው። ፍቅርም ሲባል ለሰው ሁሉ የሚኖር በጎ ስሜት ማለት እንጂ ሥጋዊ ፍትወትን ለማርካት በግለሰብ ላይ ያለ ስሜት ለማለት አይደለም። ይህን የመጽሐፍ ቅዱስ ዋነኛ ትእዛዝ የሆነውን የፍቅር ስሜት በትውፊት፣ በጎሊና ፍርድና በባህላዊ አሠራር ሁሉ የተደገፈ እንጂ በማናቸውም በኩል የማይፈለግ አይደለም።

ፍቅር ካለ ከሁሉም ጋር በሰላም ይኖራል እንጂ ጠብና ክርክር አይኖርም። ከሁሉም ጋር በሰላም ለመኖር መቻል ደግሞ የመንፈሳዊነት ምልክት ነው።

ታጋሽነት ደግሞ ከማንኛውም አቅጣጫ የሚደርሰብንን ክፉ ድርጊት አጸፋውን መልስ ሳንሰጥ ዝም ብለን ማሳለፍ ነው። ምናልባት ዘላቂ ወይም ሌላ ክፉ ድርጊት የደረሰብን ጉዳዮችን በትክክል ካለመረዳት የተነሳ መፀኑን ከተንከብን ቁጣንና ንዴትን በማያመለክት ቋንቋ ቀስ ብሎ በጥናት ማስረዳት የታጋሽነት ምልክት ነው። ክፉ አድራጊም ሆነ ክፉ ተናጋሪ እንደዚህ ያለ ታጋሽ ሰው ሲያጋጥመው በድርጊቱ ዐፍሮና ተጸጽቶ ከድርጊቱ ይታቀባል እንጂ በክፉ ድርጊቱ ወደፊት አይቀጥልም። ይህን ስናደርግ ራሳችንን ከክፉ ነገር ከመጠበቃችንም በላይ ለክፉ አድራጊዎች ታላቅ ትምህርትን እናበረ ከታለን ማለት ነው።

ቸርነት ማለት ደግሞ፡ ለታሰነት፡ ሳይሰበክ መስጠትና ሌሎችም እነዚህን የመሳሰሉ በጎ ተግባሮች ናቸው። ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ ጌታችንን በመጥቀስ እንደተናገረው ከሚቀበል ይልቅ የሚሰጥ የተባረከ ነው ብሎአል። እንዲሁም በመጽሐፈ መክብብ ም፡11፡14 ዓይ «እንጀራህን በውሃ ላይ ጣለው፤ ከብዙ ቀኖች በኋላ ታገኘዋለህ» ማለቱ ምንም ውለታ ሳትጠብቅ ስጥ፤ በኋላ ግን እግዚአብሔር ዋጋህን ይክፍልሃል ማለቱ ነው። ስለዚህም ቸርነት ከመንፈሳዊ ተግባሮች ደግሞ ሲሆን በዚህም መጽሐፍ ቅዱስ፡ ትውፊት፡ ጎሊናና ባህል ይሰማሙበታል።

እምነት ሲባል አብዛኛውን ጊዜ ሃይማኖት፡ ማለት በእግዚአብሔር መታመን ማለት ነው። በእግዚአብሔር አምላክነት ማመን ደግሞ ለመን ፈሳዊነት ኑሮ የመጀመሪያው ቅድመ ግዴታ ነው። በእምነታቸው ጠንካሮች ለሆኑ ሰዎች ደግሞ እግዚአብሔር ዋጋቸውን ሳይክፍላቸው አይቀርም። ለዚህ አባባል ከመጽሐፍ ቅዱስ አንዳንድ ማስረጃዎችን ቀጥለን እንመልከት፡-

ናቡከደነፆር የተባለው የባቢሎን ንጉሥ የወርቅ ጣዖት አሠርቶ ሕዝብ ሁሉ ለጣዖቱ እንዲሰግድለት ባዘዘ ጊዜ ሲድራቅ፡ ሚሳቅና አብደናን የተባሉ ሦስት እስራኤላውያን ወጣቶች ለጣዖቱ አልሰጉም ተብለው በንጉሡ ፊት ተከሰሱ። ንጉሡም እነርሱን አስጠርቶ፡ የመለከትና የእምቢልታ፡ የመሰንቆና የክራር፡ የበገናና የዋሽንት፡ የዘፈንም ሁሉ ድምፅ ስትሰሙ ላቆምሁት ምስል በመሬት ላይ ተደፍታችሁ ብትሰግዱ የተሻለ ነው፤ ባትሰግዱ ግን በሚነድደው የእሳት ነበልባል ውስጥ ትጣላላችሁ፤ ከእጄም የሚያድናችሁ አምላክ እንደሌለ ዕውቁ አላችው። እነርሱ ግን፡ ንጉሥ ሆይ፡ በዚህ ጉዳይ ላይ ራሳችንን የምንከላከልበት መልስ ልንሰጥህ አንፈልግም፤ እኛ የምናመልከው አምላክ ከዚህ ከሚነድደው ከእሳት ነበልባልም ሆነ ከአንተ እጅ ሊያድነን ይችላል ብለው በእግዚአብሔር ላይ ያላቸውን እምነት ገለጡ። ናቡከደነፆርም በአነጋገርራቸው ተቁጥቶ በእሳት ነበልባል ውስጥ እንዲጣሉ አዘዘ። የአመኑበትም ጌታ የእሳቱ ነበልባል ምንም ሳይጉዳቸው ከእሳቱ ውስጥ እንዲወጡ ሲያደርግ እነርሱን ወደ እሳት ውስጥ የጣሉአቸውን ሰዎች ግን የእሳቱ ወላፊን አቃጥሎ ገደላቸው (ዳን፡ም፡3፡25)።

የዋሽት ደግሞ ገርነትና ቅንነት ማለት ነው። የዋህ ሰው ነገሮችን ሁሉ በቅንነት ይቀበላቸዋል እንጂ ክፉ አያስብም፤ ወይም ሰውን በክፉ አይጠረጥርም።

ራስን መቁጣጠር ማለት ለሥጋዊ ስሜት ፍላጎት አለመሸነፍ ማለት ነው። ስለዚህ ጉዳይ ቅዱሳት መጻሕፍት የሚሉትን እንመልከት፡-

«ገይለኛ ከመሆን ይልቅ ታጋሽ መሆን ይሻላል፤ ብዙ ከተሞችን በጦርነት ድል ነሥቶ ከመያዝ ይልቅ ራስን መቁጣጠር ይበልጣል» (ምሳ፡ ም፡16፡32)።

ቀጣህን መቁጣጠር ባትችል መከላከያ አጥሮ እንደሌላትና ለጠላት ተጋልጣ እንደምትገኝ ከተማ ትሆናለህ» (ምሳ፡ም፡25፡28)።

በዚህ ዐይነት ራስን መቁጣጠር በቅዱሳት መጻሕፍት አጥብቆ የተተኩረበት መሆኑን ተገንዝቦን ድርጊታችንንና አነጋገራችንን መቁጣጠር አለብን እንጂ ሁሉን ነገር እንዳሻን አናደርግም። የሰው ተፈጥሮም ከእንስሳት ከሚለይ ባቸው ጠባዮች አንዱ ራሱን ወይም ፍላጎቱን ለመቁጣጠር መቻሉ ነው።

ታማኝ ማለት እውነተኛ፡ የሚታመን የማይጠረጠር፡ በቃሉ የሚረጋ፡ የሰጠውን ተስፋ የሚፈጽም፡ ሐሳቡን የማይለውጥ፡ ወይም የማይረሳ ማለት ነው። እግዚአብሔር ታማኝ ነው ስንል እግዚአብሔር ለሰው ልጆች የሚሰጠውን ተስፋና የሚገባውን ቃል ኪዳን የሚፈጽም መሆኑን ያመለክታል።

ቅዱሳት መጻሕፍት ስለታማኝነት ምን ይላሉ?

«እግዚአብሔር ታማኝ ስለሆነ እኛም ለእናንተ የምንገባራችሁ (አዎንና አይደለም) በማለት የማወላወል ቃል አይደለም» (2ኛ፡ሮ፡ም፡1፡18)።

«እኛ ታማኞች ባንሆን እርሱ ሁልጊዜ በታማኝነት ይናፈል እንጂ ክርስቶስ ማንነቱን አይክድም» (2ጢሞ ም፡2፡13)።

«ወንድሞቼ ሆይ፡ ከሁሉ በፊት በሰማይ ወይም በምድር፡ ወይም በሌላ በምንም ነገር አትማሉ፤ ንግግራችሁ አዎ ከሆነ በእውነት አዎ ይሁን፤ አይደለም ከሆነ በእውነት አይደለም ይሁን፤ እንዲህ ካልሆነ ግን ይፈረድባችኋል» (ያዕ፡ም፡5፡12)።

«በትንሽ ነገር የታመነ ሰው በትልቅ ነገርም የታመነ ይሆናል፤ በትንሽ ነገር የማይታመን ሰው ግን በትልቅ ነገርም አይታመንም» (ሉቃ፡ ም፡16፡10)።

አንድ ሰው በሌሎች ሰዎች ዘንድ አክብሮትንና ተወዳጅነትን ከሚያገኝባቸው ጠባዮች ዋነኛው ታማኝነት ነው። እገሌ ታማኝነት የለውም ከተባለ ማንም ሰው ከዚያ ሰው ጋር ለመዋዋል ወይም ሌላ ቁምነገር ያለው ሥራ ለመሥራት ፍላጎት አይኖረውም። ሰው ሁሉ ከእርሱ ይሸሻል እንጂ ወደ እርሱ መቅረብ አይፈልግም። ታማኝነት ደግሞ ለእግዚአብሔርም ለሰውም ነው። እንዲሁም ታማኝነት የሰውን መንፈሳዊነትና ግብረገብነት ገጽታ ያመለክ

ታላህ ታማኝነት የሌለው ሰው የመንፈሳዊነት ወይም የግብረገብነት ጠባይ አለው ለማለት አይቻልም።

መሐሪነት ሲባል፣ በደልን ይቅር ባይነት፣ ዕዳን ይቅር ባይነትና ለሰው መራራትን የመሰለ የደግነት ጠባይ ነው። እግዚአብሔር መሐሪ ነው የሚባለው እግዚአብሔር አድርጎ ወይም አታድርጉ ብሎ ያዘዘውን ትእዛዝ በማፍረሳችን ተጸጽተን የእግዚአብሔርን ይቅርታ የለመንን እንደሆነ ይቅርታ አድርገን ስለሚሆን ነው። የተበደለ ሰው የበደለውን መበቀል ሲችል፣ ወም ደግሞ በሕጋዊ መንገድ መብቱን ማስከበር ሲችል ለበደለው ሰው ይቅርታ አድርጎለት የተወደደ እንደሆነ ምሕረት አደረገለት ይባላል። ይህም ድርጊት መንፈሳዊነት አለው ከሚባል ሰው የሚጠበቅ ነው። ቅዱሳን መጻሕፍትስ ስለ መሐሪነት ምን ይላሉ?

«ከመሥዋዕት ይልቅ ምሕረትን አወድዳለሁ» (ሆሴ.ም:6፡6)።

«እግዚአብሔር ከአንተ የሚፈልገው ምንድን ነው

ፍርድን ታደርግ ዘንድ፣ ምሕረትንም ትወድድ ዘንድ አይደለም?» (ሚክ.ም:6፡8)።

«ምሕረትን የሚያደርጉ ምሕረት የሚደረግላቸው ስለሆነ ብፁዓን ናቸው» (ማተ.ም:5፡7)።

በቀል የእኔ ነውና ማንንም ሰው አትበቀሉ ያለውን የአምላክን ትእዛዝ አክብሮ ለበደለው ሰው ምሕረት የማያደርግ ሰው መንፈሳዊነት አለው ለማለት አይቻልም።

ትሕትና ከመንፈሳዊነትና ከግብረ ገብነት ጠባዮች አንዱ ነው። ትሕትና ማለት ምን ማለት ነው? አንድ ሰው በፍላጎቱና በፈቃድ ሌሎችን ሰዎች በማክበር ራሱን ዝቅ ማድረግ ትሕትና ነው። ስለትሕትና ቅዱሳን መጻሕፍት ምን ይላሉ?

«በስሜ የተጠሩት ሕዝቢ ሰውነታቸውን አዋርደው ቢጸልዩ፣ ፊቱንም ቢፈልጉ፣ ከክፉ መንገዳቸውም ቢመለሱ፣ በሰማይ ሆኜ እሰማለሁ፤ ኃጢአታቸውንም ይቅር እላለሁ» (2ኛ:16:መ.ም:7፡14)።

«ክብርን መቀበል ከፈለግህ በቅድሚያ ትሔት መሆን አለብህ» (መሳ.ም:15፡33)።

«እግዚአብሔርን መፍራትና ትሔት መሆን ሀብት፣ ክብርና ረጅም ዕድሜ ያስገኛል» (ምሳ.ም:22፡4)።

«መጽሐፍ (እግዚአብሔር ትዕቢተኞችን ይቃወማል፤ ለትሔቶች ግን ጸጋን ይሰጣል) ስለሚል እግዚአብሔር የሚሰጠው ጸጋ ከሁሉ ይበልጣል» (ያዕ.ም:4፡6)።

በዚህም መሠረት መንፈሳዊነትና ግብረገብነት ያላቸው ሰዎች ትሔቶች ናቸው። ቅዱሳን መጻሕፍትም ትሔቶች እንድንሆን ያዝዙናል።

ሰውን ማክበር ደግሞ ከትሕትና ጠባዮች አንዱ ሲሆን ቅዱሳን መጻሕፍት፣ ትውፊታዊው ቅርስና የሕዝባችን ባህል አጥብቀው የሚደግፉት ተግባር ነው። ሰውን ስለማክበር ቅዱሳን መጻሕፍት የሚሉትን ቀጥለን እንመልከት፡-

«እግዚአብሔር በሚሰጥህ ምድር ዕድሜህ እንዲረዝም አባትህንና እናትህን አክብር» (ሮሜ.ም:12፡10)።

«በትሕትና ተሞልታችሁ ሌሎች ሰዎች ከእናንተ እንደሚሻሉ አድርጋችሁ ቀጠሩ» (ፈልጽ.ም:2፡3)።

«ቤተ ክርስቲያንን በመልካም የሚያስተዳድሩ፣ ይልቁንም በመሰበክና በማስተማር የሚደክሙ እጥፍ ክብር ይገባቸዋል» (1ኛ.ጢ.ም:5፡17)።

«ሰውን ሁሉ አክብሩ፤ አማኞችን ውደዱ፤ እግዚአብሔርን ፍሩ፤ ንጉሥን አክብሩ» (1ኛ.ጲ.ም:2፡17)።

ሰውን ማክበር እንደዚህ አድርጎ በቅዱሳን መጻሕፍት የተደገፈ መሆኑን ልንረዳ እንችላለን።

ጥያቄዎች

1. የድኅነትን መንገድ መከተል ከፈለግን ምን ማድረግ ይኖርብናል?
2. ከአሳሳቾቹ መንገዶች አርእስት ቢያንስ አምስቱን ተናገር።
3. ወደ ምድራዊ አስተሳሰብ የሚሰበን ምንድነው?
4. ከክፉ ትርኢት ለመጠበቅ ምን ማድረግ አለብን?
- 5? ሳንወድድ በግድ ማየት ካለብን ምን ብናደርግ ይሻላል?
6. ክፉ ሐሳብን ወይም ክፉ ምኞትን በምን እንከላከላለን?
7. ሥጋዊ ጉኝቶችን ያሸንፈን ይሆናል ብለን ብንሰጋ ምን ማድረግ አለብን?
8. ፍትወት ማለት ምን ማለት ነው?
9. ፍትወት ከልክል የሚሆነው እንዴት ሲሆን ነው?
10. ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ለሌፍትወት ከልክልነት ምን አለ?
11. የፍትወት ምንጮች ምን ምን ናቸው?
12. የፍትወት መከላከያዎች ምን ምን ናቸው?
13. ክፉ ትውስታ ማለት ምን ማለት ነው?
14. ትውስታዎቹን የሚጠቀምባቸው ማነው?
15. መፍትሔውስ ምንድነው?
16. ኩራትና ትዕቢት ከምን ይመነጻሉ?

17. ትዕቢት የማን ሥራ ነው?
18. በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ትዕቢት የተገለጠው እንዴት ነው?
19. ሰይጣን ከታላቅ ክብሩ ዝቅ ያለው በምንድነው?
20. አንዳንድ የእግዚአብሔርን ክብር የምንቀንሰው እንዴት ነው?
21. እንዳንፈራ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የሰጠን መመሪያ ምን የሚል ነው?
22. በቀጣ ተነሣሥተን የምናደርገው ክፉ ነገር ምንድነው?
23. በዚህ ጉዳይ የታዘዘው ምንድነው?
24. ሐዋርያው ቅዱስ ያዕቆብ ስለምላስ ምን ብሏል?
25. ክፉ ድርጊትን ማድረግ የሚሞከረው በምን በምን ነው?
26. የመከራው አደገኛነት እምነት ላይ ነው?
27. በምንስ መከላከል ይቻላል?
28. እነዚህ ነገሮች የተጠሉት በምን ምክንያት ነው?
30. ትውፊት መጽሐፍ ቅዱስን ይቃረናል?
31. ከመጽሐፍ ቅዱስ ሌላ ዝርዝር መመሪያዎች የሚቀርቡባቸው መጻሕፍት ምን ምን ናቸው?
32. በለዎች ላይ የሚታዩ ከመንፈሳዊነት ምልክቶች የሚቻልህን ያህል ዝርዝር።
33. ከአምልኮት እግዚአብሔር ቀጥሎ ያለው ታላቁ ትእዛዝ የትኛው ነው?
34. አንድ ሰው እውነተኛ መንፈሳዊና ግብረ ገባዊ ለመሆኑ ለስተማማኝ የሚሆነው ምን ሲኖረው ነው?
35. የመንፈሳዊነትና የግብረ ገባዊነት ምንጮች ምን ምን ናቸው?
36. ምንጮቹ እርስ በርሳቸው ይቃረናሉ?
37. መጽሐፍ ቅዱስና ትውፊት በምን ይለያያሉ?
38. ባህል ማለትስ ምን ማለት ነው?
39. ገሊና ከሌሎቹ ምንጮች በምን ይለያል?
40. እስቲ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ያልተገለጡ ባህላዊ አሠራሮችን አቅርብ።
41. ቅዱሳት መጻሕፍት ከሚዘረዝሩአቸው መንፈሳዊ አዎንታዎች የሚቻልህን ያህል አስታውስ።
42. ፍቅር ማለት ምን ማለት ነው?
43. ታጋሽነት ማለት ምን ማለት ነው?

44. ቸርነት ማለት ምን ማለት ነው?
45. እምነት ማለት ምን ማለት ነው?
46. ታማኝነት ማለትስ?
47. የዋህነት ማለት ምን ማለት ነው?
48. ራስን መግዛት ማለትስ?
49. መሐሪነት ማለት ምን ማለት ነው?
50. ትሕትና ማለት ምን ማለት ነው?
51. ሰውን ማክበርስ?

ሰባተኛ ክፍል

ምዕራፍ 1

ትምህርተ ሃይማኖት

የእግዚአብሔር ጠባዮች

ጠባይ ማለት የእንደን ፍጡር ምንነት የሚገልጽ ቃል ነው። የእግዚአብሔር ጠባይ ሲባል ደግሞ በእግዚአብሔር ባሕርይ ውስጥ የሚገለጡትን ሁኔታዎች የሚያመለክት ነው።

የእግዚአብሔር ፍጥረቶችን ጠባዮች ለመግለጥ እንደሚቻለው የእግዚአብሔርን ጠባዮች በእኛ ውስጥ አስተሳሰብ በትክክል ለመግለጥ አይቻልም። በተለያዩ አርእስት ሥር ከፋፍሎ ለማስረዳት የተሞከረው ግን እኛ ውስጥ በሚገባን ቋንቋና ለአስተሳሰባችን በሚያመች መንገድ ለማቅረብ ታስቦ ብቻ ነው።

የእግዚአብሔር ጠባዮች በሁለት አጠቃላይ ርዕሶች ሥር ቀርበዋል።

የመጀመሪያው አጠቃላይ ርዕስ የእግዚአብሔርን ህልውና የሚመለከት ነው። በዚህ ርዕስ ሥር ያሉት የእግዚአብሔር ጠባዮች ለእግዚአብሔር እንጂ ለፍጡር የማይነገሩ ናቸው። ከእነዚህም መካከል፡- በማንኛውም ሁኔታ ውስጥ ነት የሌለው መሆኑ፣ በራሱ የሚኖር መሆኑ፣ የማንም እርዳታ የማያስፈልገው መሆኑ፣ ዘላለማዊነቱ፣ አለመለወጡ፣ በሁሉም ቦታ የሚገኝ መሆኑ፣ አለመታየቱና ሙሉ ለሙሉ አለመታወቁ የመሰሉት ጠባዮች ይገኙበታል።

ሁለተኛው አጠቃላይ ርዕስ ደግሞ እግዚአብሔር ከፍጥረቱ ጋር ባለው ግንኙነት ላይ የተመሠረተ ነው። በዚህ አጠቃላይ ርዕስ ሥር ከአሉት ንዑሳን አርእስት መካከል፡- ሁሉን ዐዋቂነቱ፣ ጥበበኛነቱ፣ ሁሉን ቻይነቱ፣ ቅዱስነቱ፣ ትክክለኛ ዳኝነቱ፣ ፍቅሩና ደግነቱ፣ እውነተኛነቱና ታማኝነቱ የሚሉት ይገኙባቸዋል። እነዚህ የእግዚአብሔር ጠባዮች ለሰዎችም የሚነገሩ ቢሆኑም እንኳ የእግዚአብሔርና የሰው ጠባዮች አንድ ናቸው ማለት አይደለም። ጠባዮቹ ለእግዚአብሔር የባሕርይ ሲሆኑ ሰዎች ግን እነዚህን ጠባዮች በተወሰነ ደረጃ የሚያገኙት በእግዚአብሔር እርዳታ ነው።

እንደዚህ ያለውን አከፋፈል አንዳንድ ሰዎች የኅብረትና ኅብረት የሌለው ጠባይ በሚሉ ሰዎች ይከፋፍሉታል።

የእግዚአብሔርን ህላዌ የሚያመለክቱ ጠባዮች

በዚህ ርዕስ ሥር የሚጠቃለሉት የእግዚአብሔር ጠባዮች ሰብአዊ ፍጡር ሊኖረው የማይችል የእግዚአብሔር የባሕርይ ገንዘቦች ብቻ ናቸው። እነርሱም ከዚህ ቀጥሎ በዝርዝር ቀርበዋል።

1. እግዚአብሔር ውስንነት የለበትም፡- እግዚአብሔርን ምንም የሚወስነው ነገር የለም። እርሱ ከመወሰንና ከሕጻጽ (ጉድለት) ሁሉ የራቀ ነው። ያለምንም ዕቀባና ያለምንም መወሰን ፍጹምነት የእርሱ ገንዘብ ነው። በባሕርይ ውስንነት የለበትም። የእግዚአብሔርን ከውስንነት በላይ መሆን ቅዱሳት መጻሕፍት በተለያዩ ጥቅሶች አረጋግጠዋል።

«የእግዚአብሔርን ታላቅነት መርምረን ልንደርስበት አንችልም፤ የዘመኑንም ልክ ሊቂጥር የሚችል የለም» (ኢዮ.ም.36፡26)።

በሰማይና በምድር፣ በጥልቅ ባሕርቶችም እግዚአብሔር የፈቀደውን ሁሉ ያደርጋል» (መዝ.135፡6)።

እግዚአብሔር ታላቅ ነው፤ ከፍተኛ ምስጋናም የሚገባው ነው፤ ታላቅነቱም ሰው ከሚያስተውለው በላይ ነው። (መዝ.14፡3)።

«አምላካችን ታላቅና ኃያል ነው፤ ለዕውቀቱም ወሰን የለውም» (መዝ.147፡5)።

«በእግዚአብሔር ዘንድ ሕዝቦች ሁሉ እንዳሉ የሚቈጠሩ አይደሉም፤ እነርሱ በእርሱ ዘንድ እንደ ኢምንት የሚቈጠሩና ዋጋ የሌላቸው ናቸው» (ኢሳ.ም.40፡17)።

በማንኛውም ነገር የእግዚአብሔርን ውስን አለመሆን በምንገነዘብበት ጊዜ የፍጹምነቱንም አለመወሰን እንረዳለን። እርሱ በከህሊነት ፍጹም ነው፤ በልዕልናው ፍጹም ነው፤ በዐዋቂነት ፍጹም ነው፤ በደግነት ፍጹም ነው፤ በጻድቅነት ፍጹም ነው፤ በፍቅሩ ፍጹም ነው፤ በሁሉም ነገር ፍጹም ነው። በአንዱ ነገር ፍጹም ሆኖ በሌላው የሚቀንስ አይደለም። ሆኖም ምንም ያኽል ገለጻ ለማድረግ ብንሞክር እግዚአብሔርን ሙሉ ለሙሉ የማወቅ ችሎታ ሊኖረን አይችልም። ውስንነት የሌለው እግዚአብሔር ከማንምና ከምንም ጋር ሊመሳሰል አይችልም።

2. የእግዚአብሔር በራሱ መኖር፡- የእግዚአብሔር በራሱ መኖር በምንም ነገር ውስን ካለመሆኑ ጋር የተያያዘ ነው። ይህ የእግዚአብሔር ጠባይ ለእግዚአብሔር እንጂ ለማንኛውም ፍጡር የሚነገር አይደለም።

እግዚአብሔር በራሱ የሚኖር ሲሆን ፍጥረቶቹ ግን በእግዚአብሔር አማካይ ነት ካልሆነ በቀር በራሳቸው ሊኖሩ አይችሉም። እግዚአብሔር የነበረ፣ ያለና ወደፊትም የሚኖር ነው።

እግዚአብሔር በእውነት ነዋሪና ለፍጥረቶች ሁሉ መገኘት ምክንያት ሲሆን ለእርሱ ለራሱ መገኘት ግን ከእርሱ ከራሱ በቀር ሌላ ምክንያት የለውም። ለእርሱ መገኘት የቀደመ ምክንያት፣ ድርጊት፣ ቁስ አካል፣ ወይም መነሻና መድረሻ የለውም። እርሱም የመጀመሪያው አንቀሳቃሽ እንደመሆኑ ለእርሱ መገኘት ሌላ ምክንያት የለውም።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በየሐንስ ወንጌል ምዕራፍ 5 ቅጥር 26 ላይ፡- አብና ወልድ በራሳቸው እንደሚኖሩ ወይም በራሳቸው ሕይወት እንዳላቸው የገለጠው በማያሻማ ቋንቋ ነው።

3. የማንም እርዳታ የማያስፈልገው መሆኑ፡- እግዚአብሔር የማንም እርዳታ አያስፈልገውም ቅዱሳት መጻሕፍትም በሚቀጥሉት ጥቅሶች ይህን አባባል ያረጋግጣሉ።

«የሰው ሁሉ አምላክ ሆይ፣ አንተ ምንም የሚያስፈልግህ ነገር የለም» (2ኛ መቃ.ም 14 ቀ. 35)።

«ዓለምና በእርስዋ ያለው ሁሉ የእኔ ነው» (መዝ. 50 ቀ. 12)።

«እግዚአብሔርን እንዲህ አድርግ ብሎ የሚያዝዘው ማነው? እርሱን ማስተማርና መምከር የሚችል ማነው? ገለጻ ያደርግለት ዘንድ እግዚአብሔር ማንን አማከረ? ትክክለኛውን መንገድ ያስተማረው ማነው? ዕውቀትን ያስተማረው፣ ወይም ትክክለኛውን መንገድ እንዲያስተውል ያደረገው ማነው? (ኢሳ.ም. 40 ቀ. 13-14)።

«ሕይወትንና እስትንፋስን፣ ሌሎችንም ነገሮች ለሰው ሁሉ የሚሰጥ እርሱ ስለሆነ ምንም ነገር አይጉድለውም፤ የሰውም እርዳታ አያስፈልገውም» (የሐ.ሥ.ም. 17 ቀ. 25)።

«የጌታን ሐሳብ የሚያውቅ ማነው? የእርሱ አማካሪ የሚሆን ማነው?» (ሮሜ.ም. 11 ቀ. 34)።

እኛ እግዚአብሔርን የምናመልከው እርሱ የእኛ አምልኮ የሚያስፈልገው ሆኖ አይደለም። እኛ ግን ጸጋውና ሰማያዊ ስጦታው ስለሚያስፈልጉን እናመልከዋለን። እግዚአብሔር የማንም እርዳታ አያስፈልገውም በሚባልበት ጊዜ እንደራስ ወዳድነት መታየት የለበትም። እንዲያውም እግዚአብሔር ለፍጥረቱ ሁሉን ነገር የሚሰጠው ምንም የውለታ መልስ ሳይጠበቅ ነው።

«እግዚአብሔር ከመንግሥታትና ከብሩም ከሰማያት ሁሉ በላይ ነው፤ እንደ አምላካችን እንደ እግዚአብሔር ያለ ማንም የለም፤ ዙፋኑም ከሁሉ በላይ ነው። ነገር ግን ሰማይንና ምድርን ወደ ታች ይመለከታል፤ ድኾችን ከትቢያ፣ ችግሮችንም ከዐመድ ቁልል ያነሣቸዋል፤ የልዑላን ጓደኞች ያደርጋቸዋል፤ ከሕዝብም አለቆች ጋር ያስቀምጣቸዋል» (መዝ. 113 ቀ. 4:8)።

«ስሙ ቅዱስና ዘላለማዊ ንጉሥ በከፍተኛ ቦታ ላይ የሚኖር ሲሆን ቃላቱ እነዚህ ናቸው፤ ልቡ ከተሰበረና መንፈሱ ትሑት ከሆነው ሰው ጋር በተቀደሰው ከፍተኛ ቦታ ላይ እናራለሁ፤ ይህንንም የማደርገው በመንፈሱ ትሑት ለሆነውና በልቡ ለተሰበረው ሕይወትን እሰጥና አበረታታ ዘንድ ነው» (ኢሳ.ም. 57 ቀ. 15)።

መጽሐፍ ቅዱስም ሁለት ነገሮችን ያረጋግጣልናል።

የመጀመሪያው ማረጋገጫ እግዚአብሔር የማንም እርዳታ የማያስፈልገው መሆኑ ነው።

ሁለተኛው ማረጋገጫ እግዚአብሔር ለሰው ሁሉ ሁሉን ነገር የሚሰጥ መሆኑ ነው።

4. የእግዚአብሔር ዘላለማዊነት፡- ቀደም ተብሎ እንደተገለጠው እግዚአብሔር የማንም እርዳታ የማያስፈልገው በራሱ የሚኖር ህልው ነው። ህላዌውን በሚገልጡት ጠባዮች እርሱ ከዘመናት በላይ ሆኖ፣ እርሱ የፈጠሯቸው ፍጥረቶች ግን በእርሱ አንቀሳቃሽነት በዘመናት ውስጥ ይንቀሳቃሳሉ።

እግዚአብሔር የመጀመሪያና መጨረሻ የሌለው ነው። እርሱ ከሰብአዊ ፍጡር ከሚለይባቸው ምክንያቶች አንዱ ምክንያት በዘመን ውስጥ መጀመሪያ የሌለውና እንደ ሰው መጨረሻ ኖርት ሌላ ሕይወት የሚጀምር አለመሆኑ ነው። ስለ እግዚአብሔር ዘላለማዊነት ቅዱሳት መጻሕፍት ምን እንደሚሉ እንመልከት፡-

«ተራሮችን ከመሥራትህና ዓለምንም ከመፍጠርህ በፊት አንተ ከዘላለም እስከ ዘላለም አምላክ ነህ» (መዝ. 90 ቀ. 2)።

«ለአንተ አንድ ሺህ ዓመት እንደ አንድ ቀን ነው፤ ዐልፎ እንደ ሄደው እንደ ትላንት ነው፤ እንደ ሌሊትም ጥቂት ሰዓቶች ነው» (መዝ. 90 ቀ. 4)።

«እግዚአብሔር ሆይ፣ አንተ ግን ለዘላለም ንጉሥ ነህ፤ ሰምህም ከትውልድ ወደ ትውልድ ገናና እንደሆነ ይተላለፋል» (መዝ. 102 ቀ. 12)።

«አንተ ከጥንት ምድርን መሠረትህ፤ ሰማያትም የእጅህ ሥራ ናቸው፤ እነርሱ ይጠፋሉ፤ አንተ ግን ትኖራለህ፤ እነርሱ እንደ ልብስ ያረጃሉ እንደ መጉናጸፊያም ትለውጣቸዋለህ፤ ይወገዱማል» (መዝ. 102 ቀ. 25-26)።

«ግዛትህ ከትውልድ ወደ ትውልድ ይተላለፋል፤ መንግሥትህም ዘላለማዊ ነው» (መዝ. 145 ቀ. 13)።

«የእስራኤል ንጉሥና አዳኝ የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር፡- እኔ ፊተኛ ነኝ፤ (እኔም ጳፊኛ ነኝ፤ ከእኔ በቀር ሌላ አምላክ የለም) ይላል» (ኢሳ. ም. 44 ቀ. 6)።

«ስለዚህ ለዘላለማዊው ንጉሥ ለማይቀየው ለማይታየው ለአንዱ አምላክ ክብርና ምስጋና ከዘላለም እስከ ዘላለም ይሁን፤ አሜን» (1ኛ፡ጢሞ፡1፡17)»

«እናንተ ግን ወዳጆች ሆይ፤ በጌታ ዘንድ አንድ ቀን እንደ ሺህ ዓመት፤ ሺህ ዓመትም እንደ አንድ ቀን እንደ ሆነ ይህን አንድ ነገር አትርሱ» (2ኛ፡ዲ፡ም፡3፡8)»

«ያለው፤ የነበረው፤ የሚመጣውም፤ ሁሉን የሚችል አምላክ አልፋና የሚጋ፤ የመጀሪያውና የመጨረሻው እኔ ነኝ ይላል» (ራ፡ዮሐ፡ም፡1፡8)»

በዘመን ውስጥ የምንንቀሳቀስ ውሉናች ሆነን ሳለን ስለ ዘላለማዊነት ለመናገር ጉድለት ያለብን በመሆኑ ዘላለማዊነትን በትክክል የማሰብ ዐቅም የለንም። እኛ የምናሰበው ያልተወሰነና መጨረሻ የሌላቸውን ወቅቶች ነው። እግዚአብሔር ግን በፍጹም ከዘመን በላይ ነው። በእርሱ ላይ ዘመን፤ ወይም የዘመን ክፍል የለበትም። እርሱም ለዘመን ሒሳብ የሚገዛ አይደለም። እግዚአብሔር ዓለምን ሲፈጥር ዘመን ተጀመረ። ስለዚህ እግዚአብሔር የጊዜዎች ወይም የዘመናት ንጉሥ ነው።

ከፍጥረቱ ጋር ባለው ግንኙነት የእግዚአብሔርን ዘላለማዊነት ስንመለከት ከዘመን በፊት የነበረውና ከዘመን በላይ ያለው እግዚአብሔር በእርሱ ፈቃድ በዘመን ለተገኘው ፍጥረት ፍቅሩን እንደሚያሳየው እንንከባለን። በዚህም ዐይነት በዘመን ያልተወሰነው የእግዚአብሔር ዘላለማዊነት በዘመን የሚፈጸም ሥራውን አያደናቅፈውም። እግዚአብሔር ዘመን የሚቆጠርለትን ፍጥረቱን የሚመለከተው በዘላለማዊ ብርሃኑ ነው።

5. የእግዚአብሔር አለመለወጥ፡- መለወጥ ማለት ቀድሞ ያልነበሩትን ሁኔታ መሆን፤ ወይም ክሉብት ሁኔታ ወደ ሌላ ሁኔታ መዛወር ማለት ነው። ሳይለወጡ፤ ባለው ሁኔታ ጸንቶ መኖር ከዘላለማዊነት ጠባይ ጋር የተያያዘ ነው። የእግዚአብሔርም ባሕርይ መቼም ቢሆን ለምንም ዐይነት ለውጥ የሚጋለጥ አይደለም። ስለ እግዚአብሔር አለመለወጥ የቅዱሳን መጻሕፍት ማስረጃዎች የሚከተሉት ናቸው።

«እኔ እግዚአብሔር አልለወጥም» (ሚላ፡ም፡3፡6)»

«ሰማይና ምድር ያልፋሉ፤ ቃሌ ግን አያልፍም» (ማቴ፡ም፡24፡35)

«ነገር ግን እኛ ኃጢአተኞች ሆነን ሳለ ክርስቶስ በእኛ ምትክ ሞቶአል፤ ይህም እግዚአብሔር ለእኛ ያለው ፍቅር ምን ያኽል ታላቅ መሆኑን ያስረዳል» (ሮሜ፡ም፡5፡8)»

(የእኛ ኃጢአተኝነት የእግዚአብሔርን ፍቅር አይለውጠውም ማለት ነው)

«እግዚአብሔር ከመረጠና ጸጋውን ከሰጠ በኋላ ባደረገው ነገር አይጸ ጸትም» (ሮሜ፡ም፡11፡29)»

«መልካም ስጦታና ፍጹም በረከት ሁሉ ከእግዚአብሔር ነው፤ ይህም የሚመጣው እንደ ጥላ መዘዋወር ወይም መለዋወጥ ከሌለበት ከእግዚአብሔር ነው» (ያዕ፡ም፡1፡17)»

አለመለወጥ የእግዚአብሔር ባሕርይ በመሆኑ የእግዚአብሔርን ዘላለማዊነት ያመለክታል። በእግዚአብሔር ዘንድ ለውጥ ማለት ወደ ዘመን መሠረት መግባት ነው። ነገር ግን እግዚአብሔር ዘላለማዊ ነው ስንል እርሱ ከዘመን በላይ ነው ማለታችን ነው። ከዘመን በላይ መሆኑ ደግሞ ዘላለማዊነቱንና የማይለወጥ መሆኑን ያመለክታል። ቀደም ተብሎ እንደተገለጠው እግዚአብሔር በምንም ሁኔታና በምንም ነገር ውሱንነት የለውም ተብሏል።

የእግዚአብሔር ውሱን አለመሆን ጠባይ ደግሞ ጭማሪን ወይም ቅነሳን አይቀበልም። አለመወሰኑ ጭማሪን ወይም ቅነሳን የሚቀበል ከሆነ ውሱን አለመሆኑ ቀረ ማለት ነው። ይህንንም የምንለው እግዚአብሔር በባሕርዩ በሁሉም ነገር ፍጹም ስለሆነ ከዚያ በላይ መጨመር ወይም ከዚያ በታች መቀነስ ስለማያስፈልገው ነው።

ሐዋርያው ቅዱስ ያዕቆብ በመልእክቱ ም፡4፡8 ላይ፡- «ወደ እግዚአብሔር ቅረቡ እርሱም ወደ እናንተ ይቀርባል» በማለቱ ይህ የእግዚአብሔርን መለወጥ ያመለክታል የሚል ወገን ይኖር ይሆናል።

ለሰው ልጆች የሚነገሩ ሰብአዊ ጠባዮች ማለት ስሜታዊ እንቅስቃሴዎች ለእግዚአብሔር በሚነገሩበት ጊዜ ለሰው በሚገባ ሰብአዊ ቋንቋ መነገሩ ነው እንጂ የሰዎችና የእግዚአብሔር ጠባዮች አንድ ናቸው ማለት አይደለም። መለዋወጥ የሚሰማማቸው ቁሳዊ ነገሮችና የተፈጠረው መንፈስ ብቻ ነው። እግዚአብሔር ከቁሳዊ ነገር የራቀ ነው። እርሱም በተፈጠረው መንፈስ ደረጃ መታየት የለበትም።

ዓለምንና ሰውን መፍጠርን የመሰሉ በዘመን የተፈጸሙ ድርጊቶች ሲኖሩ ከእግዚአብሔር አለመለወጥ ጠባይ ጋር አብረው መሄዳቸው ለእኛ ለውሱናቸው ፍጥረቶች ጥልቅ ምሥጢር ነው። በዘመን የሚፈጸሙት የእግዚአብሔር ሥራዎች ከእግዚአብሔር ዘላለማዊነት ጋር እንዴት ሊታረቁ እንደሚችሉ ለእኛ አስተሳሰብ አስቸጋሪ ነው። ይሁን እንጂ ምንም ያኽል ምሥጢሩ ቢረቅቅብን እግዚአብሔር በፈቀደልን መጠን ለማወቅ መሞከር አለብን።

እግዚአብሔር በዘመን የሚሠራቸው ሥራዎች ሁሉ በዘላለም ዕቅዱ ውስጥ ከዘመን በፊት የታወቁ ናቸው። የወልደ እግዚአብሔር ሥጋ መልቦስ ማለት የመለኮትና የሥጋ ተዋሕዶ ባለመቀላቀል ባለመደባለቅና ባለመለወጥ ነው ስለተባለ ምንም ለውጥን አያመጣም። የእግዚአብሔርን ዕውቀት ጊዜ የማይወስነው ከመሆኑ የተነሣ ሰውን በክርስቶስ አማካይነት የማዳን ዕቅዱ ዘላለማዊ ነው እንጂ በኋላ ዘመን አዲስ የመጣ ሐሳብ አይደለም። እግዚአብሔርም በማዳን ዕቅዱ ላይ አልጨመረም ወይም አልቀነሰም። እግዚአብሔር ለሰው ልጆች ያለው ፍቅር አለመለወጡን የምንረዳው ሐዋርያው ቅዱስ

ጳውሎስ እንዳለው እኛ ገና ኃጢአተኞች ሆነን ሳለን ክርስቶስ ለእኛ የምተልገ መሆኑ ነው (ሮሜ: 5: 5-8)። መጽሐፍ ቅዱስ ስለ እግዚአብሔር ተግባር ስለመጸጸቱ በሚናገርበት ጊዜ እነዚህና ሌሎችም ሰብአዊ ሰሜቶች እግዚአብሔር በሰዎች ላይ ሊያመጣ ያለውን ቅጣት ለመግለጽ ተብሎ ነው እንጂ እግዚአብሔር ሐሳቡን ለወጣ ለማለት የይደለም።

6. እግዚአብሔር በሁሉ ቦታ የሚገኝ መሆኑ:- በሁሉም ቦታ የመገኘቱ ትምህርት በሁለንተናው በሁሉ ቦታ መገኘት የሚለውን ሥነ መለኮታዊ ትምህርት ያስከትላል። እግዚአብሔር በጊዜ እንደማይወሰን ሁሉ በቦታም አይወሰንም። ስለዚህ እግዚአብሔር በጊዜ ወይም በዘመን ያልተወሰነ፣ ዘላቃ ለማዊ፣ የማለወጥ፣ በሁሉም ቦታ የሚገኝና በምንም ነገር ያልተወሰነ መንፈስ ነው። የእግዚአብሔር ውሱን አለመሆን ዋናው ምልክት በሁሉም ቦታ መገኘቱ ነው። ይህም የእግዚአብሔርን ህላዌ ያመለክታል። የእግዚአብሔር በሁሉም ቦታ መገኘት ጠባይ ደግሞ የእግዚአብሔር ውሱን አለመሆን ነው። እግዚአብሔርም በሁሉም ቦታ መገኘቱ ማለት በአንድ ወይም በተወሰኑ ቦታዎች ብቻ አለመወሰኑ፣ አንዳችም ነገር ሊይዘው አለመቻሉና ከነገሮች ሁሉ በላይ መሆኑ ምንም ቦታ የማይወሰነው መሆኑን ያመለክታል።

ከፍተረቱ ጋር ባለው ግንኙነት ደግሞ እግዚአብሔር በሁሉም ቦታ ይገኛል ሲባል ምንም ነገር ሳይይዘው እርሱ ሁሉንም ነገር ይይዛል ማለት ነው። እግዚአብሔር በሁሉም ቦታ ስለመገኘቱ የሚከተሉትን የመጽሐፍ ቅዱስ ማስረጃዎች እንመልከት:-

«በውኑ እግዚአብሔር ከሰው ጋር በምድር ላይ ይኖራልን? እነሆ፣ ሰማይ፣ ከሰማያትም በላይ ያለው ሰማይ ይይዝህ ዘንድ አይችልም» (1ኛ: 17: 9 8 ቀ: 27)።

«ከአንተ ለማምለጥ ወዴት መሄድ እችላለሁ? ከፊትህስ ርቂ ወዴት እሻሻለሁ? ወደ ሰማይ ብወጣ እዚያ ትገኛለህ! ወደ ሙታን ዓለም ብወርድ በዚያም አንተ አለህ። ከፀሐይ መውጫ ባሻገር በርሬ ብሄድ፣ ወይም በፀሐይ በኩል ርቂ ብኖር እዚያ ተገኝተህ በእጅህ ትመራኛለህ! በቀኝ እጅህ ትደግፈኛለህ» (መዝ: 139 ቀ: 7-10)።

«እግዚአብሔር እንዲህ ይላል:- ሰማይ ዙፋኔ ነው! ምድርም የእግረ ማሳረፊያ ናት! ታዲያ ለእኔ ምን ዐይነት ቤት ትሠራልኛላችሁ?» (ኢሳ: 66 ቀ: 1)።

«እግዚአብሔር እንዲህ ይላል:- እኔ የቅርብ አምላክ ብቻ ነኝን? የሩቅስ አምላክ አይደለሁምን? እኔ ሰማይንና ምድርን የመላሁ አይደለምን? ሰው በሰው ርቢሽግ እኔ አላየውምን?» (ኤር: 23 ቀ: 23-24)።

7. እግዚአብሔርን ማየትና ሙሉ ለሙሉ ማወቅ አለመቻሉ:- እግዚአብሔር ፍጹም መንፈስ ስለሆነ ሊታይና እንዲሁም ሙሉ ለሙሉ ሊታወቅ

አይቻልም። እግዚአብሔርን የሚመስል ከተምንም ነገር የለም። አምላክ በሰው ብልህነትና ሐሳብ የተቀረጸውን ወርቅ ወይም ብር፣ ወይም ድንጋይ እንዲ መስል እናስብ ዘንድ አይገባም (የሐ: 17: 17 ቀ: 29)።

በዚህም ምክንያት እግዚአብሔር እስራኤላውያንን አጥብቆ ያዘዛቸው እንዲህ ብሎ ነው:-

«በሰማይም ሆነ በምድር፣ ወይም ከምድር በታች ባለው ውሃ ውስጥ ከሚኖሩት ነገሮች የማንኛውንም ዐይነት ምስል ጣዖት አድርገህ አትሥራ! እኔ እግዚአብሔር አምላክህ እጅግ ቀናተኛ ስለሆንኩ ተቀርጾ የተሠራውን ማንኛውንም ጣዖት አታምልክ! አትሰገድለትም! እኔ የሚጠሉኝን ሁሉ እስከ ሦስትና አራት ትውልድ ድረስ እበቀላለሁ። ለሚወድዱኝና ትእዛዛቴን ለሚጠብቁ ሁሉ ግን እስከ ሺህ ትውልድ ድረስ ዘላለማዊ ፍቅሬን አሳያቸዋለሁ» (ዘጸ: 20 ቀ: 4-6)።

እነሆ፣ እግዚአብሔር መንፈሳዊ አካል ያለው መሆኑን ብናምንም ይህ የእግዚአብሔር አካል ግን ይህን ይመስላል! ይህን ያክላል፣ ወይም እንደዚህ ያለ ነው ለማለት አንችልም። ለመገመት እንኳ ቢሞክር ለማየት ግን አይቻልም። እግዚአብሔርን ለማየት የሚፈልግ ሰው ሊታይ የማይቻለውን ለማየት መፈለጉ የእግዚአብሔርን ጠባይ አለማወቁ ነው።

እግዚአብሔርን ማንም ያየው ሰው እንደሌለ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ አረጋግጦአል። በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ እግዚአብሔርን ስለማየት ወይም ስለ እግዚአብሔር መገለጥ የተነገሩት አነጋግሮች፣ እግዚአብሔርን አየ የተባለለት ሰው ሁሉ በመለኮታዊ አካሉ ሆኖ አላየውም። ነገር ግን በተለያዩ ሁኔታዎች ምሳሌነት ብቻ አይቶታል።

በዚህም መሠረት አብርሃም እግዚአብሔርን ያየው እንደ ሰው ሆኖ ነው! ለሙሴ በእሳት ነበላባል መልክ ተገልጦለታል! ለኢሳያስ በራእይ በረጅምና ከፍ ባለ ዙፋን ላይ ተቀምጦና የልብስ ዘርፍ መቅደሱን ምልቶት ታይቶታል! ለዳንኤል በራእይ በሽማግሌ ሰው መልክ ታይቶታል! (ዘፍ: 3: 18፣ ዘጸ: 3: 3፣ ኢሳ: 6: 6፣ ዳን: 7: 7 ቀ: 13-14)።

ውሱን የሆነው የሰው ዐይን ውሱንነት የሌለውን እግዚአብሔርን ማየት አይቻልም። ፀሐይን ትኩር ብለን በዐይናችን ለማየት የማንችል ከሆነ እንዴት አድርገን እግዚአብሔርን ማየት እንችላለን?

እግዚአብሔር ራሱ ምን እዳለ ቀጥለን እንመልከት:-

«ፊቴን አይቶ ለመኖር የሚችል ሰው ስለሌለ ፊቴን ለማየት አትችልም! ነገር ግን እዚህ በአጠገቤ በአለት ላይ የምትቆምበት ስፍራ አለ! የእኔ ክብር በዚያ ሲያልፍ በአለቱ ስንጣቂ አቆይሃለሁ! እስካልፍ ድረስ በእጄ እጋርድሃለሁ! ከዚያም በኋላ እጄን አነሣለሁ! አንተም ፊቴን ሳይሆን ጀርባዬን ታያለህ» (ዘጸ: 33 ቀ: 20-23)።

መላእክት እንኳ ከሰው በበለጠው ተፈጥሮአቸውና ሁኔታቸው ችሎታቸው የሚፈቅድላቸውን ያክል ካልሆነ በቀር እግዚአብሔርን ማየት አይችሉም። ስለዚህም ነው ነዚዩ ኢሳይያስ ሱራፈል የተባሉት መላእክት በክንፋቸው ፈታቸውን ሲሸፍኑ በራእይ ያየው (ኢሳ.ም:6ቀ:2)። እግዚአብሔርም ራሱን ለፍጡሩ የሚገልጸው ፍጡሩ በሚችለው መጠን ብቻ ነው።

ከፍጥረቱ ጋር ባለው ግንኙነት የእግዚአብሔር ጠባዮች

የእግዚአብሔር ግርማና ልዕልና በሥራዎቹ ይገለጣል። በእግዚአብሔር ሐሳብ ውስጥ የሚጠቃለሉት ጠባዮች ሁሉን ነገር ዐዋቂ ነቀፍ ፍጹም ጥበበኛነት ናቸው።

በእግዚአብሔር ፈቃድ ውስጥ የሚጠቃለሉት ጠባዮች ደግሞ ሁሉን ቻይነት፣ ቅዱስነት፣ ጽድቅ፣ ደግነት ወይም ፍቅር፣ እውነተኛነት ናቸው።

ማወቅ የሚገባን ጉዳይ በእግዚአብሔር ፈቃድና በእግዚአብሔር ሐሳብ መካከል ያለው ልዩነት በሰው አስተሳሰብ መሠረት ብቻ መሆኑን ነው። በእግዚአብሔር ዘንድ ያለው ሐሳብና ፈቃድ በሰዎች ዘንድ እንዳለው ሐሳብና ፍላጎት ተከታታይ አይደሉም። በዚህ አጠቃላይ ርእሰ ሥር ያሉት የእግዚአብሔር ጠባዮች ቀጥለው በዝርዝር ቀርበዋል።

1. የእግዚአብሔር ሁሉን ዐዋቂነት፡- ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ እንዳረጋገጠው፡-

«ከአብ በቀር ወልድን የሚያውቅ የለም፤ እንዲሁም ከወልድ በቀር አብን የሚያውቅ የለም፤ ማንም ወልድ ካልገጠለት በቀር አብን ሊያውቅ አይችልም» (ማቴ.ም:11ቀ:27)።

በሌላ አነጋገር ደግሞ እግዚአብሔር ሁሉን ነገር ያያል ሲባል ሁሉን ነገር በአንድ ጊዜ እንደማየትና እንደማወቅ ማለት ነው።

በዚህ ትምህርት ላይ ቅዱሳት መጻሕፍት ምን እንደሚሉ ቀጥለን እንመልከት፡-

«እኔ እግዚአብሔር ግን የሰውን አእምሮና የሰውን ልብ እመረምራለሁ፤ ለያንዳንዱም ሰው በአካሄዱና በሥራው መጠን ዋጋውን አስጠየቃለሁ» (ኤር.ም: 17 ቀ:10)።

«ከእግዚአብሔር ፊት የሚሰወር ምንም ፍጥረት የለም፤ በእርሱ ዘንድ ሁሉ ነገር ግልጥና ዕርቃነትን ሆኖ የሚታይ ነው» (ዕብ.ም:4ቀ:13)።

እግዚአብሔር ሁሉን ዐዋቂና ዘለዓለማዊ በመሆኑ ሁሉን ነገር ዕርቃነትን ሆኖ ያየዋል እንጂ ከእርሱ ዕውቀት የሚያመልጥ አንዳች ነገር የለም።

እግዚአብሔር ከዘመን በላይ ዘለዓለማዊ ስለሆነ ያለፈውና ወደፊት የሚመጣው ለእርሱ በአሁኑ ጊዜ እንዳለ ነገር በግልጥ የሚታወቅ ነው። ይህ በእርሱ

ዘንድ አስቀድሞ መታወቁ ደግ ነገርም ቢሆን ወይም ከቶ ነገር የሰውን ልጅ ነጻ ፈቃድና ፍላጎት አይገድበውም። የእግዚአብሔር አስቀድሞ ማወቅ ደግሞ እርሱ ሰውን ወደሚፈልገው አቅጣጫ ይመራዋል ማለት አይደለም፤ ወይም ሰው ሁሉ እግዚአብሔር የወሰነለትን እንጂ ሌላ ለማድረግ መብት የለውም ማለት አይደለም።

2. የእግዚአብሔር ጥበበኛነት፡- የእግዚአብሔር ጥበበኛነት ሁሉን ነገር ከማወቁ ጋር የተያያዘ ነው። ይህም የእግዚአብሔር ጥበበኛነት ጠባይ የእግዚአብሔርን ከፍተኛ ዓላማዎች የሚያመቻች ነው። በዚህም ጠባዩ አማካይነት ዓላማዎቹን ተግባራዊ የሚያደርግባቸውን የተሻሉ ዘዴዎችን ይመርጣል። በዚህም መሠረት የእግዚአብሔር ጥበበኛነት ራሱ እንደ እግዚአብሔር ዕውቀት መታየት ይችላል። እርሱም የእግዚአብሔር ዕውቀት ተግባራዊ ጉን ነው ሊባል ይቻላል።

የእግዚአብሔርን ጥበበኛነት በተመለከተ መጽሐፍ ቅዱስ ከሚያቀርባቸው ማስረጃዎች መካከል የሚከተሉት ይገኙባቸዋል፡-

«እግዚአብሔር ሆይ፡ አንተ ብዙ ነገሮችን ፈጥረሃል፤ ሁሉን በጥበብ አድርገሃል፤ ምድር አንተ በፈጠረሃቸው ነገሮች ተሞልታለች» (መዝ:104 ቀ:24)።

«እግዚአብሔር ጥበብን ይሰጣል፤ ዕውቀትና ማስተዋልም የሚገኙት በእርሱ ዘንድ ነው» (ምሳ.ም:2ቀ:6)።

«እግዚአብሔር ጥበብን ለጠቢባን፡ ዕውቀትንም ለአስተዋዮች ይሰጣል» (ዳን.ም:2ቀ:21)።

«እርሱ ብቻ ጥበብ ላለው ለአንድ አምላክ በኢየሱስ ክርስቶስ ለዘለዓለም ምስጋና ይሁን፤ አሜን» (ሮሜ.ም:16ቀ:27)።

«ይህም የሆነው በአሁኑ ዘመን በቤተ ክርስቲያን አማካይነት፡ በሰማይ ያሉት አለቆችና ባለ ሥልጣናት የእግዚአብሔርን ጥበብ በየመልኩ እንዲያውቁ ነው» (ኤፌ.ም:3ቀ:10)።

«ከእናንተ መካከል ጥበብ የጉደለው ቢኖር እግዚአብሔርን ይለምን፤ እግዚአብሔርም ይሰጠዋል፤ እርሱም ምንም ቅር ሳይለው ለሁሉም በልግሥና የሚሰጥ ቸር አምላክ ነው» (ያዕ.ም:1ቀ:5)።

3. የእግዚአብሔር ሁሉን ቻይነት፡- ለእግዚአብሔር ምንም የሚሳነው ነገር የለም። እርሱ የፈቀደውን ነገር ያደርጋል እንጂ የማንንም ምክር አይጠይቅም። ማንኛውንም ሥራ ሐሳብ አቅርቦለት ወይም ምክር ሰጥቶት ሊሠራ ያቀደውን ሥራ ሊያስለውጠው የሚችል የለም። የእግዚአብሔርም ሁሉን ቻይነት ፍጹምና በሁሉም ነገር ላይ ነው። በሰማይም ሆነ በምድር እርሱ ከቶ የሚያቅተው ነገር የለም።

በሌ እግዚአብሔር ሁሉን ቻይነት ከሚቀርቡት የቅዱሳን መጻሕፍት ማስረጃዎች መካከል የሚከተሉት ይገኙባቸዋል፡-

«ከቶ ለእግዚአብሔር የሚሳነው ነገር አለን?» (ዘፍ:ም:18ቀ:14)»

«በሰማይና በምድር፣ በጥልቅ ባሕርቸው፣ እግዚአብሔር የፈቀደውን ሁሉ ያደርጋል» (መዝ:135ቀ:6)»

«ውቅያኖስን በእፍኑ፣ በማይንም በስንዝሩ፣ የምድርን ዐፈር በቀና መለካት የሚችል ማነው? ተራራዎችንና ኮረብታዎችን በሚዛን የሚመዝን ማነው? እግዚአብሔርን እንዲህ አድርግ ብሎ የሚያዝዘው ማነው? እርሱን ማስተማርና መምከር የሚችል ማነው? ገለጻ ያርግለት ዘንድ እግዚአብሔር ማንን አማከረ? ትክክለኛውን መንገድ ያስተማረው ማነው? ዕውቀትን ያስተማረው፣ ወይም ትክክለኛውን መንገድ እንዲያስተውል ያደረገው ማነው?» (ኢሳ:ም:40ቀ:12-14)»

«ጌታ እግዚአብሔር ሆይ፣ በታላቁ ሥልጣንህና ገይህህ ሰማይንና ምድርን ፈጥረሃል፤ ከቶም የሚሳንህ ነገር የለም» (ኤር:ም:32ቀ:17)»

«ለእግዚአብሔር የሚሳነው ነገር የለም» (ሉቃ:ም:1ቀ:37)»

«በእኛ ውስጥ በሚሠራው ገይል አማካይነት ከምንለምነውና ከመናበበው እጅግ አብልጦ ሊያደርግ ለሚቻለው አምላክ» (ኤፌ:ም:3ቀ:20)»

እግዚአብሔር ሊያደርግ የሚፈቅደውን ነገር ሁሉ የሚያደርግ ቢሆንም ከጠባዩ ጋር የሚቃረን ድርጊት እንደማያደርግ ግን መንገዱን አለብን። ከጠባዩ ውጪ ደግሞ ፍላጎትም ፈቃድም አይኖረውም። እግዚአብሔርም የሚፈልገውን ማንኛውንም ነገር ማድረግ ይችላል ብንልም ማድረግ የሚችለውን ሁሉ ይፈልገዋል ማለት አይደለም። እግዚአብሔርም ራሱን አይክድም፤ እርሱም አይዋሽም።

«እኛ ታማኞች ባንሆን እርሱ ግን ሁልጊዜ ታማኝ ሆኖ ይኖራል፤ ክርስቶስ ማንነቱን አይክድም» (2ኛ:ጢሞ:ም:2ቀ:13)»

«በዚሁ ዐይነት እግዚአብሔር የማይለወጡትንና የማይዋሸባቸውን፣ ሁለቱን ነገሮች ማለትም ተስፋውንና መሐላውን ሰጥቶናል» (ዕብ:ም:6ቀ:18)»

4. የእግዚአብሔር ቅዱስነት፡- ቅዱስ የሚለው ቃል ትርጉም ከተራ ነገር ወይም ከክርስቶስ ልዩ መሆን ማለት ነው። እግዚአብሔር ከክርስቶስና ከሕጻጽ (ጉድለት) ነጻ መሆኑን የሚያመለክተው ጠባይ ቅዱስነት ይባላል። በዕብራይስጥና በግሪክ ቅዱስነት ከመለኮት ጋር የተያያዘ ነው።

እግዚአብሔር ቅዱስ ነው። ከእግዚአብሔር ጋር የተያያዙ፣ ወይም ለእግዚአብሔር ክብር የተለዩ ሕዝቦች፣ ነገሮች፣ ዕቃዎች፣ በታዎችና ድርጊቶች ቅዱሳን ይባላሉ። ለምሳሌ እግዚአብሔር የእስራኤልን ልጆች ሲያዝዝቸው እኔ ቅዱስ ስለሆንኩ እናንተም ቅዱሳን ሁኑ ብሎ አቸዋል። ይህንንም ያለው

እግዚአብሔር የእስራኤልን ሕዝብ ከዓለም ሕዝቦች ሁሉ የተለየ የራሱ ሕዝብ አድርጎት ስለነበረ ነው። አብያተ እግዚአብሔር የእግዚአብሔር ጫንቶ ስለሆኑ ቅዱሳን ይባላሉ፤ እንዲሁም ለምሳሌ ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ በመልክቶቹ ውስጥ ክርስቲያኖች ወይም ምእመናን ለማለት ቅዱሳን ይላል። በቤተ መቅደስም ሆነ በቤተ ክርስቲያን ለአምልኮታዊ አገልግሎት መገልገያ የሆኑት ዕቃዎች ሁሉ ንዋያተ ቅዱሳን ይባላሉ። እንዲሁም መሬትና ኢያሱ እግዚአብሔርን ያንጋገሩባቸው በታዎች የተቀደሱ ስለሆኑ ጫማዎቻቸውን እንዲያወልቁ ታዘዘዋል። ነገሮች ሁሉ የተቀደሱ የሚሆኑት ለእግዚአብሔር ክብር የተለዩ በሚደረጉበት ጊዜ ነው። የሚቀድሳቸውም እግዚአብሔር ነው። ራሱ እግዚአብሔር ግን በባሕርይ ቅዱስ ነው። ሁሉንም ነገር የሚቀድሰው እርሱ ራሱ ቅዱስ ስለሆነ ነው።

ከውስጣዊ ርኩሰትና ከፋ ስሜት ነጻ መሆኑ፣ የገሊና ቀጥተኛነትና ፍጹም ደግነቱ፣ የፍርድና የትእዛዛቱ ትክክለኛ መሆኑ፣ ምሕረቱ ብዙ፣ ለቀጣ የሚዘገይ፣ ገጹሕ፣ እንዲሁም ፍጡሩን አፍቃሪ የመሆኑና ሌሎችም መለኮታዊ ጠባዮቹ የእግዚአብሔርን ቅዱስነት ያመለክታሉ።

በሌ እግዚአብሔር ቅዱስነት ቅዱሳን መጻሕፍት ከሚያቀርቡአቸው ማስረጃዎች መካከል የሚከተሉት ይገኙባቸዋል፡-

«ከቀጥተኛው መካከል ሆኖ «መሬት፣ መሬት ብሎ ጠራው፤ መሬም (እነሆ አለሁ) አለ፤ ወደዚህ አትቅረብ፤ የቆምህባት ምድር የተቀደሰች ስለሆነች ጫማህን አውልቅ አለው» (ዘጸ:ም:3ቀ:4-5)»

«እግዚአብሔር ሆይ፣ ከእማልክት መካከል አንተን የሚመስል ማነው? በቅድስና እንደ አንተ ያለ ባለ ግርማ ማነው?» (ዘጸ:ም:15ቀ:11)»

«እኔ አምላካችሁ እግዚአብሔር ቅዱስ ነኝና እናንተም ቅዱሳን ሁኑ» (ዘሌ:ም:19ቀ:2)»

«ለአምላክህ ለእግዚአብሔር አንተ ቅዱስ ሕዝብ ነህና በምድር ፊት ከሚኖሩ አሕዛብ ሁሉ ይልቅ ለእርሱ ለራሱ ሕዝብ ትሆንለት ዘንድ አምላክህ እግዚአብሔር መረጠህ» (ዘዳ:ም7ቀ:6)»

«እግዚአብሔርም እንዲህ አለው፡- «በፊቴ የጸለይኸውን ጸሎት ሰምቼ አለሁ፤ እርሱም ለዘለዓለም ለሰሜ መጠሪያ እንዲሆን ይህን የሠራኸውን ቤተ መቅደስ ቀድሼዋለሁ፤ ዘወትርም እጠብቀዋለሁ» (1ኛ:ነገ:ም:9ቀ:3)»

«ቅዱስ ስለሆነ አምላካችንን እግዚአብሔርን ከፍ ከፍ አድርጉት፤ ወደ እግሩም ማረፊያ ስገዱ» (መዝ:99:5)»

«እነርሱ በእውነት ቅዱሳን እንዲሆኑ እኔ ራሴን ቅዱስ አደርጋለሁ» (ዮሐ:ም:17ቀ:19)»

5. የእግዚአብሔር ጽድቅ (ፍትሕ)፡- ከእግዚአብሔር ቅድስና ጋር የእግዚአብሔር ጽድቅ መኖሩ ግልጽ ነው። ፍትሕ ማለት ትክክለኛ ፍርድ ማለት ሲሆን ጽድቅ ማለት ደግሞ እውነተኛነት፣ ከሐሰትና ከጋጢአት መለየት ነው። እነዚህ ሁለት ቃላት በእግዚአብሔር ጠባይነታቸው በሚነገሩበት ጊዜ ተወራሽነት አላቸው። በዚህም ምክንያት አብዛኛውን ጊዜ ጽድቅና ፍትሕ የሚቀርቡት በአንድነት ነው። ስለዚህ ፍትሕ ማለት የትክክለኛ ፍርድን ውሳኔ ማሳለፍ እንደመሆኑ ትክክለኛውን ፍርድ የሚያሳልፈው ሰው እውነተኛ ወይም ጽድቅ ይሳላል። ቅዱሳን መጻሕፍት ስለ እግዚአብሔር ፍትሕና ጽድቅ ከሚያቀርቡለቸው ማሰረጃዎች መካከል የሚከተሉት ይገኙባቸዋል፡-

«እግዚአብሔር ሁልጊዜ በክፉዎች ላይ የሚፈርድ ትክክለኛ ጻኝ ነው» (መዝ:7 ቀ:11)።

«እርሱም ዓለምን በፍትሕ ያስተዳድራል፤ ለሕዝቡም ቀጥተኛ ፍርድን ይሰጣል» (መዝ:9ቀ:8)።

«እግዚአብሔር በምድር ላይ ሊፈርድ ስለሚመጣ በደን ውስጥ ያሉ ዛፎች ሁሉ እልል ይበሉ፤ በዓለም ላይ በጽድቅ፣ በሰዎችም ላይ በእውነተኛነት ይፈርዳል» (መዝ:96ቀ:13)።

«እግዚአብሔር በአካሄዱ ሁሉ እውነተኛ ነው፤ በሥራውም ሁሉ ታማኝ ነው» (መዝ:145ቀ:17)።

«እንግዲህ አንተ ንስሐ ባለመግባትህና እልኸኛ በመሆንህ የእግዚአብሔር ቀጣና ትክክለኛ ፍርድ በሚገለጥበት ቀን ቅጣትህ እንዲበዛ ታደርጋለህ» (ሮሜ:ም:2ቀ:5)።

«የእግዚአብሔር ፍርድ እንዴት የማይመረመር ነው (፡ሮሜ:11+33)።

«እያንዳንዱ በምድራዊ ሕይወቱ ላደረገው ክፉም ሆነ ደግ ነገር እንደየሥራው ዋጋውን ለመቀበል ሁላችንም በክርስቶስ የፍርድ ወንበር ፊት መቅረብ አለብን» (2ኛ:ቆሮ:ም:5ቀ:10)።

«ትክክለኛው ፈራጅ ጌታ» (2ኛ:ጢሞ:ም:4ቀ:8)

«ለማንም ሳያዳል በእያንዳንዱ ላይ እንደየሥራው የሚፈርደው እግዚአብሔር» (1ኛ:ጴጥ:ም:1ቀ:17)።

ቀደም ተብሎ እንደተገለጠው ስለ እግዚአብሔር ተግባራትና ቀጣ በሚነገርበት ጊዜ በሰብአዊ ቀጣ ዐይነት ሆኖ መታሰብ የለበትም። እግዚአብሔር እንደ ሰው ልጆች በሰሜታዊነት ወይም በግብተኝነት የሚመራ አይደለም። እነዚህ ሰብአዊ ስሜትን ሚያመለክቱት ቃላት ስለ እግዚአብሔር በሚነገሩበት ጊዜ የሰውን ልጅ በጥፋቱ የሚቀጣው መሆኑን ለማመልከት ብቻ ነው። ለምሳሌ እግዚአብሔር ሰውን በምድር ላይ በመፍጠሩ ተጸጸተ ካለ በኋላ የጥፋትን ውሃ አዘነበ። እንዲሁም እግዚአብሔር በነነዌ ሰዎች ላይ ሊያመጣቸው በነበረው

ጥፋት ተጸጸተ ካለ በኋላ ለነነዌ ሰዎች ምሕረት አደረገላቸው። ሌሎችም ተመሳሳይ ምሳሌዎችን ግቅረብ ይቻላል።

6. የእግዚአብሔር ፍቅርና ደግነት፡- ስለ እግዚአብሔር ፍቅርና ደግነት በመንገገርበት ጊዜ የእርሱ ደግነት ከሌላ ሁሉ የተለየ መሆኑን መገንዘብ አለብን። እግዚአብሔርም የደግነት ሁሉ ምንጭ ሲሆን የደግነቱም ዐይነት ፍጡር ከሚኖረው ደግነት የተለየ ነው። የሰዎች ደግነት ከእግዚአብሔር ደግነት ጋር ሊነጻጸር አይችልም። ደግነት በባሕርዩ ያለ እግዚአብሔር ብቻ ነው። ደግነትም ከእግዚአብሔር ጠባዮች አንዱ ነው።

እግዚአብሔር ደግ ነው፤ መሐሪ ነው፤ በአጠቃላይም ፍቅር ነው። በምን ልበት ጊዜ እግዚአብሔርን እንደ ሰሜታዊ ልንቁጥረው አይገባም። ቀደም ተብሎ እንደተነገረው እግዚአብሔር አይለወጥም እንደሰውም በሰሜታዊነት አይመራም፤ ነገር ግን ሥራዎቹ ሁሉ በፍጹም ከራሱ እንደሚወጡ ብቻ ይመለከቷል።

የእግዚአብሔር ፍቅር ውስንነት ከሌለበትና ፍጹም ከሆነው ከራሱ የሚመነጭ ነው። እዚህ ላይ የአብ ፍቅር በወልድ ዘንድ ይገለጣል።

ከራሱ ዐልፎ ወደ ፍጡሩ አቅጣጫ የሚያመራው ፍቅርና ደግነት የሚታየው በደግነቱ ነው። እግዚአብሔር ሁሉን ነገር የፈጠረው በራሱ ማለት በደግነቱ ነው። እንጂ ሌላ ምንም ፍላጎት ኖሮት አይደለም።

እግዚአብሔር ደግነቱን አነሣሥቶት ስለ ፈጠረው ፍጥረት ምክንያት፣ ስለ እግዚአብሔር ደግነትና ፍቅር ቅዱሳን መጻሕፍት የሚሉትን እንመልከት፡-

«በአንተ ለመክለል ወደ አንተ ለሚጠጉ፣ በሰዎች ሁሉ ፊት የምትሰጠው ለሚፈሩህ ያዘጋጀኸው ደግነት ምንኛ ትልቅ ነው? (መዝ:31ቀ:19)።

«ጽድቅንና ፍርድን ይወድዳል፤ የእግዚአብሔር ችርነት ምድርን ሞላች» (መዝ:33ቀ:5)።

«የእግዚአብሔርን ደግነት አዩና ቅመሱ፤ እርሱን ከሌላ ያደረገ የተባረከ ነው» (መዝ : 34 ቀ:8)።

«ምግባቸውን በጊዜው ተሰጣቸው ዘንድ እነዚህ ሁሉ አንተን ተስፋ ያደርጋሉ» (መዝ:104ቀ:27)።

«ምሕረትህ በሰማይ ላይ ታላቅ ናት፤ እውነትህም እስከ ደመና ድረስ ነው» (መዝ:108ቀ:4)።

«እግዚአብሔርን አመስግኑ ችር ነውና ምሕረቱም ለዘለዓለም ነውና» (መዝ:118 ቀ:1)።

«ኃጢአተኛው ከመንገዱ ተመልሶ በሕይወት ይኖር ዘንድ እንጂ ይሞት ዘንድ አልፈቅድም ይላል ጌታ እግዚአብሔር» (ሕዝ:ም:33ቀ:11)።

«ጌታ ለረጅም ጊዜ ይታገላልና ኃጢአት ሠርቼ ምን ደረሰብኝ አትበል» (ሂራ:ም:5ቀ:4)»

«እርሱ ለውለታቢሶችና ለክፋዎች እንኳ ሳይቀር ቸር ነው» (ሉቃ:ም:6ቀ:35)»

«በእርሱ የሚያምን ሁሉ የዘለዓለም ሕይወት እንዲኖረው እንጂ እንዳይጠፋ እግዚአብሔር አንድያ ልጁን እስኪሰጥ ድረስ ዓለሙን እንዲህ አድርጎ ወድዶታል» (ዮሐ:ም:3ቀ:16)»

«የእግዚአብሔር ፈቃድ ሰዎች ሁሉ እንዲድኑና እውነትን እንዲያውቁ ነው» (1ኛ:ጢሞ:ም:2ቀ:4)»

«አንዳንድ ሰዎች እንደሚመስላቸው ጌታ ኢየሱስ የተናገረውን የተስፋ ቃል ለመፈጸም አይዘገይም! ነገር ግን ሰው ሁሉ ለንስሐ እንዲበቃ እንጂ ማንም ሰው እንዳይጠፋ ፈልጎ ስለ እናንተ ይታገላል» (2ኛ: ዴፕ: ም3 ቀ:9)»

7. የእግዚአብሔር እውነተኛነትና ታማኝነት:- ወንጌላዊው ቅዱስ ዮሐንስ እንዳለው እግዚአብሔር እውነተኛ ነው (ዮሐ:ም:3ቀ:33)» ባለመዘመሩም «የእግዚአብሔር መንገዶች ሁሉ ምሕረትና እውነት ናቸው» ብሎአል (መዝ: 25+10)»

በዚህም መሠረት መጽሐፍ ቅዱስ፣ እግዚአብሔር ሐሰት፣ ቃል ኪዳን አለመጠበቅና ቀጠሮ ማፍረስ እንደሌለበት ይገልጻል። ቀደም ተብሎ ጳጉደተ ገለጠው እግዚአብሔር በሁሉም ነገር ፍጹም ነው! ውሱንነትም የለበት። እግዚአብሔር በጎያልነቱ፣ በደግነቱና በዐዋቂነቱ ውሱንነት የለበትም። እነዚህም ጠባዮች እርሱ በአነጋገሩና በቃል ኪዳኑ ታማኝና እውነተኛ መሆኑን ያመለክቱናል።

ስለ እግዚአብሔርም እውነተኛነትና ታማኝነት ቅዱሳት መጻሕፍት የሚያቀርቡትን ምስክርነት እንመልከት:-

«እግዚአብሔር እንደ ሰው አይዋሽም! ሐሳቡንም እንደ ሰው አይለውጥም! የሰጠውን ተስፋ ሁሉ ይፈጽማል! የተናገረውንም ነገር ሁሉ ያደርጋል» (ዘጉ:ም:23ቀ:19)»

«የእስራኤል ክብር እግዚአብሔር አያብልም! ሐሳቡንም አይለውጥም! እርሱ እንደ ሰው ስላልሆነ ሐሳቡን አይለውጥም» (1ኛ:ሳሙ:ም1.ቀ:29)»

«እኛ ታማኞች ባንሆን እርሱ ግን ሁልጊዜ ታማኝ ሆኖ ይኖራል! ክርስቶስ ማንነቱን አይክድም» (2ኛ:ጢሞ:ም:2ቀ:13)»

«ይህም ሃይማኖት በዘለዓለም ሕይወት ተስፋ ላይ የተመሠረተ ነው! የማይዋሸው አምላክ ይህን ሕይወት ለመስጠት ከዘመናት በፊት ቃል ገባልን» (ቲቶ:ም:1ቀ:2)»

«ሰዎች ሲሞሉ ከራሳቸው በሚበልጥ ሰም ይምላሉ! ንግግራቸውንም በመሐላ በማጽናት በመካከላቸው ያለውን ክርክር ሁሉ ያስወግዳሉ! በዚህ ዐይነት እግዚአብሔር ውሳኔው የማይለወጥ መሆኑን ለማስረዳት ፈልፋ ለተስፋው ወራሾች ተስፋውን በመሐላ አጸናላቸው። በዚህ ዐይነት እግዚአብሔር የማይዋሸባቸውንና የማይለወጡትን ሁለቱን ነገሮች፣ ማለትም ተስፋውንና መሐላውን ሰጥቶናል» (ዕብ:ም:6ቀ:16-18)»

አንዳንድ ጊዜ እግዚአብሔር ለሰዎች መታለልንና መሳሳትን ሲፈቅድ ከእውነተኛነቱና ከታማኝነቱ ጋር እንዴት ይታረቃል? ተብሎ ይጠየቅ ይሆናል። ለምሳሌ በ1ኛው መጽሐፈ ነገሥት ምዕራፍ 22 ላይ ብንመለከት ንጉሥ አክዓብ በሐሰት ትንቢት እንዲታለል ፈቅዶአል።

ንጉሥ አክዓብ በሐሰተኛ ትንቢት ሲታለል ለመታለሉ እግዚአብሔር ምክንያት ሆኗል። ማለት አይደለም። እግዚአብሔር ሰዎች ሁሉ ንስሐ እንዲገቡ ለማድረግ ብዙ ዕድል ይሰጣቸዋል። የማይመለሱ ሆነው ሲያገኛቸው ግን ይተዋቸዋል እንጂ አያስገድዳቸውም። ተመሳሳይ አባባሎች በሁለተኛው ተሰሎንቄ ም:2ቀ:1-12 ይነበባል።

እግዚአብሔር ሰውን በፈጠረ ጊዜ በሰጠው ነጻ ፈቃድ መሠረት የመታለሉ ምክንያት ሰው ራሱ ነው እንጂ እግዚአብሔር አይደለም።

8. የእግዚአብሔር መንፈስነት:- በዚህ የእግዚአብሔርን መንፈስነት ጠባይ በተመለከተ በሚቀርቡት ማስተረጃዎች ረገድ የተለያዩ አስተሳሰቦች ተሰንዝረዋል። ለምሳሌ:- በአይት ዘፍጥረት ም:1፣ ቀ:26 ላይ እግዚአብሔርም አለ «ሰውን በመልካችንና በአምሳያችን እንፍጠር» ካለ በኋላ በትንቢተ ኢሳይያስ ም:40 ቀ:18 «እንግዲህ እግዚአብሔርን በማን ትመስሉታላችሁ ወይስ በምን ምሳሌ ታስተያዩታላችሁ» ይላል። እንዲሁም በአሪት ዘጸአት ም:24 ቀ:9-10 መሴ፣ እርጉ፣ ናዳብና አቢሁ ከእስራኤል ሰባ ሽማግሌዎች ጋር ወጥተው እግዚአብሔርን እንዳዩ ተገልጾአል። በዮሐንስ ወንጌል ም:4 ቀ:24 እና ወደ ቆሮንቶስ ሰዎች በተላከው የሐዋርያው የቅዱስ ጳውሎስ መልእክት ም:3 ቀ:17 መሠረት እግዚአብሔር መንፈስ በመሆኑ በአሪት ዘጸአት ም:33 ቀ:20፣ በዮሐንስ ወንጌል ም:1 ቀ:18 እና በመጀመሪያ ወደ ጢሞቴዎስ በተላከው የሐዋርያው የቅዱስ ጳውሎስ መልእክት ም:6 ቀ:16 ላይ እንደተገለጸው እግዚአብሔርን ማንም ያየው ሰው አለመኖሩንና እግዚአብሔርንም አይቶ በሕይወት ለመኖር የማይቻል መሆኑ ተገልጾአል።

በዚህ ጉዳይ ላይ የመጽሐፍ ቅዱስ ምሁራን በሁለት ዐይነት አስተሳሰብ ይለያያሉ።

የመጀመሪያዎቹ ወገኖች እግዚአብሔር የፈጠረውን ፍጡር ማለት ሰውን እንደሚመስልና ነቢያትና ጳውሎስንም ሊያዩት እንደቻሉ ያምናሉ። ለዚህ እምነታቸው ከሚያቃርቡአቸው ማስረጃዎች መካከል የሚከተሉት ይጻፋቸዋል:-

በአሪት ዘፍጥረት ም.1 ቍ.26 ላይ «ሰውን በመልካችንና እንደ ምሳሌ አችን እንፍጠር» ማለት የእግዚአብሔር መልክ ልክ እንደ ሰው መልክ መሆኑን ያመለክተናል ይላሉ።

በአሪት ዘጸአት ም.33 ቍ. 18-23 ላይ እግዚአብሔር ከብሩን እንዲ ያሳየው ሙሴ ለሰማው ልመና መልስ ሲሰጠው «እስካልፍ ድረስ እጄን በላይህ እጋር ዳለሁ፤ ጀርባዬንም ታያለህ» ማለት እግዚአብሔር የሰው ዐይነት አቋም ኖሮት በስተጀርባው ለመታየት መቻሉን ነው ይላሉ።

በአሪት ዘኁልቀ ም. 12 ቍ. 8 ላይ እግዚአብሔር ከአርንና ከግርያም ጋር የተግማፅ አነጋገር በተነጋገረ ጊዜ የእግዚአብሔርን መልክ እንደሚያይ ለሙሴ መስክሮለታል።

«ለእግዚአብሔር ዐይን፣ ጆሮ፣ እጅ፣ እግር እንዳለው የተነገረው ሁሉና ስለ እግዚአብሔር በከበሩ መጻሕፍት የተጻፈው ሁሉ የታመነ፣ የተረዳ ነው፤ የተናገርነው ሁሉ ለእግዚአብሔር አለው ተብሎ በቅዱስ አትናቴዎስ ጽሑፍ መገለጹ እግዚአብሔር በእኛ ሰውነት ውስጥ የሚገኙት የአካል ክፍሎች ያሉትና አቋሙ ሁሉ ሰውን እንደሚመስል ያመለክተናል» ይላሉ (ሃይ.አበ. 7ጽ.88)።

የሁለተኛዎቹ ወገኖች አስተሳሰብ ደግሞ እንደሚከተለው ነው። በመልካ ችንና እንደ አምሳያችን ማለት ሥጋዊ ሰውነታችን እግዚአብሔርን ይመስላል ማለት ሳይሆን እግዚአብሔር ለሰው ልጅ በምድር በፈጠረው ፍጥረት ሁሉ ላይ የበላይነትን ስለሰጠውና የማትሞት ነፍስን በመስጠት ከሌሎቹ ፍጥረቶች ስላስበለጠው፣ እንዲሁም የሰው ልጅ አልጠበቀውም እንጂ እንደ እግዚአ ብሔር ጻድቅና ቅዱስ እንዲሆን ፈጥሮት ስለነበረ በእግዚአብሔር አምሳያ ተፈጠረ ተባለ።

በልዩ ልዩ ጊዜዎች አንዳንድ የእግዚአብሔር ሰዎች እግዚአብሔርን ያዩት በተለያዩ ሁኔታ ሆኖ ነው እንጂ እግዚአብሔርን ራሱን ያየው ማንም የለም። ይህንን አባባል ለማረጋገጥ ይቻል ዘንድ በአሪት ዘጸአት ም.33 ቍ.18-21 በሚነበበው ቃለ እግዚአብሔር የሙሴን ልመናና የእግዚአብሔርን መልስ እንመልከት።

«ሙሴም እባክህን ከብርሀን አሳየኝ አለ፤ እግዚአብሔር እኔ መልካምነቴን ሁሉ በፊትህ አሳልፋለሁ፤ የእግዚአብሔርንም ስም በፊትህ አውጃለሁ፤ ይቅርም የምለውን ይቅር አላለሁ፤ የምምረውንም እምራለሁ፤ ደግሞም ሰው አይቶኝ አይድንምና ፊቴን ማየት አይቻልህም አለ።»

እንግዲህ ቀደም ተብሎ በተጠቀሰው ጥቅስ ከሌሎቹ ነቢያት ሁሉ የበለጠ ለእግዚአብሔር ቅርብነት እንዳለው እግዚአብሔር ራሱ የመስከረለት ሙሴ የእግዚአብሔርን መልክ ያያል የተባለው በሕልሙ ሳይሆን በውኑ እግዚአ ብሔርን መሰል ሁኔታ ያያል ማለት ነው።

ወደ ዕብራውያን በተላከው መልእክት ም.1ቀ.1እና 2 ላይ እንዲህ ተብሎአል፡-

«ከጥንት ጀምሮ እግዚአብሔር በብዙ ልዩ ልዩ መንገድ ለአባቶቻችን በነቢያት አማካይነት ተናግሮ፣ ሁሉን ወራሽ ባደረገውና ዓለማችንን በፈጠረበት በልጁ በዚህ ዘመን መጨረሻ ለእኛ ተናገረን።»

ይህ አባባል በግልጽ የሚያስረዳው እግዚአብሔር ለነቢያትና ለደጋግ ሰዎች የተገለጸላቸው በተለያዩ መንገድ እንጂ በአንድ ዐይነት መንገድ አለመሆኑን ነው።

በዚህም መሠረት ለሙሴ በእሳት ነበልባል መልክ ተገልጿለታል፤ ለኢሳያስ በራእይ በረጅምና ከፍ ባለ ዙፋን ላይ ተቀምጦና የልብሱ ዘርፍ መቅደሱን ሞልቶት ታይቶታል። እንዲሁም ለዳንኤል በራእይ በሽማግሌ ሰው መልክ ታይቶታል (ዘጸ.ም. 3 ቍ.2-6፣ ኢሳ. ም. 6 ቍ.1 ዳን. ም. 7 ቍ.13)።

ሙሴም ለአስራኤል ልጆች ገለጻ ባደረገላቸው ጊዜ እግዚአብሔርን ያላዩ መሆናቸውን ዘርዘሮ ያስረዳቸው በሚከተለው ሁኔታ ነው።

«እናንተም ቀርባችሁ ከተራራው በታች ቆማችሁ ነበር፤ እስከ ሰማይም መካከል ድረስ እሳት በተራራው ይነድድ ነበር፤ ድቅድቅ ጨለማም ነበር። እግዚአብሔርም በእሳት ውስጥ ሆኖ ተናገራችሁ የቃልን ድምፅ ሰማችሁ፤ መልክ ግን አላያችሁም፤ ድምፅን ብቻ ሰማችሁ፤ እግዚአብሔር በኩራብ በእሳት ውስጥ ሆኖ በተናገራችሁ ጊዜ መልክ ከቶ አላያችሁምና እጅግ ተጠንቀቁ እንዳትረከሱ» (ዘጸ.ም.4 ቍ. 11-12 እና ቍ. 15)።

የእግዚአብሔርን መልክ አይቶ በሕይወት ለመኖር አለመቻሉ ብቻ ሳይሆን በሲና ተራራ ላይ እግዚአብሔር ከእርሱ ጋር ስለተነጋገረ ብቻ እንኳ ፊቱ በጣም በማንጸባረቁ የአስራኤል ልጆች የሙሴን ፊት ማየት ያቃታቸው መሆ ኑን በአሪት ዘጸአት ም. 34 ቍ. 30-35 እንመልከት።

እግዚአብሔር መንፈስ በመሆኑ በሕዋሳታችን አማካይነት ልናውቀው የምንችል አንድ ነገር፣ ወይም የአንድ ነገር አንድ ክፍል አይደለም። ይህም ማለት የማይከፋፈልና የማይለያይ፣ መቀላቀልና መሰባሰብ የሌለበት፣ በዐይን ሊታይ የሚችል ውሱን ትርኢት ያይደለና በሰውነታችን ሕዋሳት ሊዳሰስ የማይቻል ነው። ይህም በመሆኑ ለውሱን ነገሮች የሚሰጡት እንደ ክብደት፣ የመጠን ትንሽነትና ትልቅነት በመሳሰሉት ቃላት መግለጫ ማድረግ ተገቢ አይደለም። ስለዚህ ነቢዩ ኢሳያስ «እንግዲህ እግዚአብሔርን በማን ትመሳሰሉ ታላላቅሁ? ወይስ በምን ምሳሌ ታስተያየታላችሁ?» ብሎአል (ኢሳ.ም.40 ቍ.18)።

በቅዱሳት መጻሕፍት ውስጥ የእግዚአብሔር ልጆች፣ ጣቶች፣ ዐይኖችና ጆሮዎች ተብለው የተነገሩበት ምክንያት ሊገባን በሚችል በሰው ልጅ ቋንቋ ካልሆነ በቀር እግዚአብሔር መንፈስ እንደመሆኑ የመንፈስን ድርጊት ልንረዳ

የማንችል በመሆናችን ነው እንጂ እግዚአብሔር በሰው ልጆች ቅርጽ ውስጥ የሆኑ የአካል ክፍሎች አሉት ለማለት አይደለም።

በዚህም መሠረት የእግዚአብሔር እጅ ሲባል ንይሉ፡ ጥበቡና ደግነቱ፡ መለኮታዊ ጥበቃውና እንዲሁም የእግዚአብሔር ኅይለኛ ቅጣት ማለት ለመሆን ናቸው የሚከተሉትን ማስረጃዎች እንመልከት።

ንይሉ ለመሆኑ፡- «በጻናች እጅና በተዘረጋች ክንድ እስራኤልን ከመካከላቸው አወጣ» ተብሏል (መዝ.136፡11-12)።

ጥበቡና ደግነቱ ለመሆኑ፡- «አቤቱ አንተ ከጥንት ምድርን መሠረትህ፤ ሰማያትም የእጅህ ሥራ ናቸው» ተብሎአል (መዝ.105 ቀ.25)።

መለኮታዊ ጥበቃው ለመሆኑ፡- «አቤቱ ነፍሴን ለእጆቻህ እሰጣለሁ» ተብሎአል (መዝ. 31ቀ.5)።

ንይለኛ ቅጣት ለመሆኑ፡- «በቀንና በሌሊት እጅህ ከብዳብኛለች» ተብሎ አል (መዝ.32ቀ.4)።

የእግዚአብሔር ዐይንና ጆር ተብሎ በሚነገርበት ጊዜ ደግሞ በሰማይም ሆነ በምድር የሚደረገውን ማንኛውንም ድርጊት ሁሉ እንደሚያውቀው ለመግለጽ መሆኑን ለመረዳት የሚከተሉትን ጥቅሶች እንመልከት።

«እግዚአብሔር ከሰማይ ተመለከተ፤ የሰውንም ልጆች ሁሉ አየ፤ ከማደሪያው ቦታ ሆኖ በምድር ወደሚኖሩ ሁሉ ተመለከተ» (መዝ. 33 ቀ. 13-14)።

«ጆርን የተከለው አይሰማምን? ዐይንን የሠራው አያይምን?» (መዝ.94 ቀ.9)።

«ማንኛውም ፍጡር ከእግዚአብሔር ሊደበቅ አይችልም ሁሉም ለዐይኖቹ የተጋለጠና ያልተሰወረ ነው» (ዕብ.ም.4ቀ.15)።

ስለእግዚአብሔር ፊት የተነገሩትን ጥቅሶች በሚመለከት ደግሞ ለአብርሃም፡ ለሙሴ፡ ለዳንኤልና ለሌሎችም የእግዚአብሔር ወዳጆች፡ አምላክ በሰው መልክ የተገለጠላቸው መሆኑ ይታወሳል። ይሁን እንጂ በአፊት ዘጸአት ምዕራፍ 33 ቀ.ጥር 20 እና በዮሐንስ ወንጌል ምዕራፍ 1 ቀ. 18 ላይ በተገለጠው መሠረት እግዚአብሔርን ማንም ያየው ሰው አለመኖሩንና እግዚአብሔርን አይ ተብሎ የተነገረላቸው የእግዚአብሔር ወዳጆች እግዚአብሔርን አይት ወይም ደግሞ እግዚአብሔር እንደሰው ልጅ ውስጥ የሆነ መልክና ቅርጽ አለው ለማለት አይደለም። እነዚያም የተጠቀሱት የእግዚአብሔር ሰዎች ታማኞች ለሆኑ ባርያዎቹ መልካም ፈቃዱን ለመግለጽ ሲል አንዳንድ ጊዜ የሚገለጥበትን ጊዜያዊ የሆነውን የሰውነት ቅርጽ አይ እንጂ እግዚአብሔርን አላዩም።

የቅዱሳን አባቶች ምስክርነት

ቅዱስ ጎርጎርዮስ፡ ገባራ ተአምራት፡- «የሰውን ባሕርይ እስኪዋሐድ፡ በመጻቸውም ሆኖ ሰውን ሁሉ ወደ እርሱ እስኪያቀርብ ድረስ ሰው ፊትህን አይቶ ሕያው መሆን አይቻለውም ነበር» (ሃይ.አበ. 78 45)።

ቅዱስ ጎርጎርዮስ፡ የእንዚያዜ፡- «በባሕርዩ መለኮቱ የማይታይ ሲሆን እርሱም የሌለበት ቦታ የሌለ ሲሆን በቦታው ሁሉ ሙሉ የሚሆን እርሱ እንደምን ይታያል?» (ሃይ.አበ.78:251)።

ቅዱስ ቁርሱስ፡ ዘሕስከንድርድ፡- «መለኮት ልክ፡ መጠን የለውምና በአንደበት ሊነገር አይቻልም፤ ሌላውም መርምሮ አይደርስበትም» (ሃይ አበ፡ 78 276)።

«ሥጋን በመልበስ ሰው ባይሆንና በአጭር ቁመት በጠባብ ደረት ተወስኖ ባይገለጥ ፍጡራን ሊያዩት ባልቻሉም ነበር፤ ሊያዩት የማይችሉም ሰዎች ብቻ አይደሉም፤ መልካቸው ልዩ ልዩ የሚሆን የሚያመሰግኑ ረቂቃን የሚሆኑ በሰማይ ያሉ መላእክትም በነበረበት ባሕርዩ ያዩት ዘንድ ባልቻሉም ነበር እንጂ» (ሃይ. አበ 78፡.300)።

አባ ሕርያቶስ፡ ዘብህነሳ፡- «መጠንና መመርመር የሌለበት እሳተ መለኮት በሆድሽ ዐደረ። በምድራዊ እሳት እንመስለው ዘንድ አይገባም፤ ለእሳትስ መጠን አለው፤ ልክም አለው። መለኮት ግን ይህን ያኽላል፤ ይህንም ይመስላል ሊባል አይቻልም። ለመለኮት እንደ ፀሐይና እንደ ጨረቃ ከብብ፤ እንደ ሰውም መጠን ያለው አይደለም፤ ድንቅ ነው እንጂ፤ የሰው ገሊና፡ የመላእክትም አእምሮ በማይደርስበት በአርያም የሚኖር ነው እንጂ። ለመለኮት ወርድና ቁመት፤ ላይና ታች፤ ቀኝና ግን ያለው አይደለም፤ በሁሉ የመላ ነው እንጂ፤ ለመለኮት የሚዘረጋበትና የሚሰበሰብበት ያለው አይደለም፤ ግዛቱ ባገር ሁሉ ነው እንጂ ለመለኮት በላይ ጠፈር በታችም መሠረት ያለው አይደለም፤ ጠፈሩ እርሱ፤ መሠረቱም እርሱ ነው እንጂ። ለመለኮት ከምድር ከውስጥም የሆነውን ያነግ ዘንድ ማጉንበስ፤ ራስንም ዝቅ ማድረግ ያለበት አይደለም፤ በሚወሰንም ገንዘብ ደረትና ፊት በኋላም ጀርባ ያለው አይደለም፤ በነደ እሳት የተሸፈነ ነው እንጂ። ነደ እሳት ግን እርሱ ነው። መለኮትስ ገጹሕና ጽሩይ ብሩህም ነው» (ቅዱስ ማርያም ቀ. 47-53)።

ቅዱስ ጎርጎርዮስ፡ (የኑሲሱ) ፡- «ሰማይን የፈጠረ ይህ ነው። ምድርንም የፈጠረ ይህ ነው። ለመለኮቱ ጥንት መሠረት የለውም፤ ላይ የለውም፤ ታችም የለውም፤ ርዝመት የለውም፤ ቁመት የለውም፤ ቀኝ የለውም፤ ግራም የለውም፤ መካከል የለውም፤ በዓለም ዳርቻ ሁሉ የመላ ነው እንጂ» (የጎርጎርዮስ ቅዱስ ቀ.10)።

በዚህም በሠረት ሁለቱ ወገኖች በየበኩላቸው እያንዳንዳቸው የሌላው አስተሳሰብ ልክ አለመሆኑን በማመን እምነታቸውን ሲያብራሩ፡- የመጀ

መሪያዎቹ ወገኖች ለእግዚአብሔር መልክና ቅርጽ እንደሌለው መናገር እግዚአብሔርን ዝርውኑው ብሎ ማመን ነው ሲሉ ሁለተኛዎቹ ወገኖች ደግሞ እኛ መርምረን ልንደርሰበት የማንችለው ረቂቅ አካል ያለው ዘመሆኑ በቀር ለእግዚአብሔር መልክና ቅርጽ ወሰኖ መናገር እግዚአብሔርን ውሱን እንደሆነ ማመን ስለሆነ ትክክል አይደለም በማለት ሁለቱም ወገኖች የተለያዩ ማስረጃዎችን እያቀረቡ ይከራከራሉ። (ይህ ክፍል ከትምህርት መለኮት መጽሐፍ የተወሰደ ነው)።

9. የእግዚአብሔር መለኮታዊ ጥበቃ፡- እግዚአብሔር በፈጠረው ዓለም ውስጥ ያለ እርሱ ፈቃድ፣ ያለ እርሱ ጥበቃ፣ ወይም ያለ እርሱ ትእዛዝ ትልቅም ሆነ ትንሽ ድርጊት አይደረግም፤ አይደርሰም፤ አይሆንም፤ አይፈጸምም። በሁሉም ነገር ውስጥ የእግዚአብሔር እጅ መኖሩ የግድ ነው። እግዚአብሔር ወደር በማይገኝለት ገይሉና ጥበቡ በዓለም ላይ የሚፈጸሙ ሕይወት ባለውም ሆነ፣ ሕይወት ዘሌለው ፍጥረት ድርጊት ላይ በፍጹም ጥንቃቄ ለማድረግ ሥልጣን ያለው እርሱ ነው። የእርሱ ጥበቃ የማያስፈልገው የግል ጉዳይ ነው፤ ወይም የተናቀ ጉዳይ ነው የሚባል ነገር አይኖርም።

በእኛ አስተሳሰብ ምንም ጥበቃ የማያስፈልገን ለሚመስለን ጉዳይ ሁሉ እርሱ ጥበቃ ያደርጋል። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ይህን አባባል ሲያረጋግጥልን «የእናንተስ የራስ ፀጉራችሁ ሁሉ እንኳ የተቆጠረ ነው» ብሏል (ማቴ. 9: 30)።

የዓለም ነገሥታትና ልዑላን፣ አማኞችም ሆኑ የማያምኑ በእርሱ ሥልጣን ሥር ናቸው። ማንኛውንም ድርጊት ቢሆን ያለ እርሱ ፈቃድ ሊያደርጉ አይችሉም። የሚያደርጉአቸው መልካም ነገሮች ከሆኑ በእርሱ ትእዛዝ ከተነገሩትም ከሆኑ በእርሱ ፈቃድ ያደርጉአቸዋል። ሰይጣን ዘሊዮብ ንብረትና ጤንነት ላይ እጅን ለመዘርጋት የቻለው እግዚአብሔር ከፈቀደለት በኋላ ብቻ ነው። የእግዚአብሔር ዓላማ በሥራ ላይ ከዋለና እርሱ ሁሉንም ነገር ከመለሰለት በኋላ ግን ሰይጣን በኢዮብ ላይ ምንም ለማድረግ አልደረገም። እግዚአብሔር ሌሎችንም ነገሮች የሚፈጽመው የማንንም እርዳታ ሳይፈልግና ማንንም መነሻ ሳያደርግ ነው። ሌላው የእግዚአብሔር ፍጥረት ሁሉ ግን ያለ እግዚአብሔር አንቀላቃሽነት ምንም ማድረግ አይችልም። በዚህ ትምህርት ላይ ቅዱሳት መጻሕፍት ምን እንደሚሉ እንመልከት፡-

«በሰማይና በምድር፣ በጥልቅ ባሕርችም እግዚአብሔር የወደደውን ሁሉ ያደርጋል» (መዝ. 135 ቀ. 6)።

«እኔ ጨለማንና ብርሃንን እፈጥራለሁ፤ በረከትንና ጥፋትን አመጣለሁ፤ እኔ እግዚአብሔር ይህን ሁሉ አደርጋለሁ» (ኢሳ. 45 ቀ. 7)።

«በምድር ላይ የሚኖሩ ሕዝቦች ሁሉ በእርሱ ዘንድ ኢምንት ናቸው፤ በሰማይ መላእክትም ሆነ በምድር በሚኖሩ ሕዝቦች ላይ የፈቀደውን ያደርጋል»

ርጋል፤ ፈቃዱን መቃወም የሚችልና ይህን ለምን ታደርጋለህ? የሚለው ማንም የለም» (ዳን. 9: 4 ቀ. 35)።

«ለጦርነት የሚያዘጋጅ ሐላክት በከተማ ውስጥ ሲነሱ በፍርሃት የግደን ቀጠቀጥ ሕዝብ ይኖራል? እግዚአብሔር ካልፈቀደ በቀር በከተማ ላይ ከፋ ነገር ይመጣል?» (አም. 3: 6)።

«እርሱ የሰውን ዘር ሁሉ ከአንድ ሰው ፈጠረ፤ በምድር ሁሉ ላይ እንዲኖሩም አደረገ፤ የተወሰኑ በመኖችንና የሚኖሩባቸውንም በታዎች መደብላቸው» (የሐ. ሥ. 17 ቀ. 26)።

«ሁሉም ነገር የተገኘው ከእርሱ፣ በእርሱና ለእርሱ ነው» (ሮሜ. 9: 11 ቀ. 36)።

ምሥጢረ ተዋሕዶ

(የተዋሕዶ ባሕርይ ምሥጢር)

ሀ. መግቢያ

ባሕርይ ግለት ምን ግለት ነው? ባሕርይ ግለት የአንድን ነገር ትክክለኛ ድንገት የሚጓልጽ ቃል ነው።

ቤተ ክርስቲያን የቅዱሳት መጻሕፍትን ማስረጃዎችና የቤተ ክርስቲያን ቅዱሳን አባቶችን ትምህርት መሠረት በማድረግ የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ መለኮትና ትስብእት አንድ አካልና አንድ ባሕርይ ለመሆን የተዋሐደው መለኮት ከሙሉ መለኮታዊ ባሕርይና ጠባዩ ጋር ሲሆን፣ እንዲሁም ትስብእት ከጎጢአት በቀር ከሙሉ ሰብአዊ ባሕርይና ጠባዩ ጋር እንዳለ ሆኖ ነው እንጂ በተዋሕደው ምክንያት መቀላቀል፣ መጠፋፋት፣ መለያየትና መለዋወጥ እንዳለ የማታምን ከመሆንዋም በላይ መለኮት እና ትስብእት ተቀላቅለው ትስብእት በመለኮት ተውጦ ጠፍቷል የሚለው የአውጣኪ ክሕደት የተወገዘ መሆኑን ታረጋግጣለች።

ጌታችንና መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በተዋሕዶ አንድ አካል፣ አንድ ባሕርይና አንድ ፈቃድ እንዲኖረው ያስፈለገው የሰውን ልጅ ለማዳን የግድ መለኮትና ትስብእት አብረው መሆን ስላለባቸው ነው። ትስብእት መኖር ያስፈለገው በሰው ልጅ ምትክ መምት ስላለበት ነው። መለኮት መኖር ያስፈለገው ደግሞ ውክልና የማይገኝለት በመሆኑ ነው።

ለ. የመጽሐፍ ቅዱስ ምስክርነት

ቤተ ክርስቲያን የመለኮትና የትሰብእትን ተዋሕዶ ብታምንና ብታስተምርም የተዋሕደው ሁኔታ እንደዚህ ነው ወይም በዚህ ዐይነት ነው ተብሎ ሊገለጽበት የሚችል በሰው ልጅ ቋንቋ ውስጥ ቃላት የማይገኙለት ምሥጢር መሆኑንና ምሥጢርነቱም የሰው ልጅ አስተሳሰብ ሊረዳው ከሚችለው በላይ መሆኑን ታውቃለች። ስለዚህ ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ «እግዚአብሔር በሥጋ የተገለጸበት የአምልኮ ምሥጢር ያለ ጥርጥር ታላቅ ነው» ሲል የምሥጢር ተዋሕዶን ረቂቅነት አረጋግጦአል (1ኛ ጢሞ.ም. 3ቀ. 16)።

መለኮትና ትሰብእትም ከተዋሕዱ በኋላ አንድ አካል፣ አንድ ባሕርይና አንድ ፈቃድ እንላለን እንጂ ወደ ኋላ ተመልሰን ሁለት አንልም። መለኮት የመለኮትን ትሰብእት ደግሞ የትሰብእትን ሥራ ብቻ ይሠራሉ ካልን የትሰብእት አዳኝነት በቂ ሊሆን የማይችል ከመሆኑም በላይ በዚህ አባባላችን የእግዚአብሔርን ውለታ ዋጋ ማሳጣት ይሆንብናል። እንዲሁም ይህ የመለኮትና የትሰብእት ተዋሕዶ ካልታመነበት አምላክ ሰው መሆን ባላስፈለገውም ነበር፤ የአምላክ ሰው መሆን እምነታችንም ከንቱ መሆኑ ነው። መለኮትና ትሰብእት በመሐዳቸው የትሰብእት ባሕርይ ከውሕደት በፊት ያልነበረውን መለኮታዊ ባሕርይ በመገናኘብ ሥራውም የእግዚአብሔር ልጅ ሥራ ለመባል በቃ።

ቀደም ተብሎ እንደተገለጸው የመለኮትና የትሰብእት ተዋሕዶ ባለመጠፋፋት በመሆኑ ወልድ በሥጋው ሞተ እንላለን። ይህንኑም በሚከተሉት ጥቅሶች እንመልከት።

«ልጁ በሥጋ በመሞቱ ምክንያት እግዚአብሔር ከራሱ ጋር አስታረቃችሁ» (ቆላ.ም.1ቀ.22)።

«ክርስቶስ ራሱ ወደ እግዚአብሔር ያቀርባን ዘንድ እርሱ ጸድቅ ሆኖ ሳለ ጽድቅ ለሌለን ለእኛ በጋጢአታችን ምክንያት በማያደርግም ሁኔታ አንድ ጊዜ መከራ በመቀበል ሞቶአል፤ እርሱ በሥጋ ሞተ፤ በመንፈስ ግን ሕይወቱ ሆነ» (1ኛ.ጴጥ.ም.3ቀ.18)።

«ክርስቶስ በሥጋው መከራን ተቀበለ» (1ኛ.ጴጥ.ም.4ቀ.1)።

በሰው ልጅ ላይ የሚነገር ሰብአዊ ስሜት ለምሳሌ እንደ መደሰት፣ ማዘን፣ ሞጥላት፣ መራብ፣ መጠማት፣ መታመምና እነዚህንም የመሳሰሉት ስሜቶች ሊደርሱ የሚችሉት የሰው ልጅ ሥጋውና ነፍሱ አብረው ባሉበት ጊዜ መሆኑ ግልጽ ነው። ሥጋውና ነፍሱ ከተለያዩ በኋላ ማለት ከሞተ በኋላ እነዚህ ስሜቶች አይኖሩም። ሰው ሲሞት ደግሞ ሥጋው እንጂ ነፍሱ አትሞትም። የሰውነታችን አንቅስቃሴ፣ እስትንፋሳችንና በአጠቃላይም ሕይወታችን ነፍሳችን እንደ መሆኑ ነፍሳችን ከሥጋችን በሚለይበት ጊዜ ሥጋችን በድን ይሆናል። ነፍሱ

ከሥጋው የተለየ ሰው ደግሞ ሰው መባሉ ቀርቶ ሬሳ የሚባል ስም ይሰጠዋል። ሆኖም አንድ ሰው ሲሞት በሥጋው ሞተ አይባልም፤ ምክንያቱም ለውሊባል የሚችለው ነፍስ ሲኖረው ብቻ ነውና። እንግዲህ የሰው ነፍስ ሞት የማይደርስበት ከሆነ ነፍሱን ለሰው ልጅ የሰጠው መለኮት ሕማምና ሞት የማይደርስበት መሆኑ ግልጽ ነው።

የመለኮትና የትሰብእት ተዋሕዶ ያለ መቀላቀልና ያለ መጠፋፋት መሆኑ ቢታመንበትም እንኳ አምላክ በትሰብእቱ ሕማምን ተቀብሎ ሞተ እንላለን። ይህም ማለት ለቅጽበት ዐይን ያኽል ጊዜ እንኳ መለኮት ከትሰብእት ያልተለየ መሆኑን ለማመልከት ነው። ለዚህም የሚቀጥሉትን የቅዱሳን መጻሕፍት ማስረጃዎች እንመልከት።

«እነሆ ሕፃን ተወልዶልናል፤ ወንድ ልጅም ተሰዋቶናል፤ እርሱ መሪ ይሆናል፤ ሰሙም ድንቅ፣ መካር፣ ኀያል አምላክ፤ የዘለዓለም አባት፣ የሰላም አለቃ ተብሎ ይጠራል» (ኢሳ.ም.9ቀ.6)።

ሕፃን ሆኖ መወለድ የትሰብእት ባሕርይ መሆኑ ቢታወቅም በመልኮትና በትሰብእት ተዋሕዶ ምክንያት ያ የተወለደው ሕፃን ኀያል አምላክና የዘለዓለም አባት መባሉን እናስተውል።

«እነሆ፣ ድንግል ትፀንሳለች፤ ወንድ ልጅም ትወልዳለች፤ ሰሙም ዐማኑኤል ተብሎ ይጠራል። ዐማኑኤል ማለትም እግዚአብሔር ከእኛ ጋር ነው ማለት ነው» (ማቴ.ም.1ቀ.23)።

እዚህም እንደ ፊተኛው ጥቅስ ተፀንሶ መወለድ የትሰብእት ባሕርይ መሆኑ ባይካድም ዐማኑኤል ማለት እግዚአብሔር ከእኛ ጋር ነው የተባለው የመለኮትና የትሰብእትን ተዋሕዶ ሲያመለክተን ነው።

«እግዚአብሔር አንድያ ልጁን እስከ መስጠት ድረስ ዓለሙን እንዲህ አድርጎ ወድዶታል (ዮሐ.ም.3ቀ.16)።

የእግዚአብሔር አንድያ ልጅነት በመለኮቱ ቢሆንም ዓለምን ለማዳን ለሕማምና ለሞት ታልፎ ተሰጠ የተባለው መለኮቱ መቼም ቢሆን ከትሰብእቱ ያልተለየ በመሆኑ ነው።

«በገዛ ደሙ የዋጁትን የእግዚአብሔርን ቤተ ክርስቲያን ትወብቁ ዘንድ» (ዮሐ.ሥ.ም.20ቀ.28)።

ቤተ ክርስቲያንን ለመዋጀት ደሙን ያፈሰሰው እግዚአብሔር መባሉን እናስተውል።

«ዐውቀውትስ ቢሆኑ የክብርን ጌታ ባልሰቀሉትም ነበር» (1ኛ ቆሮ.ም.2ቀ.8)።

የክብር ጌታ የተባለው ፈጣሪ አምላካችን ሲሆን ተሰቅለ መባሉም መለኮትና ትሰብእት መቼም ቢሆን ያልተለያዩ መሆናቸውን ሲያመለክተን ነው።

«የመጀመሪያውና የመጨረሻው እኔ ነኝ፤ ሞቼ ነበር፤ ነገር ግን ለዘላለም ሕያው ነኝ» (ራ. ዮሐ. ም 1 ቀ. 17-18)።

የመጀመሪያውና የመጨረሻው የሚለው የአምላክ ብቻ መጠሪያ ሲሆን ሞቼ ነበር ያለውም በትስብእቱ ሲሞት መለኮት ያልተለየው መሆኑን ያመለክ ተናል።

ሐ. የቅዱሳን አባቶች ምስክርነት

ቅዱስ አትናቴዎስ ሐዋርያዊ፡- «ለመወለዱ ጥንት በሌለው አስቀድሞ ዓለም ሳይፈጠር በመለኮቱ ከአብ በተወለደ፤ ዳግመኛም እኛን ለማዳን በኋላ ዘመን ከቅድስት ድንግል ማርያም በተወለደ በእግዚአብሔር ልጅ እናምናለን፤ የቀኑ ቀጠር ሲደርስ እግዚአብሔር ልጁን ላከ፤ ከድንግል ተወለደ ያለው ብፁዕ ሐዋርያ እንዳስተማረን ይህ አንዱ አምላክ ነው፤ በመለኮት የእግዚአብሔር ልጅ በሥጋ የአዳም ነው፤ የእግዚአብሔር፤ የአዳም ልጅ ስለሆነም፤ ለወላጅ ዋሕድ ለአንዱ የምንሰግድለት፤ ለአንዱ የማንሰግድለት ሁለት አካል ሁለት ባሕርይ አለው የምንል አይደለም። ሰው የሆነ የእግዚአብሔር አካሉ ባሕርይ አንድ ነው እንጂ፤ ከሥጋው ሳንለይ አንድ አድርገን አንዲት ሰግደትን እንሰግድልታለን እንጂ» (ሃይ. አበ. ገጽ 68)።

ቅዱስ አቡሊዲስ፤ የርሞ ሊቀ ጳጳሳት፡- «ሁለት አካል፤ ሁለት ባሕርይ ብለው የሚያምኑ ለአንዱ እንዲሰግዱ ለአንዱ እንዳይሰግዱ፤ በመለኮት ባሕርይ እንዲጠመቁ በሥጋ ባሕርይም እንዳይጠመቁ ግድ ይሆንባቸዋል። ... እኛ ግን ስለ መለኮት ስንናገር ወልድ ከሰማይ እንደወረደ እንናገራለን፤ አንዱ አካል ሁለት መሆኑን እናውቅም። ሰማያዊ መለኮትን ከምድራዊ ሥጋ፤ ምድራዊ ሥጋንም ከሰማያዊ መለኮት አንለየውም፤ መከፈል ከሕደት ነውና፤ ሁለት አካል፤ ሁለት ባሕርይ ለሚሉ ሰዎች ምክንያት እንሰጣቸው። ሥጋም ሥጋ ነው፤ በገንዘቡ ብቻ ነዋሪ አይደለም፤ በገንዘቡ ባሕርይ ብቻ የዳነ አይደለም፤ ከሚያድን ከቃልም ተለይቶ በገንዘቡ ብቻ ሊኖር አይችልም። ቃልም ሰው ከመሆኑ አስቀድሞ እንደነበረ ሁሉ በመለኮታዊ ባሕርይ ከሥጋ አይለይም። ለብቻውም አንድ ወገን ሆኖ አይኖርም። ... ያልተፈጠረ ቃል ያለ ሥጋ ለው ሆኖ አልታየምና ማንም ማን ያልተፈጠረ መለኮትን ከሥጋ ልዩ ነው እንዳይል እርስ በርሳቸው አንድ ስለሆኑበት አንድነት በነፍስ በሥጋ አምሳል ስለተዋሐዱበት ተዋሕዶ ሁለቱ በተዋሕዶ አንድ ሆነዋልና አሁንም በተዋሕዶ አንድ ለሆኑ ለሁለቱ አንድ ስም ይገባል» (ሃይ. አበ. ገጽ 134)።

«የእግዚአብሔር ልጅ ወልድ ዋሕድ ነፍስን ሥጋን ነሥቶ ሰው ሆነ ባልን ጊዜም ስለዚህም ነገር ቢሆን እነዚያ እንደሚያምኑ መቀላቀል የለበትም፤ የቃል ባሕርይ የሥጋን ባሕርይ ወደመሆን፤ የሥጋ ባሕርይም የቃል ባሕርይን ወደ መሆን አልተለወጠም፤ ሁለቱ ባሕርያት ባለመለዋወጥ፤ ባለመቀላቀል ጸን ተው ይኖራሉ እንጂ» (ሃይ. አበ. ገጽ 147)።

ቅዱስ ቄርሎስ፤ የእስክንድርያ ሊቀ ጳጳሳት፡- «በእግዚአብሔር ቃል በረቂቅ ባሕርይ የሆነውን ተዋሕዶ አገኘና፤ ብረት ከእሳት በተዋሕዶ ጊዜ፤ ከእሳትም በመዋሐዱ የእሳት ባሕርይ ገንዘብ እንዲያደርግ፤ ብረት በመዋሕድ በተመታ ጊዜ ከእሳት ጋር በአንድነት እንደሚመታ፤ ግን ከመዋሕድ ዋሕዳዊ የእሳት ባሕርይ በምንም በምን እንዳይጉዳ፤ ሰው የሆነ አምላክ ቃል በመለኮቱ ሕግም ሳይኖርበት በሥጋ እንደታመመ እንዲህ እናስተውል።

ፈቃድ ሥጋን እንደዋሐድ አደረገኝ፤ የገጢአትን ፍዳ አጠፋ ዘንድ መከራም በሥጋዬ ተቀክበልኩ፤ የሁሉን ገጢአት አጠፋ ዘንድ ስለ እነርሱ በውሆኛለሁና ሁለተኛ አዳም ሆኜ ሞትኩ። መለኮቱ አልሞተም፤ ሲኦልን በዘጠነኩ እንጂ፤ በገዛ ሥልጣኔም ተነሣሁ እንጂ በገንት በነበረ ሰው በአዳም በንፍሐት መንፈስ ቅዱስን ያሳደርኩ ፈጣሪ እኔ መሆኔን አስረዳ ዘንድ በደቀ መዛሙርቴ ፊት እኛ ብዬ መንፈስ ቅዱስን አሳደርኩ አለ» (ሃይ. አበ. ገጽ 272)።

ቅዱስ ሳዊርስ፤ የአንደኪያ ሊቀ ጳጳሳት፡- «ከሐዲያን መናፍቃን እንደሚሉት ከሆነ ቢዛችን ሆኖ ከርስተስ የሞተው ሞት የመለኮት ከሥጋ መለየት ነው እንጂ የነፍስ ከሥጋ መለየት አይደለም፤ እንደነሱ አነጋገር የእኛን ሞት ካልሞተማ ቢዛችን በሆነ በመድኃኒታችን ሞት እንደምን እንመካለን? የእኛ ባይደለ በሌላ ሞት ዲያብሎስ ድል ከተነሣ ቃል ከእኛ ባሕርይ ጋር አንድ አልሆነም። ነገር ግን እርሱ ቢዛችን ሆኖ እንደ እኛ ሞት ያለ ሞትን እንደሞት ነገሩ የታወቀ ነው፤ ይኸውም የነፍስ ከሥጋ መለየት ነው፤ ነፍሱን በሊኦል አልተወም፤ ሥጋውም እንዲፈርስ እንዲበሰብስ አሳደረገም፤ ነቢይ እንደተናገረ፤ ነገር ግን ነፍሱ ከሥጋው በተለየች ጊዜ እግዚአብሔር ቃል በፈቃዱ ይህን ሠራ፤ ከተለያዩ ከሁለቱ ከነፍስና ከሥጋ አልተለየም፤ አንድ አካል በመሆን ከነፍስ ከሥጋ ጋር ተዋሕዶ ይኖራል እንጂ» (ሃይ. አበ. ገጽ 368)።

«አሁንም አንዱ የእግዚአብሔር ቃል ባሕርይ ሳይለወጥ ሳይኖወጥ ሰው እንደሆነ ነገሩ የታወቀ የተረዳ ነው፤ እርሱ አንድ ባሕርይ፤ አንድ አካል እንደሆነ እናውቃለን፤ ይህ አንዱ እርሱ የአምላክነትን ሥራ ይሠራል፤ ወዲህም እርሱ መለወጥ የሌለበት ሰው ነው፤ እርሱ ወልድ ነው፤ እርሱ እግዚአብሔር ነውና በቅድምና የነበረ የእግዚአብሔር አብ ልጅ ነውና በፍጹም ችርነቱ ከዳዊት፤ ከአብርሃም ወገን ተወልዶ የሰው ልጅ ሊሆን ወደደ። እንደ አይሁድ ሁለቱን ባሕርያት እርስ በርሳቸው ለያይቶ ተአምራትን ያደረገ የመለኮት ባሕር ነው፤ መከራን የተቀበለ የሥጋ ባሕርይ ነው እንደሚል እንደ ከሐዲው ንስጥርስ አነጋገር ከተዋሕዶ በኋላ አንድ ወደ ሁለትነት ሊከፈል አይቻልም» (ሃይ. አበ. ገጽ 379)።

ቅዱስ ባስልዮስ የአንደኪያ ሊቀ ጳጳሳት፡- «ዐግኑኤል ተባለ፤ ትርጓሜውም እግዚአብሔር አምላካችን ከእኛ ባሕርይ ጋር አንድ ሆነ ማለት ነው። ያለመቀላቀል ያለ መለወጥ ሰው የሆነው አንድ ገጽ፤ አንድ አካል፤ አንድ ባሕርይ ነው፤ ከመለኮትና ከተብስእት የሆነ ተዋሕዶ የማይነገር የማይመረመር ነው፤ በውነት መቀላቀል የሚገባቸው ርጥበት ያላቸው ሥጋት ናቸው።

እነዚህም ግዙፍ ክልል ወደ ባሕርይ የተለዩ ናቸው። ከተዋሕዶ በኋላ ወደ ሁለት ባሕር አይዘፈሉም፤ ተዋሕዶ መንታትን አጥፍቷል፤ ተዋሕዶም ከሁለት የተገኘ ሁለት መዓል አለበት የሚለውን ፍርድ ይለውጣል፤ ይህ ተዋሕዶ የግድዘፈል አካላዊ ነውና ፍጡር ያይደለ እግዚአብሔር ቃል ሥጋ ወደ መሆን ይለውጣል፤ በባሕርይ የሚመስገን፤ ከንጽሕት ድንግል የተገኘ ሥጋም ከባሕር የመለኮት ባሕርይ ወደ መሆን ተለወጠ ብሎ መናገር እውነተኛ ነገር እንደሆነ የሚያስብ ግን፡ የሙሴ በትር ተለውጣ የምድር እባብ እንደሆነች፤ የፈላሽ ውሃም ተለውጦ ደም እንደሆነ፤ የግብጽ ባርሃንም ተለውጦ ጨለማ እንደሆነ፤ እንዲሁ የእግዚአብሔር ቃልም የሰው ባሕርይን ወደ መሆን የቀለመ አይደለም፤ እነርሱ የተፈጠሩ ናቸውና፤ ስለዚህም መለወጥ አገኛቸው፤ የመለኮት ባሕርይ ግን መለወጥ የለበትም ፍጹሚ ሳይኖረውም ሁል ጊዜ ይኖራል፤ አይወሰንም፤ መለወጥ መናወጥ የለበትም» (ሃይ. አቤ.፡ ፲፮፡ 422)።

የቤተ ክርስቲያን መከፋፈል

የአውጣኪን ክሕደት ለማረም ወይም ከሐዲውን ለማውገዝ በ449 ዓ.ም. በኢፈሶን የተሰበሰበው ጉባኤ ሰብሳቢ የእስክንድርያው ቤተ ክርስቲያን መሪ ቅዱስ ዲዮስቆሮስ ነበር። ሰብሰባውን በሊቀ መንበርነት እንዲመራ ለቅዱስ ዲዮስቆሮስ ጥሪ የላከለት ትንሹ ቴዎዶሶስ ነው። በዚህም መሠረት ጉባኤው ተካሄዶ አውጣኪ እምነትን እንዲያብራራ በተጠየቀ ጊዜ የእርሱ እምነት ከኒቅያ ጉባኤ አባቶችና ከነቅዱስ ቄርሎስ ትምህርት የተለየ አለመሆኑን ስለገልጸ ከውግዘቱ ተፈትቶ ወደ ሥራው እንዲመለስ ጉባኤው ወሰነለት። በዚሁ ጉባኤ ውሳኔ መሠረት የቁስጥንጥንያው ፓትርያርክ ፍላጎታቸውን ሌሎችም በንስጥርሳዊ እምነታቸው ተወግዘዋል። በዚህ ጊዜ እነፍላጊያና ሌሎችም ንስጥርሳውያን ከርማው ቤተ ክርስቲያን መሪ ከልዮን ጋር ግንባር በመፍጠር በዲዮስቆሮስ ላይ የበቀል እርምጃ የሚወስዱበትን ዘዴ ይፈልጉ ጀመሩ። ይህን ዕቅዳቸውን ለማመቻቸት ከረዱአቸው ሁናቴዎች አንዱ የአውጣኪ ወደ ቀድሞ የክሕደት ትምህርቱ ተመልሶ መገኘቱ ነው። ሆኖም በዲዮስቆሮስ ሰብሳቢነት የተካሄደውን ጉባኤ ትክክለኛነት የሚመለከት ሌላ ጉባኤ እንዲሰበሰብ በማለት ደጋግመው የጠየቁትን ጥያቄ ውሳኔው ትክክል ስለሆነ ሌላ ጉባኤ መሰብሰብ አስፈላጊ አይደለም በማለት ንጉሥ ቴዎዶሶስ በሕይወት ዘመኑ ሁሉ ጥያቄአቸውን ውድቅ ሲያደርግባቸው ኖሮአል። በ450 ዓ.ም. ንጉሡ ቴዎዶሶስ ያለ ልጅ ወራሽ ከዚህ ዓለም በሞት በተለየ ጊዜ እንቅ ብርክልያ ከጦር መሪዎች አንዱ የነበረውን መርቅያዋስን አግብታ ዙፋኑን ወረሰ። ባልና ሚስትም ንስጥርሳውያን ስለነበሩ የዲዮስቆሮስ ተቃዋሚዎች አመቺ ጊዜ አገኙ። በዚህም መሠረት በ451 ዓ.ም. በኬልቶዶን በተሰበሰበው አብዛኛዎቹ አባላት ንስጥርሳውያን በነበሩበት ጉባኤ ፊት ዲዮስቆሮስ የአውጣኪ ክሕደት ተከታይ ነው የሚል ክስ ተመሥርተው ታላቅ ክርክር ተነሣ። ይህ ክስ እንደ ዋነኛው ክስ ተደርጎ ከመገመቱ በቀር ሌሎችም

ልዩ ልዩ ክሶች ቀርበውበት ነበር። ከመጀመሪያውም ቢሆን የሰብሰባው ዋና ዓላማ በዲዮስቆሮስ ላይ የበቀል እርምጃ ለመውሰድ ስለነበረ ከሃይማኖት ለዎች በማይጠቀሙ ተንኮል በአንድ ቤተ-ክሊስቲክ እንዲወጣ በዘበኛ አስጠብቀው፤ በሌላ በኩል ደግሞ በንጠራው ሳይመጣ ቀረ ለማለት ጥሪ አስተላልፈውለት ዲዮስቆሮስ በሌለበት እና ብዳዎችም ተደብቀው የፈለጉትን ውሳኔ በዲዮስቆሮስ ላይ አሳለፉ። ውሳኔአቸውን ከአመቻቹ በኋላ ዲዮስቆሮስ በሰብሰባው እንዲገኝ ፈልገው ነበር። እርሱ ግን ተመልካች ዳዎች በሌሉበት በሰብሰባው ለመገኘት ፈቃደኛ አልሆነም። ከዚያም ንጉሡን በውሳኔአቸው አሳምነው ዲዮስቆሮስን ጋግራ ወደ ተባለች ደሴት እንዲጋዝ አስደርገዋል። እስከ ዕለተሞቱም ድረስ ቀሪ የሕይወት ዘመኑን ያሳለፈው በዚያው በጋግራ ደሴት ግዞት ነው። የኬልቶዶን ጉባኤ ሕገ ወጥ ውሳኔ ካልተቀበሉት መካከል የግብጽ፣ የኢየሩሳሌም፣ የሶርያና የአርመን አብያተ ክርስቲያን ይገኙባቸዋል። በዚህም የምሥራቅና የምዕራብ አብያተ ክርስቲያን ወገናዊነትን በተከትለ ስያሜ ዓለም ዓቀፋዊነት ቀርቶ የክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን ለሁለት ተከፈለች።

የምዕራቦቹ ወገኖች ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ አንድ ባሕርይና አንድ ፈቃድ ብቻ አለው ብሎ ማመን የአውጣኪን ክሕደት መከተል ነው። በሚል ምክንያት በሁለት ባሕርይና በሁለት ፈቃድ እምነት ላይ ሲጸኑ፤ የምሥራቅቹ ወገኖች ደግሞ ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሁለት ባሕርይና ሁለት ፈቃድ አለው ብሎ ማመን የንስጥርሶን ክሕደት መቀበል ነው። በማለት በአንድ ባሕርይ፣ በአንድ ፈቃድና በአንድ አካል እምነት ላይ ጸንተዋል።

ሁለቱም ወገኖች እምነታቸውን ለማብራራት ብለው በየበኩላቸው የሚያቀርቡአቸው የመከራከሪያ ሐሳቦች የሚከተሉት ናቸው።

የምዕራቦቹ ወገኖች ሁለት ባሕርይና ሁለት ፈቃድ የሚሉበትን ምክንያት ሲያብራሩም እንኳ መለኮትና ትስብእት የተዋሐዱ መሆናቸው ቢታመን በትይህ ተዋሕዶ ግን ያለ መቀላቀልና ያለ መጠፋፋት እስከሆነ ድረስ ሁለት ባሕርይና ሁለት ፈቃድ እንላለን እንጂ አንድ ባሕርይ ብቻ ልንል አይገባንም። አለበለዚያም አውጣኪ እምን ተወገዝ ብለው ይጠይቃሉ።

የምሥራቅቹ ወገኖች ደግሞ አውጣኪ የተወገዘው አንድ ባሕርይ፣ አንድ ፈቃድና አንድ አካል በሚለው እምነት ላይ በመጽናቱ ሳይሆን ትስብእት በመቀላቀልና በመዋጥ ጠፍቶ የመለኮት ባሕርይ ብቻ ቀርቶአል። በማለቱ ነው ሲሉ ማብራሪያቸውን ይቀጥሉና መለኮትና ትስብእት ተዋሕደዋል ከተባለ ከተዋሕዶ በኋላ አንድ ባሕርይና አንድ ፈቃድ እንጂ ሁለት ማለት አግባብ አይደለም። አለበለዚያም ንስጥርሶ ለምን ተወገዝ ብለው ይጠይቃሉ።

የምዕራባዊ ወገኖች የእኛ ሃይማኖት ዓለም ዐቀፋዊ ነው። ለማለት ካቶሊክ፣ የምሥራቅ ወገኖች ደግሞ ትክክለኛው የእኛ ሃይማኖት ነው። ለማለት እርቶዶክስ የሚባሉትን ስያሜዎች መርጠው ለመጨረሻ ጊዜ ሁለቱ ወገኖች ሲለያዩ የእርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን የካቶሊክን ቤተ ክርስቲያን ንስጥርሳዊ ብላ አውግዛለች። የካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ደግሞ የእርቶዶክስን ቤተ ክርስቲያን የአውግኪ እምነት ተከታይ ብላ አውግዛለች። እነዚህም አባባሎች እንደ እውነት ተቋጥረውና ታምኖባቸው በሁለቱም አብያተ ክርስቲያን የኖሩ ታሪኮች ናቸው።

የኪልቋዶኑ ጉባኤ ቅንነትና መንፈሳዊነት የጉደለው ከመሆኑ የተነሣ ከዚያ በኋላ አንዳንድ ቅን አስተሳሰብ የነበራቸው የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ለችግሩ በውይይትና በመግባባት መፍትሔ ተፈልጎለት የቀድሞው የቤተ ክርስቲያን አንድነት እንዲመለስ መከራ ቢያደርጉም ሐሳባቸውን የሚደግፍ ሰው ሳይገኝ ቀርቶ ጥላቻ እና በቀል፣ መናናቅና መነቃቀፍ መቀጠሉ የክርስትናን መሠረታዊ ዐላማ የሚቃረን ድርጊት ነው። ጌታችን በዚህ ዓለም እንደ ሰው ኖሮ፣ እንደ ሰው ጸሎት በጸለየ ጊዜ ስለ ምእመናን ማለት ስለቤተ ክርስቲያን አንድነት መጸለየን በየሐንሰ ወንጌል ም. 17 ቀ. 20-23 መመልከት እንችላለን። ታዲያ፣ ያነጋገር ወይም ያቀራረበ ልዩነት ካልሆነ በቀር ከአንድ ሣንቲም ሁለት ገጽታ ያነሰ ልዩነት ባላቸው ሁለት ወገኖች መካከል አንድነት የሚመለስበትን ሁኔታ ከማመቻቸት ይልቅ ብዛትና ገደል የነበራቸው የክርስቲያን ወገኖች እንደ እነርሱ የሕዝብ ብዛት ባልነበራቸው የክርስቲያን ወገኖች ላይ ባደረጉት ማሳደድ ምክንያት እነዚያ የተሳሰሉት ወገኖች ሕይወታቸውን ለማዳን ሲሉ ክርስትና ሃይማኖታቸው ያልሆነ ወገኖችን እስከ መጋበዝና አገራቸውን ክርስቲያን ያልሆነ መንግሥት እንዲገዛት እስከ ማድረግ ተገድደዋል። ይህም ሁኔታ በክርስቲያን ሃይማኖት ላይ አንድ የማይረሳ ጥቁር ነጥብ እንደሆነ ይኖራል።

እንደ እውነቱ ከሆነ የእርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን የአውግኪን እምነት ተከታይ አይደለችም፤ የካቶሊክም ቤተ ክርስቲያን የንስጥርስን እምነት ተከታይ አይደለችም። የእርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን የንስጥርስን ክሕደት እንደምታወግዝ የአውግኪንም ክሕደት ታወግዛለች። የካቶሊክም ቤተ ክርስቲያን የአውግኪን ክሕደት እንደምታወግዝ የንስጥርስንም ክሕደት ታወግዛለች። ስለዚህ ሁሉም በቅን አስተሳሰብ ተነሥቶ መከራ ቢያደርግ ኖሮ ጥንታዊው የክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን አንድነት በተመለሰ ነበር።

ይህ የምሥጢረ ተዋሕዶ ጽሑፍ ጠቅላላውን የተወሰደው ከትምህርት መለኮት መጽሐፍ ነው።

ጥያቄዎች

1. የእግዚአብሔር ጠባዮች ስንል ምን ማለታችን ነው?

2. የእግዚአብሔርን ጠባይ በሰብአዊ ቋንቋ ለመግለጥ የተፈለገው ለምን ድነው?
3. የእግዚአብሔርን ጠባዮች ለመግለጥ የቀረቡት ሁለት አጠቃላይ ርእሶች ምንና ምን ናቸው?
4. በመጀመሪያ አጠቃላይ ርእስ ሥር ያሉት ንዑሳን ርእሶች ስንት ናቸው? እነርሱስ ምን፣ ምን ናቸው?
5. በሁለተኛው አጠቃላይ ርእስ ሥር ያሉት ንዑሳን አርእስት ስንት ናቸው? እነርሱስ ምን፣ ምን ናቸው?
7. የእግዚአብሔርን ጠባይና ባሕርይ የምናውቀው ምን ያኽል ነው?
8. በራሳቸው ሊገኙ የሚችሉ ፍጥረቶች አሉን?
9. የእኛ እምልኮ ለእግዚአብሔር የሚጠቅመው ምንድነው?
10. ዘለዓለማዊነቱን በተመለከተ እግዚአብሔር ከሰብአዊ ፍጡር የሚለየው በምንድነው?
11. የእግዚአብሔርና የዘመን ግንኙነት እንዴት ነው?
12. የእግዚአብሔር አለመለወጥ፣ ተጸጸተ የሚሉት አባባሎች በምን ይታረቃሉ?
13. ጭማሪን ወይም ቅነሳን የማይቀበለው ምንድነው?
14. በሁለንተናው በሁሉም በታ የሚለውን የሚያስከትለው ምንድነው?
15. የእግዚአብሔር ውሱን ያለመሆን ምልክት የቀ ነው?
16. ሰብአዊ ፍጡር እግዚአብሔርን ለማየት የማይችለው በምን ምክንያት ነው?
17. መላእክትም የእግዚአብሔርን ፊት ለማየት አለመቻላቸው ማስረጃ ምንድነው?
18. የሰው ነጻ ፈቃድና የእግዚአብሔር ሁሉን ነገር ዐዋቂነት እንዴት ይታረቃሉ?
19. የእግዚአብሔር ጥበበኛነት ምንን ያመቻቻል?
20. የእግዚአብሔር ዕውቀት ተግባራዊ ጉን ለመባል የሚችለው የትኛው የእግዚአብሔር ጠባይ ነው?
21. እንደ እግዚአብሔር ዕውቀት ሊታይ የሚችለው የትኛው የእግዚአብሔር ጠባይ ነው?
22. የእግዚአብሔር ሁሉን ቻይነት በምን ላይ ነው?
23. እግዚአብሔር ሁሉን ቻይ ሆኖ የማያደርገው ድርጊት የቱን ነው?
24. እግዚአብሔር ማድረግ የሚችለውን ነገር ሁሉ ይፈልገዋልን?

25. እግዚአብሔር ከርዞሰትና ከሕጻጽ (ጉድለት) ነጻ መሆኑን የሚያመለክተው ቃል ምን ይባላል?

26. እግዚአብሔር እስራኤላውያንን ለራሱ የተለዩ ስላደረጋቸው ምን ብሎ አዘዛቸው?

27. ለእግዚአብሔር የተለዩ ነገሮች ሁሉ ምን ይባላሉ?

28. ፍትሕ ማለት ምን ማለት ነው?

29. ጽድቅ ማለት ምን ማለት ነው?

30. ፍትሕና ጽድቅ የሚሉት ቃላት ተወራራሽ የሚሆኑት እንዴት ነው?

31. ቊጣና ተግሣፅን የመሳሰሉ ሰብአዊ ስሜቶች ለእግዚአብሔር በሚነገሩበት ጊዜ ምን ለማለት ታስቦ ነው?

32. እግዚአብሔር በምድር ላይ ሰውን በመፍጠሩ ተጸጸተ በሚለውና እግዚአብሔር በነፃ ሰዎች ላይ ሊያመጣቸው በነበረው ጥፋት ተጸጸተ በሚሉት ጸጸቶች መካከል ምን ልዩነት አለ?

33. እግዚአብሔር ዓለምን የፈጠረው ምን አነሣሣቶች ወይም ከምን ተነሥቶ ነው?

34. እግዚአብሔር ታማኝና እውነተኛ ሲሆን መታለልንና መሳሳትን ለምን ይፈቅዳል?

35. የእግዚአብሔር እጆች ሲባሉ ምን ማለት ነው?

36. የእግዚአብሔርን ፈቃድ በኢየሱስ ታሪክ ውስጥ እንዴት ልንረዳ እንችላለን?

37. ባሕርይ ማለት ምን ማለት ነው?

38. መለኮትና ትስብእት ለምን ተዋሐዱ?

39. አምላክ በትስብእቱ ሞተ ማለት ምን ለማለት ነው?

40. ለቤተ ክርስቲያን መከፋፈል ምክንያት የሆነው ማነው?

41. በ449 ዓ.ም. በኤፌሶን የተሰበሰበው ጉባኤ ውሳኔ ምን ነበር?

42. በመጨረሻ ቤተ ክርስቲያን የተለያዩበት ጉባኤ ማን ይባላል? ዘመኑን መቼ ነበር?

43. ሁለቱ ወገኖች በምን ተለያዩ?

44. የልዩነቱ ምክንያቶች የሚያለያዩ አልነበሩም የተባለው እንዴት ነው?

ምዕራፍ 2

መጽሐፍ ቅዱስ

ብሉይ ኪዳን

የእስራኤል ዐመፀኝነት:- እግዚአብሔር እስራኤላውያንን ከግብጽ ባርነት ነጻ ለማውጣት ብዙ ድንቅ ነገሮችን እነርሱ እያዩ ቢያደርግና ከዚያም ቀይ ባሕርን ለሁለት ከፍሎ ካሻገራቸው በኋላ እነርሱ እያዩ ግብጾችን ቢያስጥምም፣ ሕዝቡ ምስጋና ቢሰናድ አንገተ ደንዳና ስለነበረ በሙሴና በአሮን ላይ ማጉረ ምረም ጀመረ።

በበረሃው ጉዞአቸው ማራ ወደተባለ ስፍራ በደረሱ ጊዜ በዚያ የነበረው ውሃ መራራ በመሆኑ ሊጠጡት ስላልቻሉ በሙሴ ፊት ተሰብስበው አጉረ መረሙ። ከዚያ በኋላ እግዚአብሔር ባመለከተው መሠረት ሙሴ አንድ እንጨት ወስዶ በውሃው ላይ ስለጣለው ውሃው ወደጣፋጭነት ተለውጦ ሊጠጡት ችለዋል።

እስራኤላውያን ከግብጽ በወጡ በሁለት ወር ተኩል በሲና በረሃ በነበሩ ጊዜ በእግዚአብሔር፣ በሙሴና በአሮን ላይ እንዲህ ብለው ማጉረምረም ጀመሩ:- ምነው በግብጽ እያለን እግዚአብሔር በገደለን ኖሮ! እዚያ በነበርን ጊዜ የፈለግንውን እናገኝ ነበር! እናንተ ግን ሁላችንም እንድናልቅ ወደዚህ በረሃ አመጣችሁን። ከዚያ በኋላ እግዚአብሔር ለእስራኤላውያን ድርጭትና መና ሰጣቸው።

እስራኤላውያን በሲና ምድረ በዳ እየተጓዙ ላለ ረፈዲም ወይም ቃዴስ ወደሚባል ስፍራ ደርሰው ሰፈሩ። እዚያም የሚጠጣ ውሃ ስላልነበረ በሙሴ ላይ አጉረመረሙ። ሙሴም እግዚአብሔርን እንዳይፈታተኑት ቢመክራቸው እንዲያውም አንተ ከግብጽ ያስወጣኸን እኛን፣ ልጆቻችንንና እንስሶቻችን በውሃ ጥም ለመፍጀት ነው በማለት ሙሴን በድንጋይ ሊወግሩት ቃጣቸው። ሙሴም በእግዚአብሔር ትእዛዝ አለቱን በበትሩ በመታው ጊዜ ውሃ አፈለቀ። እስራኤላውያን እግዚአብሔርን በመፈታተናቸው ያቦታ ማሳህና መሪባ ተባለ። ማሳህ ማለት መፈታተን፣ መሪባ ደግሞ ማጉረምረም ማለት ነው (ዘዳ.ም. 15ቀ. 22-25፣ ም. 17ቀ. 7)።